

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

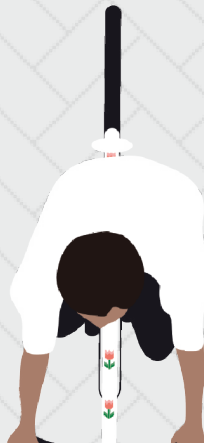
Fakulteten för naturresurser
och jordbruksvetenskap

VÄLKOMMEN IN

Ett gestaltungsforslag for ett torg och stråk i studentområdet
Rackarberget i Uppsala

JOSEFIN FOLKE & EBBA SVENZÉN

Examensarbete • 30 hp
Landskapsarkitektprogrammet, Ultuna
Institutionen för stad och land
Uppsala 2019

Sveriges lantbruksuniversitet, fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för stad och land, avdelningen för landskapsarkitektur, Uppsala
Examensarbete för yrkesexamen vid landskapsarkitektprogrammet, Ultuna
Kurs: EXo86o, Självständigt arbete i landskapsarkitektur, A2E - landskapsarkitektprogrammet – Uppsala, 30 hp
Kursansvarig institution: institutionen för stad och land
Nivå: Avancerad A2E
© 2019 Josefin Folke & Ebba Svenzén, josefin_folke@hotmail.com, ebbasvenzen@gmail.com
Titel på svenska: VÄLKOMMEN IN - Ett gestaltungsförslag för ett torg och stråk i studentområdet Rackarberget i Uppsala
Titel på engelska: WELCOME IN - A Design Proposal of a Square and Street in the Student Area Rackarberget in Uppsala
Handledare: Gudrun Rabenius, SLU, institutionen för stad och land
Examinator: Ylva Dahlman, SLU, institutionen för stad och land
Biträdande examinator: Sofia Sandqvist, SLU, institutionen för stad och land
Omslagsbild: Inzoomad planillustration av Rackarbergsgatan, Ebba Svenzén
Upphovsrätt: Samtliga bilder/foton/illustrationer/kartor i examensarbetet publiceras med tillstånd från upphovsrättsinnehavaren. Där inget annat anges är de författarens egna
Originalformat: A4
Nyckelord: *landskapsarkitektur, gestaltning, kvalitet, inkludering, meningsfulla aktiviteter, komfort, trygghet, njutning, landscape architecture, public space design, quality, inclusiveness, meningfull activities, comfort, safety, pleasurability, urban space*
Elektronisk publicering: <https://stud.epsilon.slu.se>

FÖRORD

Med detta arbete avslutar vi våra studier på landskapsarkitektprogrammet på SLU i Uppsala. Under utbildningen har vi ofta reflekterat över vilka faktorer det är som skapar kvalitet i en gestaltning. Vad är det som gör att människor vill stanna på en plats? För oss handlar det om att se den potential som finns på platsen och att hitta de kvaliteter som kan förbättras eller förstärkas.

I det här arbetet har vi tagit oss an ett gestaltningsprojekt för Rackarberget i Uppsala, ett av stadens äldsta studentområden. Vårt intresse för det här projektet beror främst på den centrala roll som Rackarberget har för många studenter i Uppsala. Att arbeta med ett aktuellt projekt och ta fram ett förslag för hur området kan se ut i

framtiden kändes som ett spännande projekt att avsluta våra studier med.

Trevlig läsning!

Vi vill även passa på att rikta ett stort tack till dig Gudrun, för stöttning och ett utmärkt handledarskap under projektets gång. Tack!

Josefin Folke & Ebba Svensén
Juni, 2019

SAMMANDRAG

Offentliga miljöer är viktiga i våra städer då de erbjuder invånarna möjligheter att träffas och interagera med varandra. Flera forskare och författare uttrycker dock en oro för hur utvecklingen av de offentliga rummen ser ut, både dess kvalitet och kvantitet. I Sverige har riksdagen under 2018 antagit en proposition för att stärka kvaliteten på den gestaltade livsmiljön, och vi som landskapsarkitekter är en viktig del i denna utveckling. En plats som är aktuell för utveckling är Rackarberget, ett studentområde som ligger i västra Uppsala och det i detta område vårt examensarbete tar plats.

Vi har gestaltat ett torg och ett stråk i Rackarberget där gestaltningen tog avstamp i docenten Vikas Mehtas fem kategorier för att mäta kvalitet i offentliga miljöer. Mehtas *Public Space Index*, där de fem kategorierna ingår, används vanligtvis för att utvärdera kvaliteten på redan byggda platser men vi har anpassat metoden för kunna använda den som en analysmetod där analysresultaten blev vad vi grundade våra beslut på under gestaltningsprocessen. Resultaten från analysdelen sammanställdes i två värderosor, en för torget och en för stråket.

Slutligen presenteras gestaltningsförslaget för torget och stråket som fick namnet *Välkommen in*. Namnet syftar främst till att vi ville locka in människor i området och få dem att spendera mer tid på torget och längs stråket. Detta då ett av de större problemen med arbetsområdet idag var att det är ganska anonymt. Men namnet är också en blinkning till Veronica Maggio och hennes låt *Välkommen in* då hon är uppvuxen i ett av husen på Rackarberget. För att åstadkomma vårt mål

att välkomna och få människor att spendera sin tid på platsen har vi främst arbetat med att öppna upp och tydliggöra entréer, skapa ytor för socialt umgänge och skapa en plats som först och främst är till för människor istället för bilar.

Med utgångspunkt i vårt arbete har vi kommit fram till att Mehtas fem kategorier är en bra grund att utgå ifrån vid gestaltning inom landskapsarkitektur. Vår förhoppning är att arbetet ska bidra med inspiration till den framtida utvecklingen av Rackarberget, men även kunna användas som en referens i andra landskapsarkitekturprojekt för hur man kan arbeta med Vikas Mehtas kategorier i ett inventerings- och analysskede.

SUMMARY

In the modern city public spaces are an important part of our everyday lives since they provide us with a space that we can use for our own purposes. By doing that we as citizens shape public spaces into becoming a meaningful public resource. (Goheen 1998).

During 2018 the Swedish government approved a legislative proposal to strengthen the quality of the environment in our cities (Kulturdepartementet 2018). An increase in the quality of our public spaces can help to create a more sustainable societal development. That means that we as landscape architects are an important part of the journey toward a more sustainable future. Landscape architects, urban designers, planners and urban researchers have for a long time been concerned with the quality of public spaces (Mehta 2014, s. 57). Associate professor Vikas Mehta at the *School of Planning* in Cincinnati, Ohio (Researchgate 2019c) published the article *Evaluating Public Space* in 2014. In that article he presents his *Public Space Index* which measures five categories that he has identified as especially important for creating good public spaces. These are; *inclusiveness, meaningful activities, comfort, safety and pleasurability*.

In this master thesis we have used Mehta's *Public Space Index* as an inspiration for our method, to help us design a square and street in the student area Rackarberget in Uppsala. While we are writing this Rackarberget is under construction to accommodate even more students that are studying at Uppsala's universities. Today there are close to 1000 student accommodations in Rackarberget, when the project is complete, around 450 more will have been built.

AIM & RESEARCH QUESTION

The aim of this thesis is to create a design proposal of a new square and street in Rackarberget in Uppsala, by using Vikas Mehta's five categories of evaluating public space.

The research questions for this thesis is:

How can the outdoor environment of Rackarberget be improved by a design proposal based on Vikas Mehta's theories of evaluating public space?

METHOD

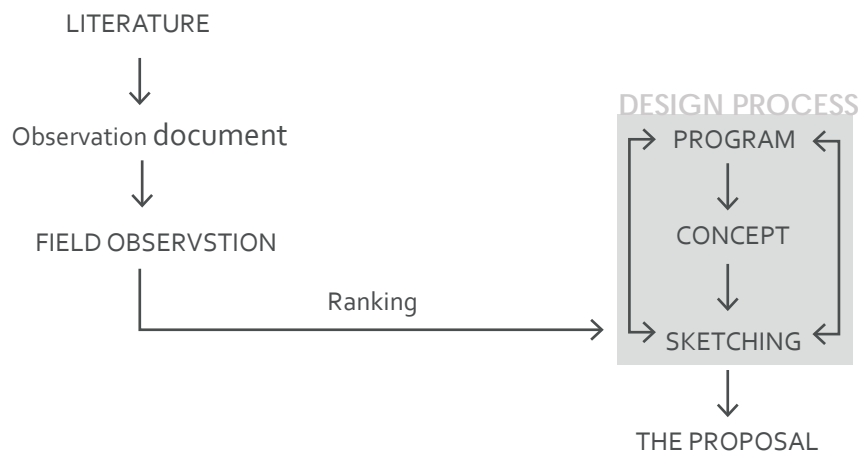
We were inspired by Mehta's *Public Space Index* as a way of analyzing a public space. We adapted his method to suit our purpose and to work during our quite limited time table.

Mehta's original method contained the five categories broken down into around 45 variables to measure the quality of the public space in question. Whereas we chose to break down the five categories into 15 variables. As a further help during our observations we then broke down the 15 variables into a number of bullet points that we wrote down in an observation document to bring with us on during our observations.

The observations were performed during different hours of the day and the points were designed so that we had to count, measure, make judgements and interview the habitants of Rackarberget to collect all the information we needed.

THE RESULT

After we had performed all of our twelve observations we took all the information we had gathered and started to compile the result into

An outline describing our process

two visual displays, one for the square and one for the street. We ranked all of the variables on a scale of 1-3 where one is the worst and three is the best. This later gave us useful information on where we needed to place our focus during the design phase. The result of this ranking is seen below.

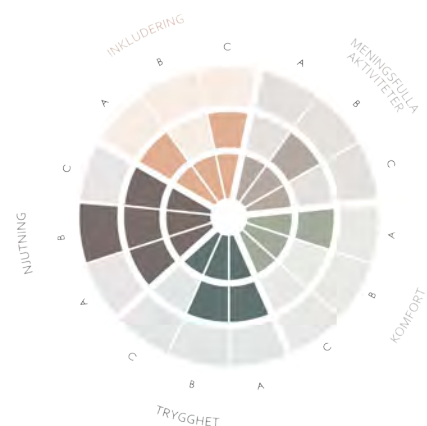
During this process we could quite clearly identify a few common factors in many of our rankings. These were compiled into a program and became what we chose to focus on in our design. The design proposal is broken down into three parts to more easily visualize what our intentions' with the design are. These were chosen based on the importance they have to the proposal as a whole, they are all places in our design area that either work as entrances or as spaces where we have made room for bigger social gatherings all a part of our intention to transform the space into a more lively, vibrant and welcoming part of Rackarberget.

On the next page a few of our design ideas are inserted.

THE SQUARE

THE STREET

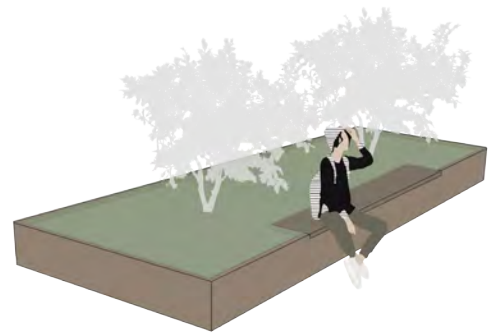

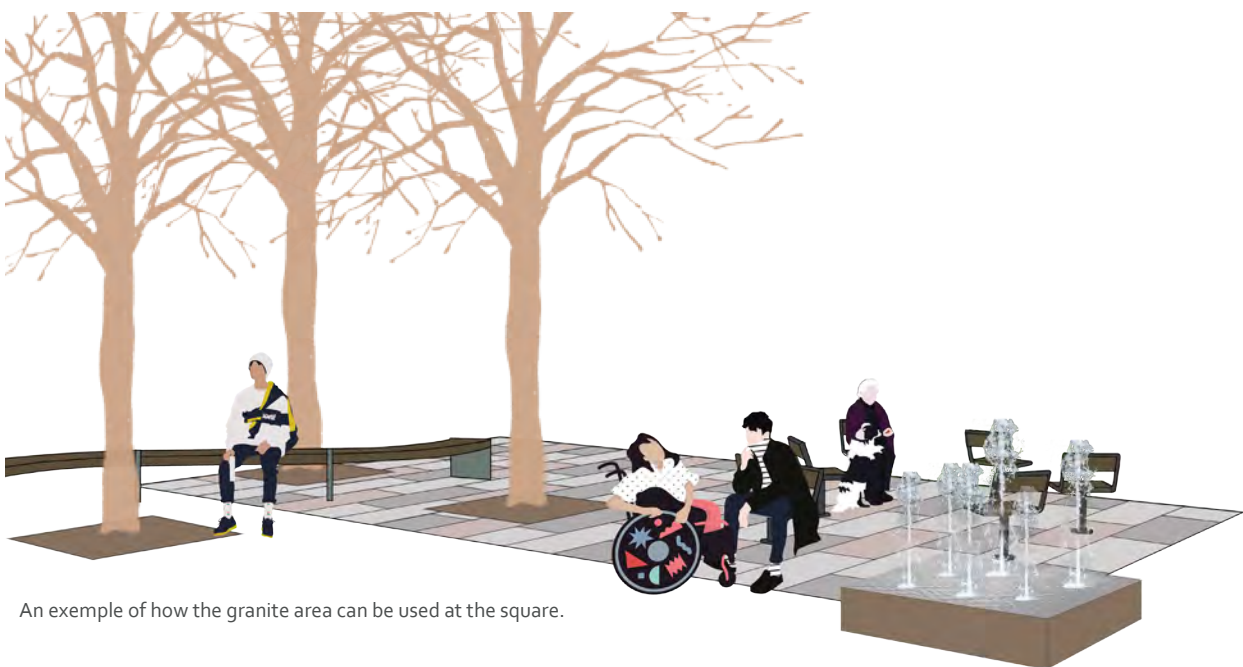
A lighting detail of the wall at the northern entrance of the street, accentuating the entrance and contributes to Rackarberget's identity.

Another lighting detail in a wall accentuating the entrance to the park and also provides a secondary seating.

A detail of one of the planting boxes placed along the street. Besides contributing to a green element, they also slow down traffic and offer seating along the street.

An example of how the granite area can be used at the square.

DISCUSSION

In the discussion we consider the limitations and possibilities the method provided and how it affected the design proposal. Would a proposal with higher rankings create a better public space, or is it even possible to create an environment where the rankings are as high as possible?

Due to our limited time frame we have to make quite drastic cuts in Mehta's original method. In summary, we can conclude that the variables and bullet points that we compiled based on Mehta's five categories, provided us with a helpful list for the observations. We gathered a lot of valuable material that we might not have thought of in an analysis carried out in a different way.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INTRODUKTION

- 14 INLEDNING
- 16 SYFTE & FRÅGESTÄLLNINGAR
- 16 AVGRÄNSNING
- 16 MÅLGRUPP & REDOVISNING

BAKGRUND

- 18 RACKARBERGET
- 21 PUBLIC SPACE INDEX

METOD

- 24 LITTERATURSÖKNING
- 26 ANALYS
- 28 GESTALTNINGSPROCESS

TEORI

- 30 INKLUDERING
- 33 MENINGSFULLA AKTIVITETER
- 36 KOMFORT
- 39 TRYGGHET
- 43 NJUTNING

RESULTAT

- 48 PLATSBESÖK- TORGET
- 60 PLATSBESÖK- RACKARBERGSGATAN
- 72 SAMMANFATTANDE ANALYS
- 73 PROGRAM
- 74 FÖRSLAGET- VÄLKOMMEN IN
- 80 RACKARBERGSTORG
- 84 NORRA ENTRÉN
- 88 CENTRALA PLATSBILDNINGEN

DISKUSSION

- 94 RESULTATDISKUSSION
- 97 METODDISKUSSION

REFERENSER

- 99 TEXTKÄLLOR
- 101 BILDKÄLLOR

INTRODUKTION

I denna del presenteras inledning, syfte och frågeställningar som en introduktion till detta examensarbete.

INLEDNING

Offentliga miljöer är viktiga i våra städer då de erbjuder invånarna möjligheter att träffas och interagera med varandra (Jagannath 2016). Det vi ser kring oss formar vår uppfattning och vårt samhälle och den tid vi lever i samt vår framtid (Lindholm & Orrje 2013, s. 231). Historiskt sett har de offentliga miljöerna fungerat som en arena för beslutstagande, arbete, utbildning, makt och pengar (Andersson 2001, s. 13). I den moderna staden däremot skapar människor meningsfulla offentliga miljöer genom att använda platserna för sina egna syften. Genom detta användande så blir de offentliga utrymmena en meningsfull offentlig resurs (Goheen 1998).

I mars 2018 publicerades en artikel i tidsskriften *URBAN DESIGN International* som behandlar ämnet framtidens offentliga rum. I inledningen skriver författarna att artikeln publiceras i en tid när många forskare och författare uttrycker en oro för hur utvecklingen av de offentliga rummen ser ut, både i kvalitet och kvantitet (Haas & Mehaffy 2018). Mehaffy och Haas (2018) hänvisar till Sehta Low som uttrycker att det som behövs är en gemensam verktygslåda för att förbättra urbana offentliga miljöer som privatiseras och homogeniseras.

I Sverige har riksdagen under just 2018 antagit en proposition för att säkerställa kvaliteten på den gestaltade livsmiljön (Kulturdepartementet 2018). I enlighet med propositionen, *Politik för gestaltad livsmiljö*, har ett nytt nationellt mål och sex preciseringar tagits fram. Utgångspunkten i propositionen var att ta fram ett helhetsperspektiv utifrån den enskilda människan och dennes behov, både idag och i framtiden. (ibid) De skriver att:

“Kvalitet i arkitektur, form och design handlar om att skapa värden, inte bara för beställaren och brukaren, utan även för det omgivande samhället och framtida generationer.”

(Kulturdepartementet 2018, s. 9)

Vi som landskapsarkitekter är en viktig del i denna utveckling mot ett mer hållbart samhälle. I boken *Konsten att gestalta offentliga miljöer* (Lindholm & Orrje 2013, s. 9) skriver författarna att en ökad kvalitet i gestaltningen av stadens offentliga rum kan bidra till en mer hållbar samhällsutveckling.

En forskare som arbetat med kvalitet i offentliga miljöer är Vikas Mehta, docent vid *School of Planning* i Cincinnati, Ohio (Researchgate 2019c). Han presenterar i sin artikel *Evaluating Public Space* från 2014 ett index för att utvärdera kvaliteten på stadens offentliga rum. Han skriver att:

“By providing a clear outline of the dimensions and important variables to consider, the index will be useful to planning and design practitioners to address specific issues to improve the quality of public space”

(Mehta 2014, s. 85)

Utvärderingsmetoden baseras på fem olika kategorier som är: *Inclusiveness, Meaningful Activities, Comfort, Pleasurability* samt *Safety*. Det är den här metoden vi har inspirerats av för att ta fram ett gestaltungsförslag för studentområdet Rackarberget i Uppsala. Vi vill med detta arbete undersöka hur väl Mehtas metod för att utvärdera offentliga miljöer skulle fungera som ett inventerings- och analysverktyg och därmed ett hjälpmedel för gestaltningen av utvecklingen av Rackarberget.

Figur 1. Situationsplan som visar Rackarbergets läge i Uppsala
Skala 1:15000/A4

N 0 150 600 (m)

I januari 2019 inledde fastighetsägarna Studentstaden ett utbyggnadsprojekt på Rackarberget i västra Uppsala där nya bostäder ska byggas och befintliga bostäder ska renoveras. I samband med det här projektet kommer förändringar i områdets utemiljö att ske.

Med anledning av utvecklingen av Rackarberget har studentstaden efterfrågat hjälp från bland annat landskapsarkitektstudenter, med syfte att få inspiration till den framtida utvecklingen av området. Utmaningen ligger i att hitta lösningar som möter de nya förutsättningarna på platsen, utan att viktiga värden går förlorade.

SYFTE & FRÅGESTÄLLNINGAR

Syftet med uppsatsen är att ta fram ett gestaltungsförslag för en nytt torg och stråk i Rackarberget i Uppsala genom att använda Vikas Mehtas fem kategorier för utvärdering av offentlig miljö.

För att uppnå syftet besvaras följande fråga:

Hur kan Rackarbergets utemiljö förbättras med hjälp av gestaltning framtagen utifrån Vikas Mehtas teorier om utvärdering av offentlig miljö?

AVGRÄNSNING

Gestaltningen behandlar en del av området som kommer att påverkas av Rackarbergets utveckling. En torgbildning i södra delen av Rackarberget samt Rackarbergsgatan som löper genom området. Torget valdes med tanke på den centrala roll som platsen har för området, då torget fungerar som en tydlig knutpunkt i Uppsalas studentliv. Stråket valdes med tanke på chansen att kunna omgestalta det, idag, otydliga och anonyma stråket till en levande gatumiljö som kopplar samman torget med områdets norra del.

MÅLGRUPP & REDOVISNING

Gestaltungsförslaget ska ligga till grund för Studentstadens fortsatta arbete för Rackarbergets utemiljö. Förslaget kommer också vara intressant för boende i området och övriga intressenter. Arbetet redovisas genom en teoridel samt ett gestaltungsförslag.

BAKGRUND

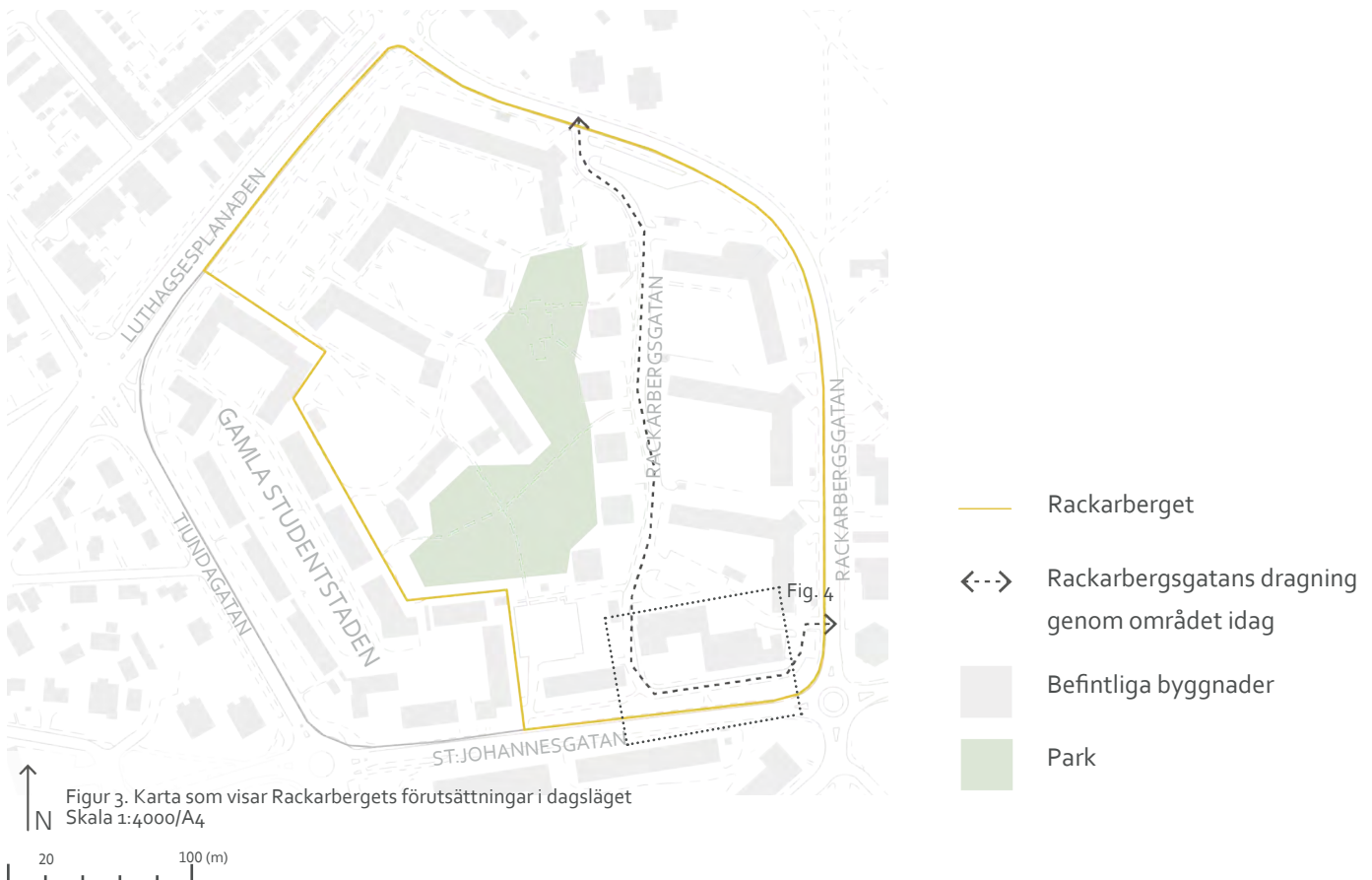
I denna del presenteras Rackarberget och dess planerade framtida utveckling. Här redogör vi även för Vikas Mehtas teori som legat till grund för arbetet.

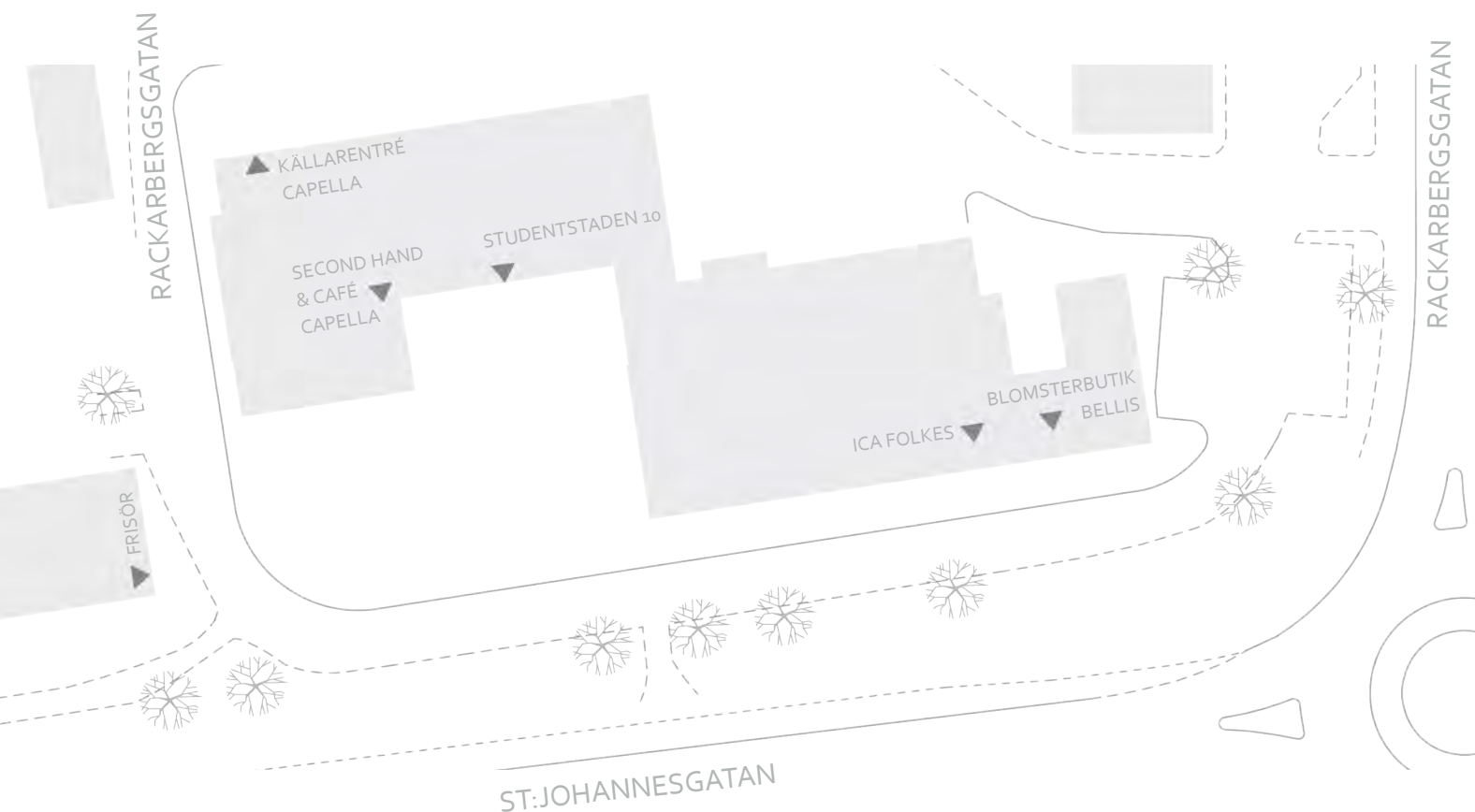
RACKARBERGET

Från 1950-1960 ökade antalet studenter i Uppsala från 3000 till 8000, och under 1970 talet hade antalet studenter ökat till hela 21 000 och flera nya institutioner hade tillkommit. I takt med att antalet studenter växte ökade också behovet av fler studentbostäder. Nästan direkt efter att det angränsande området Gamla studentstaden stod klart började därför planer tas fram för fler bostadshus. Samma arkitekt som ritade Gamla studentstaden, Artur Von Schmalensee, anlätades och ritad, i samarbete med Sven Hermelin och Inger Wedborn Rackarberget. (Studentstaden i Uppsala AB 2015). Området byggdes ut i etapper och stod klart 1967 (Ibid).

Den befintliga bostadsbebyggelsen på Rackarberget består av lamell- och punkthus med nära 1000 studentbostäder (Plan och byggnadsnämnden, 2015). De vitslammade fasaderna är ett genomgående tema i Rackarberget och syftar till att skapa ett sammanhållet uttryck (Studentstaden i Uppsala AB 2015).

I och med utbyggnaden av Rackarberget skapades även en park i mitten av området med syftet att knyta samman Gamla Studentstaden med Rackarberget (Studentstaden i Uppsala AB 2015).

Figur 4. Plan som visar verksamheter och entréer på torget i dagsläget
Skala 1:600/A4

I anslutning till Studentstaden 10 byggdes även ett enplanshus med plats för flera verksamheter. Blomsterbutiken "Bellis" har funnits i byggnaden sedan invigning i början av 1960-talet, men delar idag endast byggnaden med en livsmedelsbutik, ICA Folkes. (Studentstaden i Uppsala AB 2015).

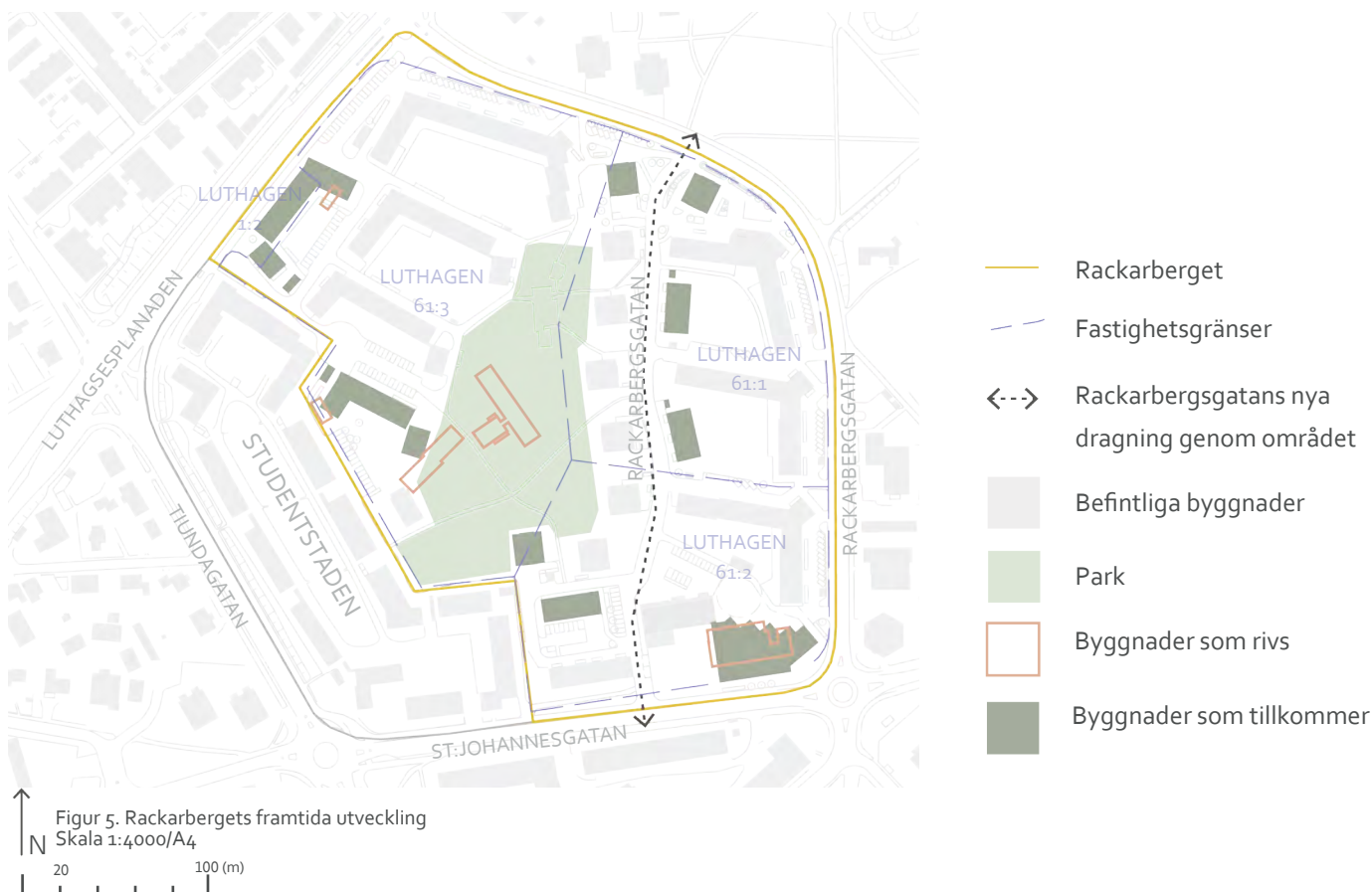
Vid torget finns idag även en frisör i en källarlokal samt second hand-butiken Capella som ligger i samma byggnad som Studentstaden 10.

RACKARBERGETS FRAMTID

En ny detaljplan togs fram för Rackarberget 2018 för att möjliggöra för kompletterande bostadsbebyggelse i området, vilket motsvarar cirka 450 nya studentlägenheter (Plan och byggnadsnämnden 2015). Även utveckling av kommersiell och offentlig service i form av centrumverksamhet, handel och förskola möjliggörs genom den nya detaljplanen (Ibid).

Planområdet för den nya detaljplanen innefattar fastigheterna Luthagen 61:1, 61:2 och 61:3 som ägs av Uppsalahem AB, samt en del av Luthagen 1:2 som ägs av Uppsala kommun (Plan och byggnadsnämnden 2015). Planområdets area omfattar cirka 80 000 kvadratmeter (Ibid).

I Planbeskrivning Detaljplan för Rackarberget (2015) beskrivs att områdets ursprungliga utformning och koncept ska vara vägledande i framtida utveckling. Detta för att ta hänsyn till de kulturhistoriska värden som området besitter då det ligger inom riksintresse för kulturmiljövården, Uppsala stad C 40 A. De hänvisar till miljöbalkens 3 kapitel som uppger att områden av denna typ långsiktigt ska skyddas mot åtgärder som kan skada kulturmiljön. (Plan och byggnadsnämnden 2015).

PUBLIC SPACE INDEX

Docent Vikas Mehta skriver i sin artikel *Evaluating Public Space* från 2014 att landskapsarkitekter under lång tid har försökt att mäta kvaliteten på de offentliga rummen i staden. Han skriver att medan vissa har fokuserat på specifika brukargrupper har andra fokuserat på användandet av de offentliga rummen. Mehta fortsätter artikeln med att skriva om att det länge har gjorts försök för att utveckla metoder för att mäta hur väl stadens offentliga rum fungerar, men det är en svår process då framtagandet av dessa metoder är lång och avancerad. Anledningen, anser Mehta, är den stora mängden data som behövs tas fram genom observationer, intervjuer samt enkäter. (Mehta 2014, s. 57)

I artikeln introducerar Mehta en metod för att utvärdera stadens offentliga rum, en metod han kallar *Public Space Index*. Denna utvärdering baseras på fem olika kategorier för att mäta kvaliteten på traditionella offentliga rum, så som torg, gator och parker (Mehta 2014, s. 69). Nedan presenteras vår översättning av de fem kategorier som Mehta har tagit fram.. Vår utveckling av dessa beskrivs och tolkas mer utförligt under kapitlet *Teori*.

- Inkludering / Inclusiveness
- Meningsfulla aktiviteter / Meaningful activities
- Komfort / Comfort
- Njutning / Pleasurability
- Trygghet / Safety

Mehta skriver att de fem kategorierna är ett resultat av litteraturstudier inom respektive ämne samt empiriska undersökningar av offentliga miljöer i flera olika städer i USA. Han skriver att bra offentliga rum är tillgängliga och

trygga, meningsfulla i dess gestaltning och i aktiviteterna de erbjuder, de erbjuder psykisk och fysisk komfort, en känsla av kontroll samt sinnlig njutning. (Mehta 2014, s. 69)

De empiriska undersökningarna bidrog också till att tydliggöra vilka specifika variabler som skulle undersökas inom varje kategori och därmed också är de punkter som bygger upp Mehtas index. Den togs fram genom att genomföra observationer vid olika tider under flera veckor över hela året i flera olika städer i USA. Även platsernas brukare blev intervjuade och fick svara på enkäter som ett stöd i framtagandet av Mehtas index. (Mehta 2014, s. 69).

Indexet är uppbyggt av runt 45 variabler (antalet beror på vilken typ av plats som utvärderas) som utvärderar platsen utifrån de fem kategorierna. Variablerna mäter både brukarnas beteenden på platsen och hur platsen upplevs. Majoriteten av variablerna kan observeras och betygsätts av de som utför utvärderingen. De resterande måste platsens brukare vara med och sätta betyg på. Alla variabler betygsätts på skalan 0 till 3. (Mehta 2014, s. 70)

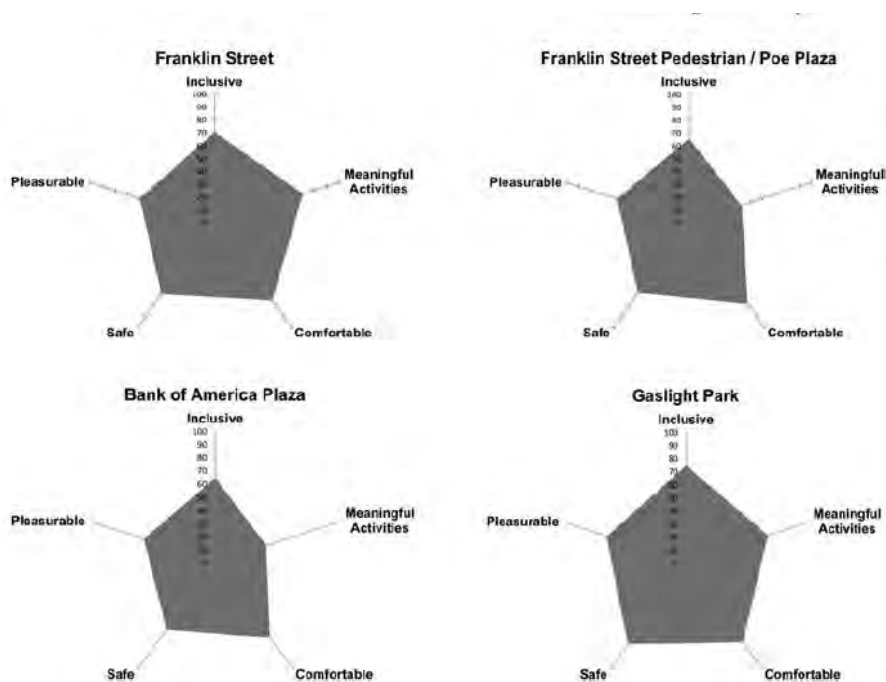
Platsbesöken ska ske vid sex olika tillfällen under veckan och sex tillfällen under helgen och vid olika tider på dygnet för att analysen ska bli mer tillförlitlig. Mehta avslutar med att skriva att dessa observationer ska utföras individuellt av två personer. (Mehta 2014, s. 71)

Slutligen testade Mehta sitt *Public Space Index* på fyra olika offentliga rum i Tampa, Florida och resultatet från dessa sammanställdes i varsin värderos.

Meaningful Activities

13	Presence of community-gathering third places	2.0	0 = none 1 = one 2 = two 3 = three	Determined by observations of businesses or other specific places that act as community gathering places
14	Range of activities and behaviours	1.0	0 = very limited 1 = low 2 = medium 3 = high	Determined by observations using count of activities, behaviours, postures
15	Space flexibility to suit user needs	1.0	0 = none 1 = somewhat flexible 2 = moderately flexible 3 = very flexible	Determined by observing any modifications made by users over time
16	Availability of food within or at the edges of the space	2.0	0 = none 1 = one 2 = two 3 = several	Determined by observations using counts
17	Variety of businesses and other uses at the edges	1.0	0 = none 1 = very little 2 = moderate 3 = high	Determined by observations using
18	Perceived suitability of space layout and design	2.0	0 = not suitable at all 1 = somewhat suitable 2 = moderately suitable 3 = very suitable	User's subjective rating
19	Perceived usefulness of businesses and other uses	1.0	0 = not at all 1 = somewhat 2 = moderately 3 = very much	User's subjective rating

Figur 6. Ett exempel på hur Vikas Mehta presenterar sitt index inom kategorin meningsfulla aktiviteter

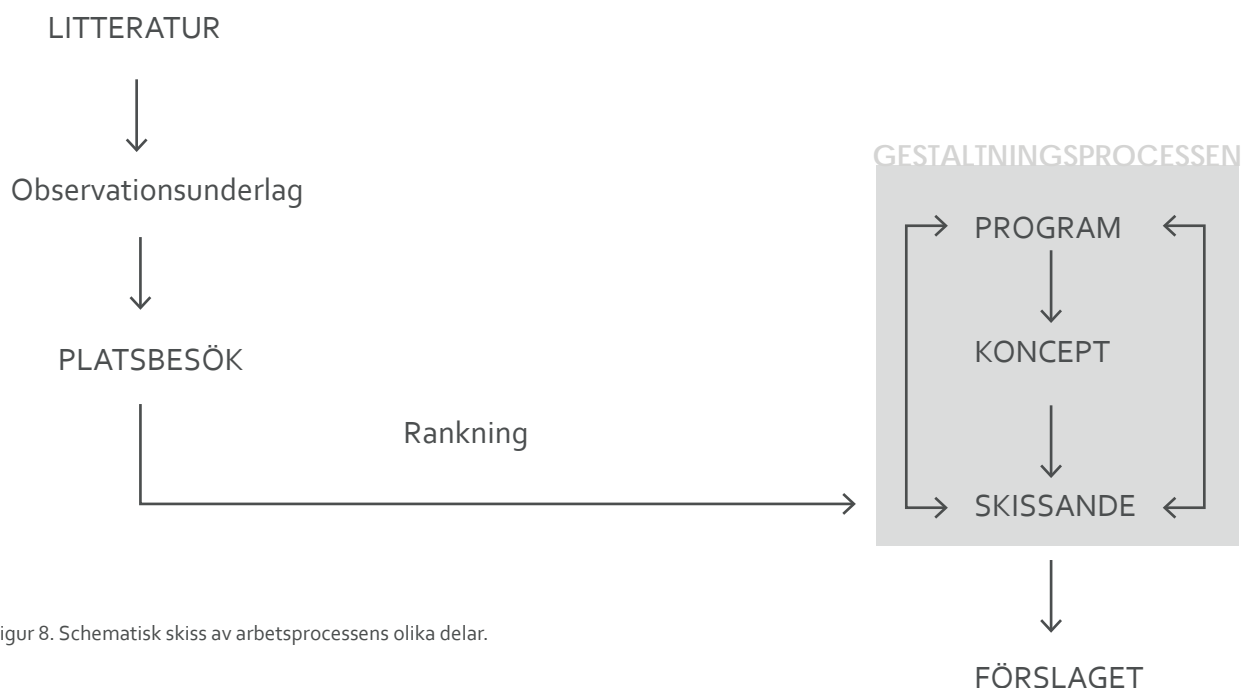

Figur 7. A visual display of the results of the Public Space Index for four spaces in downtown Tampa, Florida. (Vikas Mehta 2014, s. 79)

METOD

I denna del presenteras de metoder och tillvägagångssätt som använts för att besvara arbetets frågeställningar. Utifrån vår primära frågeställning bedömde vi att en övergripande analysmetod skulle vara passande för detta projekt. Vi ville ha en metod som täcker in många olika teman och som kunde hjälpa oss att få en bra helhetsbild över arbetsområdet och som kunde hjälpa oss att identifiera vilka faktorer som är mest relevanta att bevara eller att förbättra.

Arbetet inleddes med en litteraturundersökning. Den behandlar bland annat forskning inom Vikas Mehtas fem kategorier. Sedan följde platsbesök och analys, vilka ledde fram till ett gestaltungsförslag.

Figur 8. Schematisk skiss av arbetsprocessens olika delar.

LITTERATURSÖKNING

Arbetet inleddes med en djupdykning i litteratur inom de fem olika kategorierna som Mehta använder för att mäta kvaliteten på offentliga miljöer: *Inkludering, meningsfulla aktiviteter, komfort, trygghet och njutning*. Målet med detta var att på ett medvetet sätt kunna göra ett urval mellan alla de 45 olika variablerna som Mehta mäter i sitt index. Till detta arbete valdes istället 15 olika variabler ut. Detta gjordes då det skulle bli ett alltför omfattande arbete att mäta alla 45 variabler med tanke på att resultatet även skulle innefatta ett gestaltungsförslag. Variablerna valdes med utgångspunkt i vad vi som genomförde studien ansåg vara intressanta aspekter att undersöka vid platsbesöken samt vad som behövdes undersökas för att få en bredd i insamlat material under studien. Flera av de variabler som Mehta undersöker är väldigt lika inom flera av kategorierna och detta försökte vi att undvika i största möjliga mån.

Litteraturstudien hjälpte också med att kunna

peka ut de punkter under varje variabel som rent praktiskt mättes och undersöktes under platsbesöken och som rankingen senare baserades på. Detta sammanställdes i ett observationsdokument (se figur 12, s. 46) som användes under platsbesöken för att båda observatörer skulle fokusera på samma saker och för att kunna ha en reproducerbarhet på besöken.

Databasen som främst användes för att hitta källor var *Web of Science*. Nyckelord som användes i sökningen var *Inclusive, Safety, Comfort, Meaningful Activities* samt *Pleasure*. För att fokuset på artiklarna skulle vara landskapsarkitektur och stadens offentliga rum fick ord ofta läggas till för att sälla ut mindre relevanta artiklar. Det kunde vara ord så som *Landscape Architecture, Urban Space* och *Public Space*.

Som komplement till artiklarna användes också tryckta referenser, både litteratur som har använts under utbildningen men också böcker

som hittades under arbetets gång och som ansågs passa syftet. Exempel på böcker är: *Cities for People* och *Life Between Buildings*, båda skrivna av Jan Gehl. En annan bok som användes, speciellt under kategorin inkludering var *Whose public space?: international case studies in urban design and development* skriven av professorn Ali Madanipour.

Platsen som metoden applicerades på var studentområdet Rackarberget i Uppsala. Informationen om Rackarbergets historia är information som vi fick tillgång till via Bjerking. Bjerking har i samarbete med arkitektkontoret A-sidan arbetat med Rackarberget och hade mycket värdefull information som vi har använt oss av i uppsatsskrivandet och under gestaltningsarbetet. Information om Rackarbergets framtida utveckling insamlades från Uppsala kommuns planbeskrivning för den nya detaljplanen från 2018 som har möjliggjort den nya bebyggelsen i området.

ANALYS

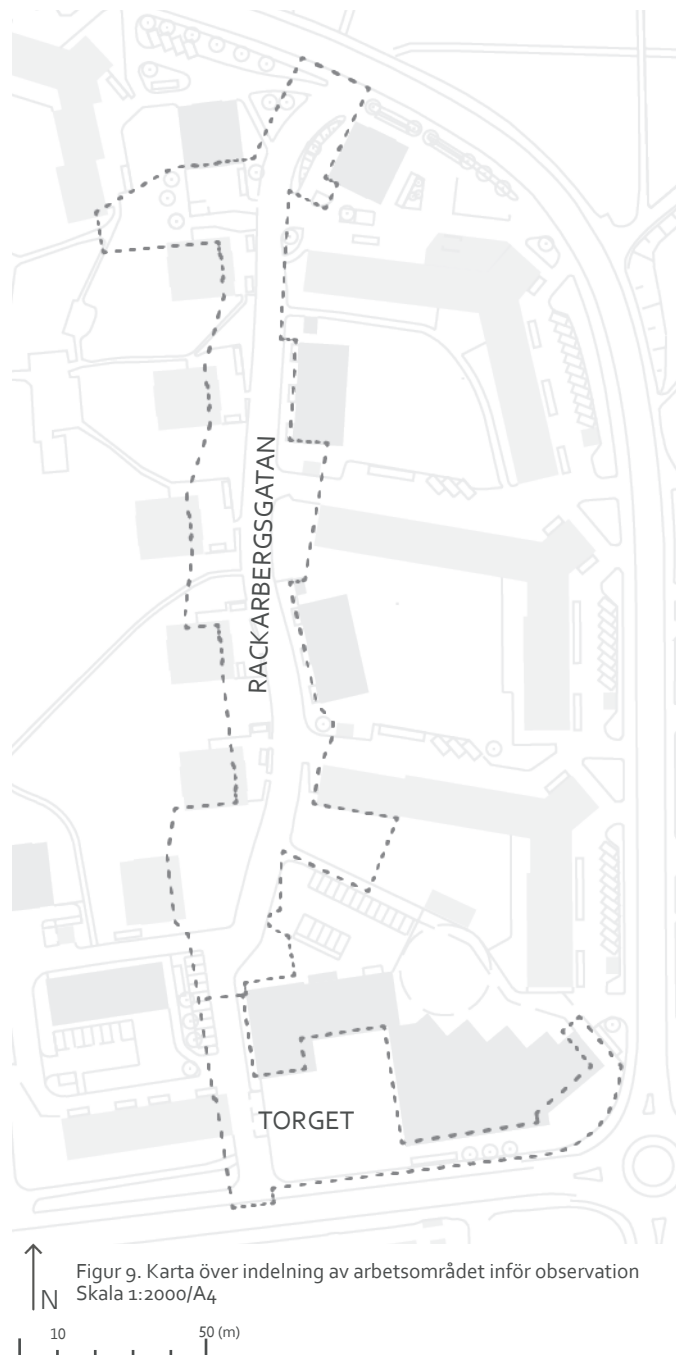
Andra steget i processen gick ut på att inventera och analysera platsen utifrån det observationsschema som togs fram under litteratursökningen. Detta gjordes genom observationer och analys som presenterades i två värderosor.

OBSERVATIONER

Observationerna genomfördes vid sex olika tillfällen under en vecka. I enlighet med Mehtas metod genomfördes platsbesöken individuellt av två observatörer, vilket resulterade i 12 unika besök.

Arbetsområdet delades in i två delar då vi redan tidigt bedömde att de skiljde sig åt i karaktär, se figur 9. Detta för att inte rankingen skulle bli för missvisande då den insamlade informationen på stråket och torget med största sannolikhet skulle skilja sig från varandra.

Observationerna genomfördes enligt schemat som redovisas i figur 10. Varje besök varade i en timme för att hinna med att undersöka varje punkt under varje besök. Under besöken undersöktes punkterna genom att räkna, mäta, observera samt genom att genomföra kortare intervjuer med förbipasserande. Då intervjudelen var en mindre del i metoden och fungerade som ett komplement till övriga observationer användes ingen formell intervjuteknik. Det var inte heller ett fast antal personer som intervjuades vid varje besök då det var väldigt stor skillnad i antalet personer som besökte platsen vid de olika tidpunkterna. Alla tillfrågade ville inte heller svara på frågor vilket bidrog till att det inte var samma mängd tillfrågade personer vid varje tillfälle. Vi eftersträvade en bredd hos de vi valde att fråga

TIDPUNKT	TORGET	STRÅKET
7.30-8.30	Josefin	Ebba
10.30-11.30	Ebba	Josefin
11.30-12.30	Josefin	Ebba
17.00-18.00	Ebba	Josefin
20.00-21.00	Josefin	Ebba
23.00-00.00	Ebba	Josefin

Figur 10. Tabellen visar det tidsschema vi följde vid platsbesöken.

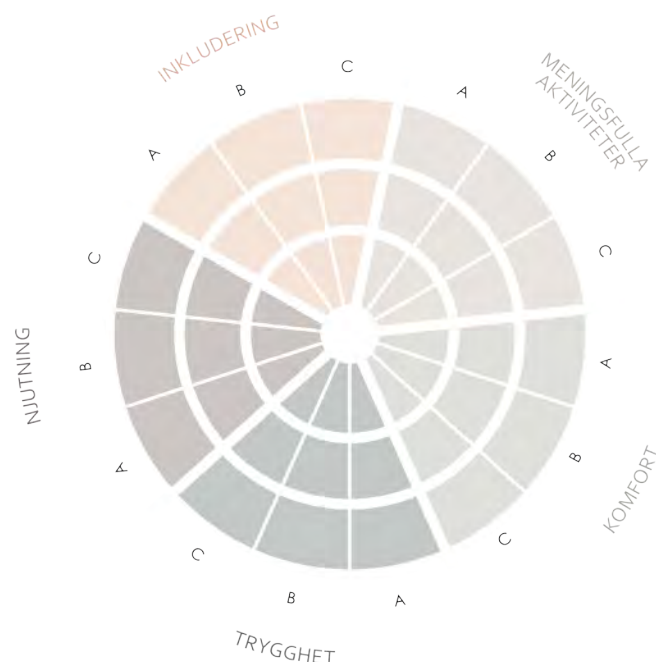
frågor, men i och med att Rackarberget är ett studentområde var en majoritet av de tillfrågade unga vuxna mellan 20 och 30 år. Efter varje besök sammanställdes samtliga observationer i ett digitalt dokument som också kompletterades med aktuell väderinformation.

ANALYS GENOM RANKNING

När alla platsbesök var genomförda bestämdes rankingar genom att gå igenom allt insamlat material och gemensamt poängsätta respektive variabel med en siffra mellan 1-3, där ett var lägst poäng och tre var högst.

De olika rankingarna sammanställdes i värderosor, en för torget och en för stråket. Dessa värderosor utformades på ett annorlunda sätt jämfört med Mehtas rosor för att på ett mer grafiskt sätt presentera rankingen samt för att underlätta jämförelsen mellan alla variabler, se figur 11. De olika variablerna kunde på så vis ge en fingervisning om någon kategori borde prioriteras

vid omgestaltning av platsen. Samtliga kategorier färgkodades för att skilja dem åt.

Figur 11. Underlag för värderosen som vi använde för att poängsätta de olika variablerna på torget och stråket.

PROGRAM

Utifrån den huvudproblematik som identifierades under platsbesöken kunde ett antal programpunkter formuleras för hela arbetsområdet. Dessa programpunkterna var vägledande under gestaltningsprocessen. Trots att inte allt material som insamlades i analysen syns i programpunkterna fick dessa också utrymme i gestaltningen men fokuset var alltid på att programpunkterna skulle prioriteras.

GESTALTNINGSPROCESS

Resultatet från rakningen användes sedan som bas för gestaltungsförslaget.

SKISSARBETE

Skissarbetet började individuellt med att vi skissade på ritsal under en timmes tid. Det var upp till varje individ att bestämma var fokus på skissandet skulle ligga. Om en ville göra ett mer genomarbetat förslag eller istället göra flera enklare skisser med olika idéer kring former, färger eller gestaltning. Efter att timmen tog slut presenterades skisserna där vi pratade om det vi hade skissat och tankebanorna bakom de för varandra. Vi diskuterade skisserna ett tag för att sedan börja en ny session med individuellt skissande med de nya idéerna vi fått av varandra. Denna skissdel varade även den i en timme. Även under den här delen av arbetet delade vi upp arbetsområdet så att vi först skissade på torget och sedan på stråket.

En viktig del under skissarbetet var att skissa i foton, det hjälpte oss att förstå varandra i vissa lägen när en skiss i plan inte var tillräcklig. Dessa väldigt enkla skisser hjälpte till med att skapa en känsla på platsen och fungerade ibland också som ett hjälpmedel att kunna sälja in vissa idéer hos den andra parten som den inte var helt övertygad kring.

KONCEPT

Utifrån huvudproblematiken och programpunkterna kom vi fram till ett koncept och ett gestaltningstänk som sammanfattade den vision vi skapade för området. Konceptet *Välkommen in* bidrog också till att vi fokuserade på att lösa huvudproblematiken istället för att fastna i den stora mängd av annan information

som visserligen är viktig men inte var vårt främsta fokus.

ILLUSTRATIONER

För att visuellt presentera vårt förslag tog vi fram olika typer av illustrationer. Planillustrationer, detaljbilder, sektioner och vyer. Planillustrationer i inzoomad skala gjordes för att förtydliga vissa delar av förslaget.

TEORI

I denna del sammanställs forskning inom Vikas Mehtas fem kategorier. Varje avsnitt avslutas med en sammanfattande del med ett antal punkter eller frågor som slutligen sammanställs till det observationsdokument som användes vid platsbesöken.

INKLUDERING

Enligt Mehta (2014, s. 58) handlar inkludering om hur tillgänglig en plats är för olika individer och grupper samt i vilken utsträckning deras beteenden och aktiviteter kan äga rum. Det offentliga rummet som en inkluderande och tillgänglig plats kan enligt Mehta (ibid) ses som ett ideal, även om det i praktiken är omöjligt att tillfredsställa allas behov.

De variabler som formulerats inom kategorin inkludering är: mångfald av människor, upplevd öppenhet och tillgänglighet samt bredd av aktiviteter och beteenden.

MÅNGFALD AV MÄNNISKOR

I boken *Whose Public Space?* från 2010 framhåller Ali Madanipour, professor i Urban Design vid School of Architecture (2019a), att mångfalden och variationen av brukargrupper bör studeras vid analys av en plats (Madanipour 2010, s. 24). Detta bekräftas av Jagannath (2016) som beskriver att offentliga miljöer som är inkluderande för alla brukargrupper i samhället kan skapa en social miljö där alla har möjlighet att delta.

Flera forskare, bland annat Burton & Mitchell (2006, Madanipour 2010, Yilmaz 2018) pekar dock på att den byggda miljön tidigare gestaltats med utgångspunkt från den medelålders, friska mannens fördel. Madanipour (2010, s. 8) beskriver att kvinnor, barn, äldre, fattiga samt etniska minoriteter, ofta exkluderas när hänsyn ska tas till den genomsnittliga medborgaren. Han menar därför att det som beskrivs som allmänna intressen i många fall inte är allmänna i sin karaktär egentligen (ibid).

UPPLEVD ÖPPENHET & TILLGÄNGLIGHET

En av de viktigaste faktorerna för att en plats ska kunna kallas offentlig är enligt Madanipour (2010 s. 8) att den upplevs tillgänglig. Han förklarar vidare att offentliga platser som upplevs slutna riskerar att på ett negativt vis påverka platsens flexibilitet, vilket i sin tur påverkar tillgängligheten på och till platsen (ibid).

Madanipour (2010, s. 23) beskriver tillgänglighet utifrån fyra kriterier: Fysisk tillgänglighet, social tillgänglighet (även kallad symbolisk tillgänglighet), tillgänglighet till aktiviteter och diskussioner samt tillgänglighet till information.

1. Fysisk tillgänglighet

Det första kriteriet handlar om att den offentliga platsen bör vara fysiskt tillgängliga för alla människor (Madanipour 2010, s.23). Om platsen är avgränsad av exempelvis grindar eller vegetation kan det signalera att det är en privat plats (Madanipour 2010, s. 9). Vikten av fysisk tillgänglighet bekräftas av Yilmaz (2018) som vidare beskriver att tillgängligheten på och till en plats i synnerhet är viktig för människor med funktionsvariation. Alla ska kunna röra sig säkert i det offentliga rummet och det ska gå att röra sig obehindrat och finnas möjlighet för cirkulation. Kraftig lutning, trappor och hinder är exempel på faktorer som påverkar tillgängligheten (ibid). Fordon, fotgängare och cyklister kan separeras från varandra på andra sätt än genom höga trottoarkanter (Yilmaz 2018). Olika markmaterial och färger kan användas för att markera olika funktioner (ibid).

2. Social tillgänglighet (även kallad symbolisk tillgänglighet)

Det andra kriteriet, social tillgänglighet (som även kallas symbolisk tillgänglighet) behandlar den upplevda tillgängligheten på en plats (Madanipour 2010, s. 23). Författaren påpekar att det är viktigt att ett offentligt rum upplevs inbjudande, både miljömässigt och socialt, för att välkomna olika typer av brukargrupper. Enskilda individer eller grupper kan påverka hur välkomnande eller hotande en plats upplevs. Den symboliska tillgängligheten kan exempelvis påverkas av grupper som har markerat revir på en plats och därför gör att platsen upplevs hotande (Ibid). Madanipour (2010, s. 9) påpekar exempelvis att det finns en problematik i att privata intressen tenderar att inkräkta på det offentliga rummet. Privatisering av offentliga platser riskerar att stänga ute vissa grupper i samhället, exempelvis genom sittplatser som man måste betala för (ibid).

3. Tillgänglighet till aktiviteter och diskussioner

De tredje kriteriet, tillgänglighet till aktiviteter och diskussioner, handlar om att de event som äger rum på en offentlig plats bör vara tillgängliga för alla (Madanipour 2010, s. 24). Detta kan vara exempelvis marknader, demonstrationer eller konserter.

4. Tillgänglighet till information

Det fjärde kriteriet, tillgänglighet till information, handlar om att människor ska få vara med i de utvecklande processer som sker på en offentlig plats, även om de inte kan vara med i alla skeden (Madanipour 2010, s. 24).

BREDD AV AKTIVITETER & BETEENDEN

I boken *Life Between Buildings* beskriver Jan Gehl (2010b, s. 9) att de aktiviteter som sker i det offentliga rummet förenklat kan delas in i tre kategorier: Nödvändiga-, valbara- och sociala aktiviteter. Dessa kommer att presenteras mer ingående i kapitlet meningsfulla aktiviteter (s. 33). I vilken utsträckning dessa äger rum beror på en mängd olika faktorer, där den fysiska miljön är en bidragande faktor (Ibid). För att få en bredd av aktiviteter och beteenden bör därför den offentliga miljön uppmuntra till olika typer av aktiviteter (Ibid).

Kaplan och Matsuoka (2008) framhåller i sin studie *People needs in the urban landscape: Analysis of landscape And Urban Planning contributions*, att användningen och upplevelsen av en plats varierar mellan olika individer och grupper. Bland annat ålder, kön och socioekonomisk status påverkar vilka preferenser och behov varje individ har (ibid). De beskriver att yngre människor ofta använder utemiljön mer aktivt, medan vuxna och äldre ofta är mer betraktande (Kaplan & Matsuoka 2008). De beskriver vidare att en plats kan användas för olika syften, på samma sätt som olika platser kan användas för samma syfte (Kaplan & Matsuoka 2008). Variation är därför viktigt i gestaltningen.

ATT GÅ VIDARE MED:

Mångfald av människor

- Barn/tonåringar/vuxna/äldre
- Människor med funktionsvariation
- Olika kön

Upplevd öppenhet & tillgänglighet

- Är platsen fysiskt tillgänglig för alla?
- Är platsen symboliskt tillgänglig? (Dvs. Signalerar platsen tillgänglighet?)
- Tillgänglighet till aktiviteter och diskussioner? (Kan alla ta del av platsens aktiviteter?)

Bredd av aktiviteter & beteenden

- Hur är platsen programmerad för att användas?
- Är gestaltningen flexibel för olika aktiviteter och beteenden?
- Hur tar sig brukarna till platsen?

MENINGSFULLA AKTIVITETER

Mehta (2014, s. 58-59) inleder kapitlet om meningsfulla aktiviteter med att förklara att meningsfullhet i hans index mäts i kontexten av möjligheten för en plats att erbjuda aktiviteter och sociala interaktioner. Han anser att platsen ska vara användbar, bland annat genom att erbjuda möjligheten att tillgodose sina dagliga behov samtidigt som platsen ska kunna erbjuda plats att samlas, umgås och ta del av diskussioner och debatter. Mehta avslutar med att skriva att trots att inte alla meningsfulla offentliga platser har, eller bör ha, fokus på det sociala så är hans artikel intresserad av just den aspekten. Med det sagt skriver också Mehta att en plats meningsfullhet är ett komplext fenomen som påverkas både av individuella och kollektiva erfarenheter och av platsens identitet och historia (Mehta 2014, s. 58).

De variabler som formulerats inom kategorin meningsfulla aktiviteter är: behov, platsidentitet och levande kantzoner.

BEHOV

Nödvändiga-, valbara- och sociala aktiviteter, dessa är tre kategorier som Jan Gehl skriver om i boken *Life Between Buildings* först publicerad på 70-talet. Kategorierna Gehl presenterar beskriver han ställer olika krav på den fysiska miljön där de utspelar sig (Gehl 2010b, s. 9).

De nödvändiga aktiviteterna är de som mer eller mindre behöver ske för att vardagen ska gå runt, det kan handla om att ta sig till och från jobb eller skola eller att handla mat till middagen (Gehl 2010b, s. 9). Nödvändiga aktiviteter tar plats över hela året och den fysiska miljön påverkar sällan om dessa aktiviteter sker eller inte (ibid). I miljöer av god kvalitet så sker dessa nödvändiga aktiviteter

i lika hög frekvens som i miljöer av sämre kvalitet men de tar längre tid att utföra (Gehl 2010b, s. 9). Nästa kategori, valbara aktiviteter, kommer endast att ta plats om det fysiska miljön uppmuntrar till denna typ av aktiviteter (Gehl 2010b, s. 11). Exempel på dessa typer av aktiviteter är att ta promenader, sola eller att stå och njuta av sina omgivningar. Enligt dessa exempel är det lätt att förstå att det krävs en miljö som är gynnsam, då väder och gestaltning påverkar om dessa aktiviteter kommer att ta plats (Gehl 2010b, s. 11).

Den sista av dessa tre aktiviteter är de sociala. Gehl (2010b, s. 12) beskriver att dessa aktiviteter ställer krav på att det är flera människor som vistas i samma miljö. Sociala aktiviteter kan exempelvis vara lekande barn, samtal och hälsningar och den mer passiva sociala aktiviteten - att titta och lyssna på andra människor (ibid). Dessa aktiviteter är ett resultat från de två tidigare kategorierna, då sociala aktiviteter kräver att människor ska vilja vistas på platsen och ha en anledning att passera och besöka platsen (Gehl 2010b, s. 12). I artikeln *Linking Place Attachment and Social Interaction: Towards Meaningful Public Places* (2018) som är skriven av Norsidah Ujang tillsammans med Marek Kozlawski och Suhardi Maulan skriver författarna att kvaliteterna i urbana miljöer såsom tillgänglighet och inkluderande design påverkar hur brukarna använder platser samt hur de interagerar med varandra. Det är det som i sin tur ger skapar meningsfulla aktiviteter på platsen (Kozlawski, Maulan & Ujang 2018).

PLATSIDENTITET

Norsidah Ujang är professor inom landskapsarkitektur på Universiti Putra Malaysia, hennes forskningsintressen innefattar bland annat

placemaking, social urbanism och fotgängarnas miljö (Researchgate 2019b). I hennes artikel *Place Attachment and Continuity of Urban Place Identity* som publicerades 2012 skriver hon att platsanknytning handlar om ett känslomässigt band mellan människa och plats. Hon fortsätter artikeln med att skriva att anknytningen skapas när en plats upplevs viktig för brukarna, när den på ett bättre sätt tillfredsställer deras behov och beteenden än andra alternativ. Ujang avslutar med att skriva att det är de meningsfulla aktiviteterna och möjligheten att vara en del av dem som hjälper människor att skapa en platsanknytning och i sin tur en platsidentitet. (Ujang 2012).

Ujang undersöker i artikeln *Place Attachment and Continuity of Urban Place Identity* (2012) hur anknytning till en plats hjälper till att skapa platsens identitet för att sedan applicera sin forskning på fyra olika gator i Kuala Lumpur. Ujang skriver att platsidentiteten skapas av människors upplevelse av olika platser och hon avslutar med att skriva att när staden förändras påverkas vår anknytning till platser och därmed också dess identitet. Att bibehålla en plats mening och identitet i de offentliga rummen är en viktig aspekt då de bland annat bidrar till gemenskapskänsla och hemtrevlighet (Hull, Lam & Vigo 1994). Detta påstående stärker Rachel Kaplan och Rodney Matsuoka i artikeln *People Needs in the Urban Landscape: Analysis of Landscape and Urban Planning Contributions* från 2008. Författarna skriver i den artikeln att en ökad platsidentitet kan stärka gemenskapen i ett område (Kaplan & Matsuoka 2008). Det är alltså viktigt att komma ihåg att trots att platser gestaltas och programmeras med fysiska element så handlar identiteten om mer än det, det handlar

om upplevelser och associationer mellan plats och människa (Ujang 2012). Våra känslor för platsen smälter samman med gestaltningen och platsens historia och kultur för att skapa identiteten (Bott, Cantrill & Myers Jr 2003). Bott, Cantrill och Myers Jr (2003) argumenterar slutligen för att alla typer av analysarbete som genomförs på en plats inte är tillräckliga om en inte tar hänsyn till både fysiska och psykiska komponenter.

LEVANDE KANTZONER

Det är viktigt att ha levande kantzoner i våra städer enligt Jan Gehl. Han anser att det är i dessa zoner som livet i städerna sker, vi går i denna zon, vi går in och ut ur byggnader och här finns chansen för ett utbyte mellan insidan och utsidan på husen (Gehl 2010a, s. 75) Det är kanterna i staden som skapar en känsla av organisation, trygghet och komfort (ibid). Kantzonerna bidrar också till utmärkta platser att stå och sitta med skydd i ryggen och utblick samt ett gott mikroklimat längs husväggarna (ibid). Gehl (2010a, s. 79) trycker särskilt på vikten av bottenvåningarnas utformning för att hjälpa till att skapa liv på gatan.

I en studie som genomfördes i Köpenhamn 2003 blev resultatet att gator med aktiva bottenvåningar hade sju gånger mer aktivitet än gator med passiva husfasader (Gehl 2010a, s. 79). Aktiva bottenvåningar symboliseras av fasader med entréer, intressant och stimulerande gestaltning och att husens aktiviteter tillåts att flyta ut i gaturummet (ibid). Längs dessa gator saktar vi ner och uppehåller oss i större utsträckning och Gehl trycker på att människor lockar till sig fler människor (Gehl 2010a, s.79-81). Passiva fasader däremot är monotona och utan något att fästa blicken vid vilket gör att resan längs

fasaden upplevs längre och människor riskerar att bara färdas längs vägen i absoluta nödfall (Gehl 2010a, s. 77).

Slutligen skriver Gehl att det inte är antalet människor som rör sig i de offentliga miljöerna som bestämmer om platser är livfulla eller livlösa. Det är snarare antalet minuter som människor spenderar på platsen (Gehl 2010a, s. 85).

ATT GÅ VIDARE MED:

Behov

Tillfredsställer platsen dina behov?*

Vad saknar du på platsen?*

Vad gör brukarna på platsen?

Platsidentitet

Vad är viktigt för dig på den här platsen?*

Vad tycker du om den här platsen?*

Element som vittnar om platsens historia

Levande kantzoner

Människor som uppehåller sig längs kantzonerna

Verksamheters öppettider

**Platsens brukare tillfrågas*

KOMFORT

Hur människor upplever en plats beskrivs enligt Mehta (2014, s. 60) bero på flera olika faktorer inom kategorin komfort. Han förklarar att många faktorer som bidrar till komfort ingår i de andra kategorierna som presenterats, exempelvis trygghet och njutning. Inom denna kategori kommer därför platsens fysiska och miljömässiga förutsättningar att behandlas.

De variabler som formulerats inom kategorin komfort är: mikroklimat, bekvämlighet och dimensionering av ytor samt utrustning.

MIKROKLIMAT

Skandinaviens skiftande klimat påverkar i hög grad karaktären av de aktiviteter som äger rum i våra utemiljöer (Gehl 2010b, s.175, 179). Det är därför viktigt att förhålla sig till platsens mikroklimat vid planering av ett nytt område (Gehl 2010b, s. 178).

I en svensk studie från Göteborg visar Eliasson, Knez, Lindberg, Thorsson & Westerberg (2007, s. 82) att människors upplevelse och användning av en urban utemiljö till stor del beror av väder och mikroklimat. Resultatet visade att lufttemperatur, vindhastighet och molntäcke är bidragande faktorer (Eliasson et al. 2007, s. 83).

Mikroklimatets betydelse för hur en plats uppfattas och används bekräftas även i en holländsk studie av Koh & Lenzholzer (2009). De redovisar vidare att de platser som upplevs mest vindutsatta tenderar att ligga längs fasaden på högre byggnader, samt i mitten av torgytor.

Solljus har visat sig vara en bidragande faktor till aktivitet i offentliga miljöer i Skandinavien

(Gehl 2010b, s. 179), och vinden är ofta den största utmaningen (Gehl 2010 b, s. 177). Genom att strategisk placera gång-och sittytor där de anpassas bäst efter platsens specifika förhållanden, kan ett bättre mikroklimat skapas (Gehl 2010b, s. 178). Vegetation i form av buskar och träd kan bidra till vindskydd, och tak kan skydda mot regn (Gehl 2010b, s. 178).

Maddalena Iovene, Nicholas Boys Smith och Chanuki Illushka Seresinhe (2019, s. 57-58) skriver i rapporten *Of Streets and Squares: Which public places do people want to be in and why?* att arkader kan bidra positivt till mikroklimatet på ett plats. Dessa arkader är täckta gångvägar som skapas vid indrag i fasaden. De bildar därmed ett skyddande tak som med sitt överhäng kan skydda mot exempelvis regn och sol (ibid).

BEKVÄMLIGHET & DIMENSIONERING AV YTOR

Gatubredder bör enligt Gehl (2010b, s.134) dimensioneras och anpassas efter det flöde av människor och trafik som förväntas på en plats. Barnvagnar, rullstolar kräver extra utrymme för att röra sig vilket bör tas med i beräkningen (Gehl 2010b, s.134). Iovene, Boys Smith och Illushka Seresinhe (2019, s. 150) framhåller dock att människor vill ha en viss grad av oslutenhet, och argumenterar vidare för att en för vid dimensionering inte gynnar upplevelsemässiga värden.

Gators utformning påverkar enligt Iovene, Boys Smith och Illushka Seresinhe (2019, s. 45) hur människor beter sig och rör sig i gaturummet. De skriver att minskad trafik i offentliga miljöer kan bidra till att öka den sociala interaktionen mellan människor och till och med bidra till bättre social

interaktion mellan grannar (ibid).

Gehl (2010b, s. 141) beskriver att långa, raka gångstråk bör undvikas för att sträckan inte ska upplevas för lång. Genom att dela in vägen i sekvenser kan ett mer intressant stråk skapas. Han beskriver att dessa avbrott har en psykologisk effekt som bidrar till att fotgängaren inte upplever sträckan som lika lång (Gehl 2010b, s. 141).

Fotgängare tenderar även att välja den kortaste vägen mot sitt mål, även om det är mindre hinder i vägen (Gehl 2010b, s. 137, 141). Gångstråk bör därför planeras så att noder och målpunkter kopplas ihop via kortast möjliga väg (ibid).

Även nivåskillnader på en plats kan enligt Gehl (2010b, s. 142) påverka hur människor rör sig.

UTRUSTNING

Olika typer av utrustning kan bidra till att göra en bra plats bättre, men det är viktigt att den placeras på rätt ställen (Iovene, Boys Smith & Illushka Seresinhe 2019, s. 173).

Gehl (2010b, s. 155, 159) beskriver att en offentlig plats bör vara väl utrustad med olika typer av sittplatser, och hävdar vidare att sittplatser är en av de viktigaste förutsättningarna för att människor ska stanna på en plats istället för att bara gå förbi. Dessa bör placeras på varsamt utvalda platser där det är trevligt att sitta (ibid). Sittplatser kan i sin tur bidra till att fler aktiviteter kan ske på platsen (Gehl 2010b, s. 155). Med fördel kan sittplatserna placeras längs fasader och andra spatiala gränser där ryggen är skyddad (Gehl 2010b, s. 156-157). Denna teori bekräftas av

Iovene, Boys Smith & Illushka Seresinhe (2019, s. 173) som i sin studie kom fram till att åtta av tio personer föredrog att sitta med ryggen skyddad.

För att möta olika behov och preferenser föreslår Iovene, Boys Smith & Illushka Seresinhe (2019, s. 173) olika typer av sittplatser. Vissa får gärna vara flytbara eller flexibla på andra vis (ibid). Äldre personer ofta ställer högre krav på sittplatsernas komfort (Gehl 2010b, s. 156-157). Barn och unga har ofta inte har samma preferenser och kan likaväl använda en sekundär sittplats på exempelvis en mur eller trappa (Gehl 2010b, s. 159). Gehl (2010b, s. 161) skriver att flera sekundära sittplatser är att föredra framför många primära sittplatser. Han förklarar vidare att det beror på att tomma sekundära sittplatser inte ger ett lika ödsligt och övergivet intryck som tomma bänkar och stolar gör (Gehl 2010b, s. 161). En tumregel är enligt Gehl (2010b, s. 162) att placera bänkar längs en sträcka i regelbundna intervaller för att erbjuda sittplatser inom rimliga avstånd. Iovene, Boys Smith & Illushka Seresinhe (2019, s. 173) rekommenderar ett avstånd på 100 meter på gator där det rör sig mycket människor.

ATT GÅ VIDARE MED:

Mikroklimat

- Platser som ofta är skuggiga/soliga
- Vindutsatta platser
- Regnskydd

Bekvämlighet & dimensionering av ytor

- Finns desired paths?
- Dimensionering av gatubredder
- Kopplingar mellan noder och målpunkter

Utrustning

- Antal sittytor (primära och sekundära) och dess placering
- Papperskorgar
- Cykelställ

TRYGGHET

Mehta (2014, s. 60) skriver att trygghet ofta nämns som det första bekymret i stadens offentliga miljöer. Hur trygg en plats upplevs handlar mycket om den personliga upplevelsen. Det problematiska med det är att ens upplevelse är väldigt individuell och svår att mäta. Det vi däremot vet är att kvinnor i större utsträckning än män upplever otrygghet i våra städer, speciellt under mörka kvällar och nätter (Boverket 2010, s. 9). Boverket skriver i texten *Plats för trygghet - inspiration för stadsutveckling* från 2010 om gemensamma nämnare för platser som upplevs trygga. De skriver att det bland annat handlar om överblickbarhet, att platsen är befolkad, att de är välskötta samt att platsen har kontakt med omgivningen (ibid). Mehta skriver att han i sitt index mäter tryggheten genom att betygsätta hur hög trygghetskänslan är hos brukarna under dygnet samt hur välskött platsen är och slutligen om närvaron av trygghetshöjande insatser höjer trygghetskänslan eller inte (Mehta 2014, s. 60).

De variabler som formulerats inom kategorin trygghet är: mänsklig närvaro, siktlinjer och barriärer samt slitage och underhåll.

MÄNSKLIG NÄRVARO

Gehl skriver om vikten av att en plats är befolkad för upplevelsen av trygghet i boken *Cities for People* från 2010. Han skriver att en plats med många människor indikerar att platsen är trygg då människor väljer att spendera tid just där (Gehl 2010a, s. 98). Att en befolkad plats upplevs tryggare än en obefolkad kan hänga ihop med de olika anpassningsstrategier som i synnerhet kvinnor tar till för att öka sin känsla av trygghet (Andersson 2005, s. 47). Birgitta Andersson forskar bland annat på ämnet kvinnors

upplevelse av trygghet och skriver i boken *Risk - om kvinnors erfarenhet och fysisk planering* om dessa anpassningsstrategier. Andersson skriver om undvikande strategier vilket handlar om att kvinnor själva tar ansvaret över var, när och på vilket sätt de utnyttjar offentliga miljöer. Hon fortsätter med att skriva att det finns en tyst överenskommelse mellan kvinnor om var, när och hur det offentliga rummet är otryggt. Det innebär att en tom plats för med sig en viss känsla av otrygghet just på grund av bristen på människor, som att det finns något på platsen som gör att människor undviker den. (Andersson 2005, s. 48) Men trygghetskänslan handlar om mer än att människor ska befinna sig på platsen.

Enligt Andersson (2001, s. 40) skapar människor i rörelse ett tryggare rum då det i ett tomt rum inte finns någon som kan se eller ingripa om något skulle ske men att tryggheten också beror på vilka som rör sig i rummet. Författaren betonar att ett rum med en okänd man, eller en grupp med okända män upplevs otryggare än ett tomt rum (Andersson 2001, s. 40). Det spelar också roll vem det är som besöker platsen, både män och kvinnor är främst rädda för män (Andersson 2005, s. 42). Men för en kvinna kan det räcka med att möta en man för att hon ska känna sig otrygg speciellt om platsen i övrigt är obefolkad och kvinnan är ensam (Andersson 2005, s. 42-43). Män däremot upplever inte samma grad av otrygghet i mötet med en ensam man och absolut inte i mötet med en ensam kvinna (Andersson 2005, s. 43). I rapporten *Rädslans rum* från 2001 skriver författaren att ett rum som tagits i besittning av ett tonårgäng kan upplevas otryggt speciellt av äldre kvinnor jämfört med yngre kvinnor (Andersson 2001, s. 40). I *Plats för trygghet - inspiration för stadsutveckling* skriver

författarna att en varierad blandning av människor skapar en tryggare miljö än om platsen befolkas av en homogen grupp, speciellt om en inte tillhör den homogena gruppen (Boverket 2010, s. 22). De avslutar med att skriva att i en större grupp kan en smälta in och känna sig anonym medan att det på en ödslig plats är lätt att känna sig utsatt och ensam (ibid).

Gehl (2010a, s. 99) skriver inte bara om vikten av att den offentliga ytan är befolkad utan också om hur viktigt det är att det är liv i husen runt omkring platsen. Han trycker på vikten av att hus i olika områden har en blandning av bostäder och verksamheter för att säkerställa att det finns människor i de under hela dygnet. Jane Jacobs skriver i boken *The Death and Life of Great American Cities* från 1961 om tre olika kvaliteter som alla framgångsrika stadsdelar måste innehålla. Den andra av dessa tre kriterier är vad Jacobs kallar "eyes on the street" och beskriver precis det som Gehl skriver i sin bok. Ett citat taget ur boken lyder: "The buildings on a street [...] must be oriented to the street. They cannot turn their backs or blank sides on it and leave it blind." (Jacobs 1961, s. 45)

I kapitlet om meningsfulla aktiviteter (s. 33) beskrevs Gehls tankar kring levande kantzoner i städer. Dessa kantzoner anser han vara en bra aspekt i städer ur ett trygghetsperspektiv. Som det skrevs i tidigare nämnt kapitel så lockar aktiva fasader människor, upp till 7 gånger fler jämfört med liknande platser med passiva fasader (Gehl 2010a, s. 79). Det är dock inte bara på dagarna när butiker, kaféer och andra verksamheter är öppna och gatorna är befolkade som levande kantzoner bidrar till trygghetskänslan (Gehl 2010a,

s. 99). Under kvällar och nätter kan bland annat möbler, blommor, cyklar och glömda leksaker höja trygghetskänslan eftersom det ger en känsla av att platsen brukar vara befolkad (ibid).

SIKTLINJER & BARRIÄRER

Ett viktigt inslag i våra städer för en förhöjd trygghetskänsla är belysning, då många människor i vårt samhälle rör sig i de offentliga utrymmena efter mörkrets inbrott (Boverket 2010, s. 71). Korpula och Nikunen skriver i sin artikel *The Effects of Scene Contents and Focus of Light on Perceived Restorativeness, Fear and Preference in Nightscapes* (2012) att förbättrad belysning kan leda till en förhöjd trygghetskänsla. Detta kan bero på att en ser mer av omgivningen samt att ens siktlinjer blir längre (Korpula & Nikunen 2012). Men risken finns också att bättre belysning kan sänka trygghetskänslan då obehagliga inslag i det offentliga rummet kan synliggöras (ibid). Korpula och Nikunen (2012) skriver också att det kan upplevas otryggt att vara på en upplyst plats om det är alltför mörkt runt omkring då en kan känna att ett hot lurar i mörkret som inte går att se. Mer ljus är alltså inte alltid svaret, det riskerar också att orsaka starka kontraster som bländar och gör att det blir svårare att se sina omgivningar (Boverket 2010, s. 71). I *Plats för trygghet - inspiration för stadsutveckling* (2010, s. 71) argumenterar författarna för att i vissa fall kan det kanske till och med vara bättre att inte ljussätta platser som är öde efter mörkrets inbrott eftersom ödsliga platser inger en känsla av att de bör undvikas.

Det är viktigt att ta med sig att barriärer inte bara är fysiska utan att barriärer också kan vara visuella. I *The Planting Design Handbook* skriver

författaren Nick Robinson om olika typer av rum och dess grader av omslutning. Robinson skriver att barriärer kan vara visuella, fysiska eller båda två samtidigt (Robinson 2016, s. 63-65). I rapporten *Vegetationsstyrning för ökad trygghet* skriver författarna bland annat om barriärer och problemen dessa ibland för med sig. Författarna skriver att det är viktigt att ha öppna siktlinjer, känna sig skyddad och att ha tillgång till möjliga flyktvägar. De skriver också att något som ofta upplevs otryggt är "slutna rum" i offentliga utrymmen (Gunnarsson, Fors, Jansson & Kristensson 2012, s. 8). Birgitta Andersson skriver att anledningen till varför slutna rum ofta upplevs otrygga är då chanserna att ta sig därifrån är begränsade (Andersson 2001, s. 38).

SLITAGE & UNDERHÅLL

Korpula och Nikonen (2012) skriver om social och fysisk ordning, den sociala handlar bland annat om grupper i samhället som sänker trygghetskänslan medan fysisk ordning behandlar exempelvis klotter, nedskräpning och vandalism. Ett effektivt sätt att öka människorna som färdas längs ett stråk är att hålla det välskött (Boverket 2010, s. 63). Författarna till texten *Plats för trygghet* skriver sedan att det går att åstadkomma genom att utreda vad det är som ligger bakom nedskräpningen och skadegörelsen. (Boverket 2010, s. 33)

I arbetet med trygghetsskapande insatser så finns det fyra olika egenskaper hos växtlighet som är speciellt viktiga att ta i beaktning (Gunnarsson et al. 2012). Den fjärde av dessa egenskaper behandlar karaktär och skötselnivå på vegetationen, enligt Gunnarsson et al. (2012, s. 8) så är ett prydligt och välskött intryck mer

trygghetsskapande än en vild och oordnad karaktär. Fortsatt så riskerar friväxande vegetation att upplevas som oskött och därmed sänka trygghetskänslan på platsen (ibid).

Skötsel i kombination med belysning är också en viktig punkt att nämna. Som tidigare nämnt är det viktigt ur trygghetssynpunkt med en fungerande belysning och ibland riskerar det att uppstå konflikter mellan viljan att ljussätta platser på ett effektivt sätt och kraven som ställs på underhåll (Boverket 2010, s. 80). Låga ljuspunkter är ofta vanliga i offentliga miljöer men de löper också en större risk att utsättas för förstörelse (ibid). I *Plats för trygghet* (2010, s. 80) föreslås det att integrera belysning i fasader, handledare, brofästen och andra konstruktioner så att de blir mindre synliga och därmed lockar till mindre vandalism samtidigt som att belysningen blir mer svåråtkomlig. Fortsättningsvis nämns det att det också är bra att kombinera olika belysningsstrategier med varandra så att en plats inte helt mörkläggs vid en eventuell skadegörelse.

Ett annat alternativ kan vara att använda medborgarsamverkan och att involvera alla brukargrupper i gestaltungsarbetet (Boverket 2010, s. 80). Anledningen till detta, skriver de, är att det är få som vill förstöra det de har hjälpt till att skapa och byggt upp (ibid). De avslutar kapitlet med att skriva att aspekten om underhåll och skötsel är viktig i offentliga miljöer samt att det är viktigt att nå en balans mellan god gestaltning och effektivt underhåll (Boverket 2010, s. 81).

ATT GÅ VIDARE MED:

Mänsklig närvaro

- Aktiva fasader (blandning av verksamheter och bostäder)
- Vilka befinner sig på platsen - kopplas till punkten: mångfald av människor (under inkluderingsrubriken)
- Spår av mänsklig aktivitet, kvarglömda vantar och liknande

Siktlinjer & barriärer

- Växtlighet som skymmer sikten
- Fysiska barriärer som minskar flyktvägar
- Mängd belysning (fungerande/trasig)

Slitage & underhåll

- Trasig/sliten utrustning
- Klotter
- Nedskräpning

NJUTNING

Mehta (2014, s. 61) inleder texten om njutning med att skriva att platser blir njutbara när de är möjliga att mentalt avbilda ("imageability"). Han hänvisar till Kevin Lynch bok *The Image of the City* från 1960 där Lynch studerar hur människor orienterar och rör sig i staden (Mehta 2014, s. 61). Mehta trycker på att fokus i analysen ska vara platsens positiva egenskaper, även om en plats negativa egenskaper i praktiken kan bidra till människors förmåga att skapa en mental bild av en plats (ibid).

Tillsammans med "imageability" så är de rumsliga kvaliteterna av stor vikt för offentliga miljöer (Mehta 2014, s. 68). Mehta skriver att trots att det är många faktorer som spelar in i de rumsliga kvaliteterna handlar hans index främst om två; mänsklig skala samt känslan av omslutenhet (ibid). Mehta uttrycker att njutning baserad på sinnliga upplevelser beror på den stimulering som miljön erbjuder, genom ljud, lukt, färger, texturer i former och mönster (Mehta 2014, s. 69). Avslutningsvis skriver Mehta att hans *Public Space Index* är utformat att mäta njutning i offentliga rum genom "imageability", rumsliga kvaliteter, sinnlig komplexitet och attraktivitet (ibid).

De variabler som formulerats inom kategorin njutning är: sinnliga intryck, mänsklig skala och rumsligheter samt närvaro av minnesvärda arkitektoniska element i både byggnad och landskap.

SINNLIGA INTRYCK

I artikeln *Are Perceived Sensory Dimensions a Reliable Tool for Urban Green Space Assessment and Planning* från 2015 skriver författarna att människans upplevelse av omgivningen till stor del

är individuell och formas av en blandning mellan gestaltning och bland annat sinnliga upplevelser på platsen.

I engelskan diskuteras ibland ordet "soundscape" vilket är motsvarigheten till ordet "landscape" men handlar istället om vad en brukare kan höra på en specifik plats (Went 2016). En plats ljudbild kan vara både trevlig eller otrevlig och ovälkomna ljud som stör kallas ofta för buller (ibid). I boken *The City at Eye Level* (2016) skriver författaren till kapitlet om ljud att det finns olika sätt att påverka hur mycket vi påverkas av ljuden i vår omgivning, författaren föreslår tre sätt. Dessa tre sätt är: absorbering, spridning samt maskering (Went 2016). Absorption handlar om att introducera mjuka och luftiga material, exempelvis växter men också vissa skulpturer med en ojämn struktur kan ha samma eftertraktade effekt. Dessa material absorberar och därmed reducerar mängden ovälkomna ljud på platser, den ojämna strukturen bidrar också med en spridning på bullret när ljudet träffar dess oregelbundna yta. Den tredje sättet Went (2016) beskriver är maskering av buller. Ett vanligt sätt att använda sig av maskering i offentliga miljöer är användningen av vattenspel och fontäner för att distrahera och maskera ljudet av trafik.

En plats som har en variation och bredd av visuella intryck beskrivs enligt (Brownson, Clemente, Ewing, Handy & Winston 2015, s. 6) som en plats med hög komplexitet. Exempel på faktorer som bidrar till denna komplexitet är arkitektonisk variation och detaljrikedom, växtlighet och mänsklig aktivitet. Fotgängare uppskattar generellt sett en större mängd intryck då de rör sig långsammare än motortrafikanter (Brownson et

al. 2015, s. 45). De framhåller dock att det krävs en balans av dessa intryck för att inte överbelasta sina sinnen (ibid).

Gehl (2010b, s. 180) beskriver att Skandinaviens varierande klimat bidrar till att människor i hög grad uppskattar årets grönskande månader. Han beskriver vidare att människor uppskattar de säsongsskiftningar som blommor, buskar och träd innebär (Gehl 2010b, s. 180).

MÄNSKLIG SKALA & RUMSLIGHETER

Iovene, Boys Smith och Illushka Seresinhe (2019, s. 6) beskriver att människor föredrar att uppehålla sig på platser som har viss grad av omslutenhet, i kombination med att den mänskliga skalan är bra. Brownson et al. (2015, s. 6) beskriver att mänsklig skala handlar om att anpassa objekt och avstånd till mänskliga proportioner och mått. Fysiska element som byggnadsdetaljer, markmaterial och mönster och gatuträd kan bidra till att förbättra den mänskliga skalan på en plats (Ibid).

Dagens städer präglas ofta av det bilideal som tidigare dominerade stadsplaneringen (Gehl 2010a, s. 59). Införandet av bilar i städerna har bidragit till att det har skapats en konflikt mellan den mänskliga skalan och bilarnas skala (Ibid). Detta bekräftas av Brownson et al. (2015, s. 43) som beskriver att exempelvis skyltar ofta är dimensionerade för att läsas från högre hastighet.

Graden av omslutenhet på en plats handlar enligt Brownson et al. (2015, s. 6) om hur platser är visuellt definierad genom vertikala element som byggnader, träd etc. När dessa är proportionerliga i förhållande till platsens vidd kan omslutande

kvaliteter skapas (Brownson et al. 2015, s. 6).

Den upplevda graden av omslutenhet kan beskrivas utifrån ett gaturums förhållande mellan höjd och bredd (Iovene, Boys Smith & Illushka Seresinhe 2019, s. 32).

MINNESVÄRDA ARKITEKTONISKA ELEMENT I BYGGNAD & LANDSKAP

För att skapa en plats där människor vill uppehålla sig och stanna på måste det enligt Gehl (2010b, s. 153) finnas ett innehåll av intressanta detaljer och fasader på platsen. Även Iovene, Boys Smith & Illushka Seresinhe (2019, s. X) framhåller vikten av arkitektoniska element på en plats. De beskriver att:

“Beauty is not all in the eye of the beholder and is fairly predictable, for most people most, of the time. Scale, rhythm, variety and level of detail are crucial.”
(Iovene, Boys Smith & Illushka Seresinhe 2019, s. 175)

Människans mentala bild av en plats beskrivs enligt Brownson et al. (2015, s. 6) som platsens förmåga att bidra till igenkänning och kvaliteter värda att minnas. Vissa faktorer har en förmåga att i högre grad bidra till människans mentala bild av en plats (Brownson et al. 2015, s. 6). De beskriver att platser som har en enhetlig och tydlig karaktär kan skapa igenkänning och därmed bli mer minnesvärda (Brownson et al. 2015, s. 6). Platsens fysiska element och placeringen av dessa ska fånga uppmärksamheten, väcka känslor och skapa ett bestående intryck hos besökaren (ibid).

Offentlig konst som exempelvis väggmålningar och skulpturer kan bidra till estetiskt värde och

därmed skapa ett positivt tillägg på en plats
(Iovene, Boys Smith & Illushka Seresinha 2019, s.
63).

ATT GÅ VIDARE MED:

Sinnliga intryck

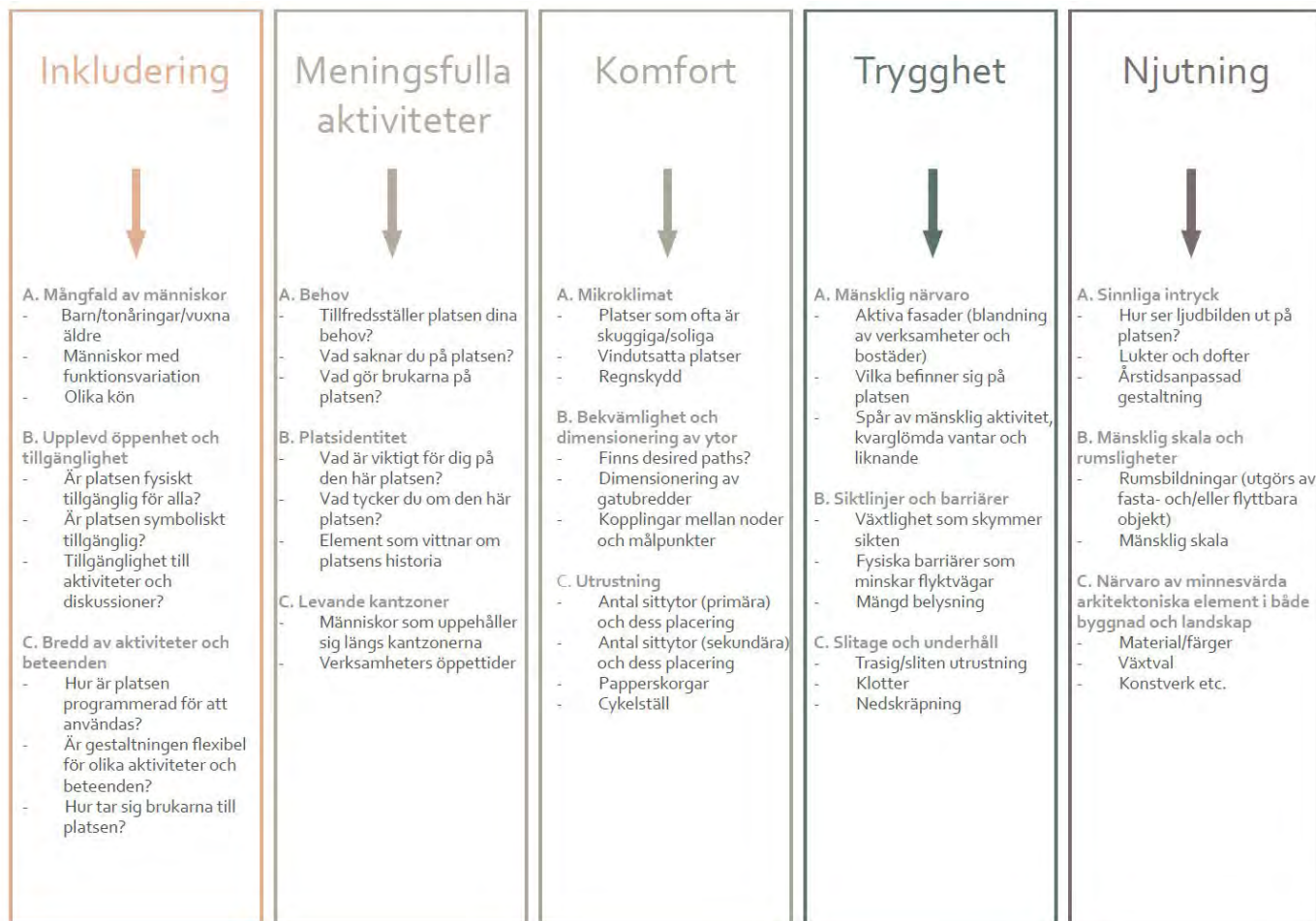
- Hur ser ljudbilden ut på platsen?
- Lukter/dofter
- Årstidsanpassad gestaltning

Mänsklig skala & rumsligheter

- Rumsbildningar (som utgörs av fasta- och/eller flyttbara objekt)
- Mänsklig skala

Minnesvärda arkitektoniska element i byggnad & landskap

- Material/färger
- Växtval
- Konstverk etc.

Figur 12. Observationsdokumentet som användes under observationerna

RESULTAT

I denna del presenteras resultatet från platsbesöken och de rankingar som de resulterade i. Kapitlet avslutas med det gestaltningsförslag som platsanalysen gav upphov till.

PLATSBESÖK - TORGET

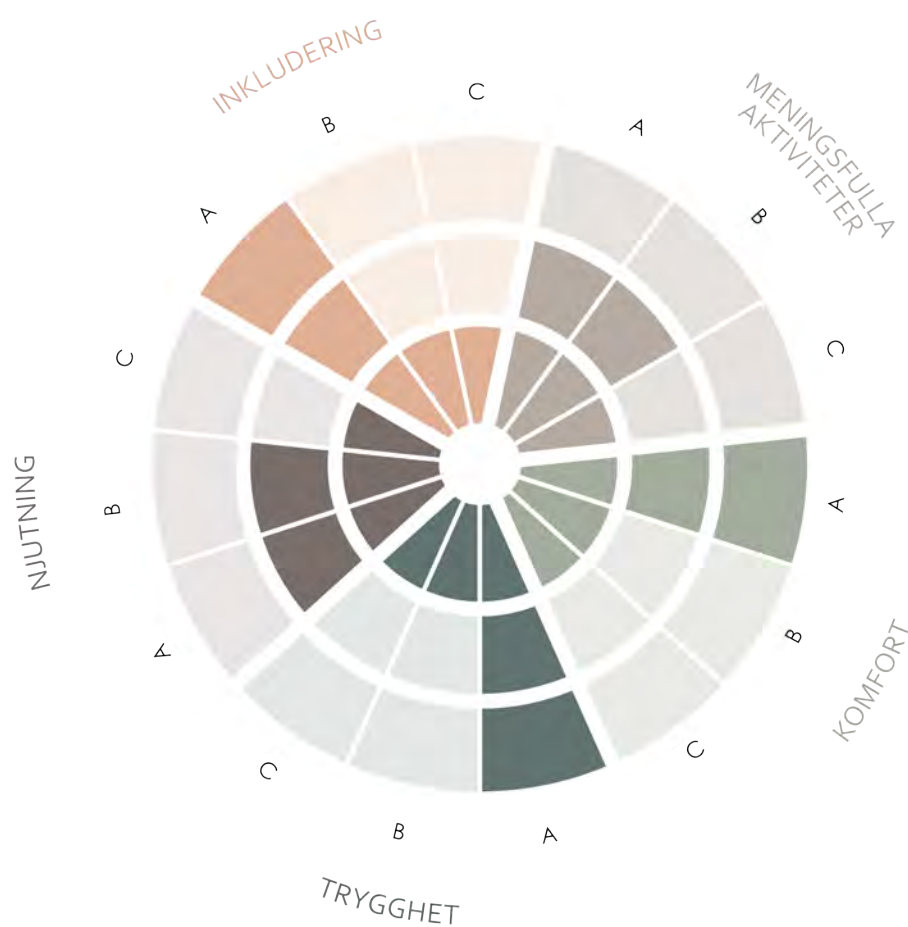
Nedan presenteras en tabell som visar de fysiska förutsättningarna på platsen vid våra platsbesök på torget samt det antalet människor som observerades vid varje tillfälle.

Tid	Väderförhållande	Människor	Datum
7.30-8.30	Lätt bris från nordväst 3 m/s Temp: -9 Soligt och klart väder	Barn: 3 Tonåringar: 0 Vuxna: 35 Äldre (65+): 4	12/3
10.30-11.30	Lätt bris 6 m/s från nordost Temp: -8 Soligt men kallt	Barn: 5 Tonåringar: 2 Vuxna: 60 Äldre (65+): 11	11/3
11.30-12.30	Lätt bris 6 m/s från nordost Temp: -8 Soligt men kallt	Barn: 0 Tonåringar: 0 Vuxna: 40 Äldre (65+): 3	11/3
17.00-18.00	Svag vind från nord - 3 m/s Temp -1 Började skymma men kvällssol	Barn: 2 Tonåringar: 0 Vuxna: 120+ Äldre (65+): 2	11/3
20.00-21.00	Svag vind från söder 3 m/s Temp: -3 Mycket slask och vatten på gatan från snön som kom under förmiddagen	Barn: 0 Tonåringar: 4 Vuxna: 64 Äldre (65+): 0	13/3
23.00-00.00	Svag vind från söder 3 m/s Temp: -3 Mycket slask och vatten på gatan från snön som kom under förmiddagen	Barn: 0 Tonåringar: 0 Vuxna: 20 Äldre (65+): 0	13/3

Figur 13. Tabell som redovisar en del av den insamlade information under platsbesöken på torget. Väderförhållandena är tagna från YR.NO

VÄRDEROS TORGET

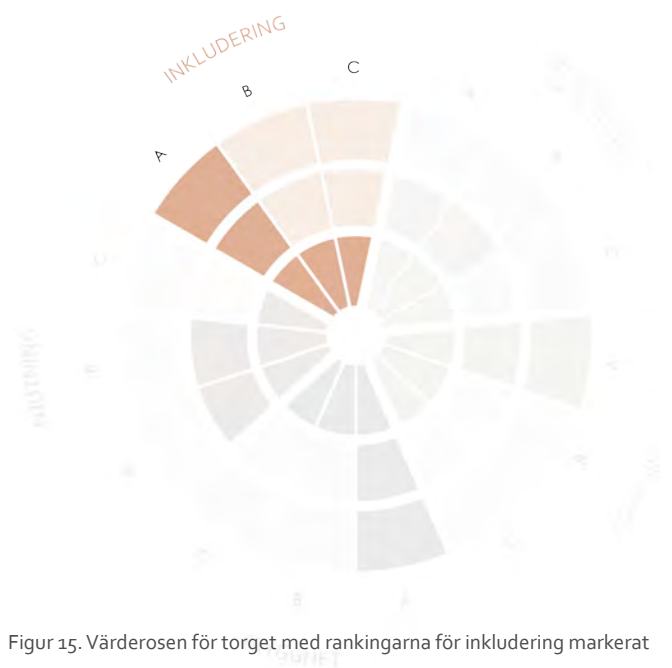
Här presenteras värderosen med alla rankingar som bestämdes för variablerna på torget. På följande sidor kommer motiveringarna kring alla rankingar att presenteras.

Figur 14. Värderosen med angivna rankingar för torget

INKLUDERING

Inkluderingen på torget skiftar väldigt beroende på vilken variabel som mäts. Det som blev tydligt under platsbesöken är att torget lockar en stor bredd av människor men att torgytan inte är gestaltad med fokus på tillgänglighet eller med tanke på att människor ska spendera tid på platsen vilket påverkar rankingarna negativt.

Figur 15. Värderosen för torget med rankingarna för inkludering markerat

- A. Mångfald av människor
- B. Upplevd öppenhet och tillgänglighet
- C. Bredd av aktiviteter & beteenden

Bilden visar en av entréerna in till torget, plattorna markerar den smala entrén men tillgängligheten är dålig vilken sänker rankingen för upplevd öppenhet och tillgänglighet.

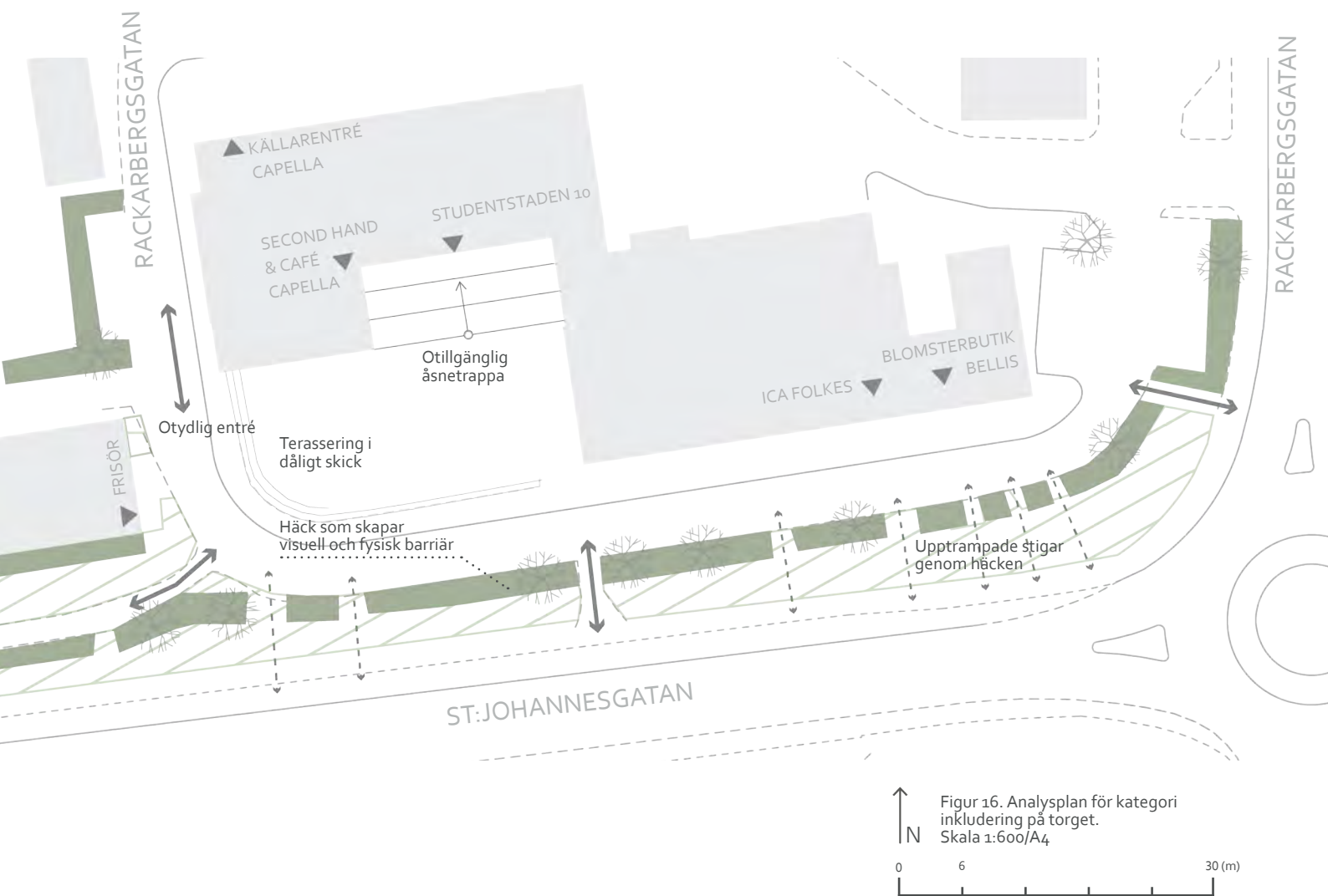
På bilden syns den norra delen av torgytan. En äldre man med rullator fick vänta nedanför trappstegen medan hans sällskap kikade i skyltfönstren, detta är ett stort problem som påverkar rankingen kring tillgänglighet.

Den öppna torgytan bidrar med flexibilitet vilket är positivt men avsaknaden av programmerade aktiviteter och umgängesytor påverkar rankingen för bredd av aktiviteter och beteenden negativt.

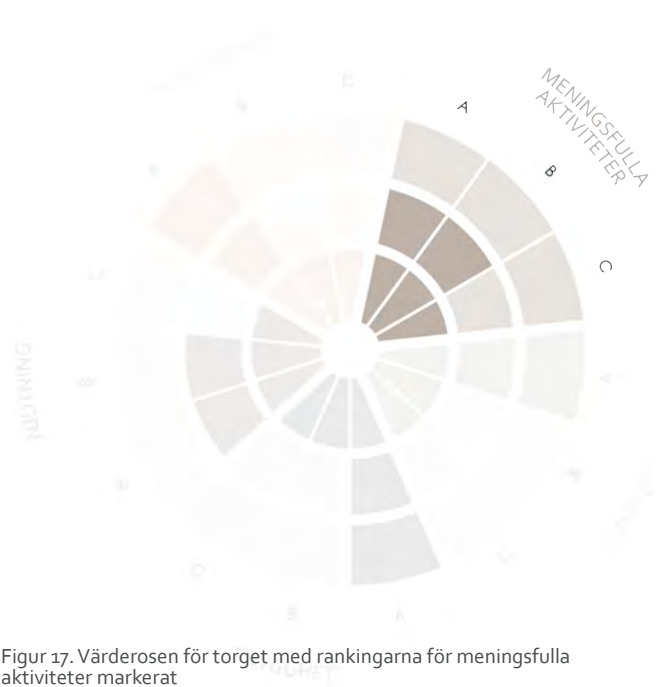

Bilden visar bristen på upplevd öppenhet det finns inga tydliga entréer genom häcken utan människor måste skapa sina egna vägar in till torget.

MENINGSFULLA AKTIVITETER

Variablerna inom meningsfulla aktiviteter har på torget fått en förhållandevis bra rankning. Det som sänker rankingarna är främst att många sa att det inte är en plats som de vill uppehålla sig på utan främst använder som en passage till och från ICA. Det finns en klar brist av levande kantzoner vilket påverkar rankingen negativt.

Figur 17. Värderosen för torget med rankingarna för meningsfulla aktiviteter markerat

- A. Behov
- B. Platsidentitet
- C. Levande kantzoner

Bilden visar en stor del av de cykelställ som finns på torget. Många tillfrågade uttryckte att det var en brist på cykelställ vilket syns på bilden då cyklar även står parkerade vid sidan om.

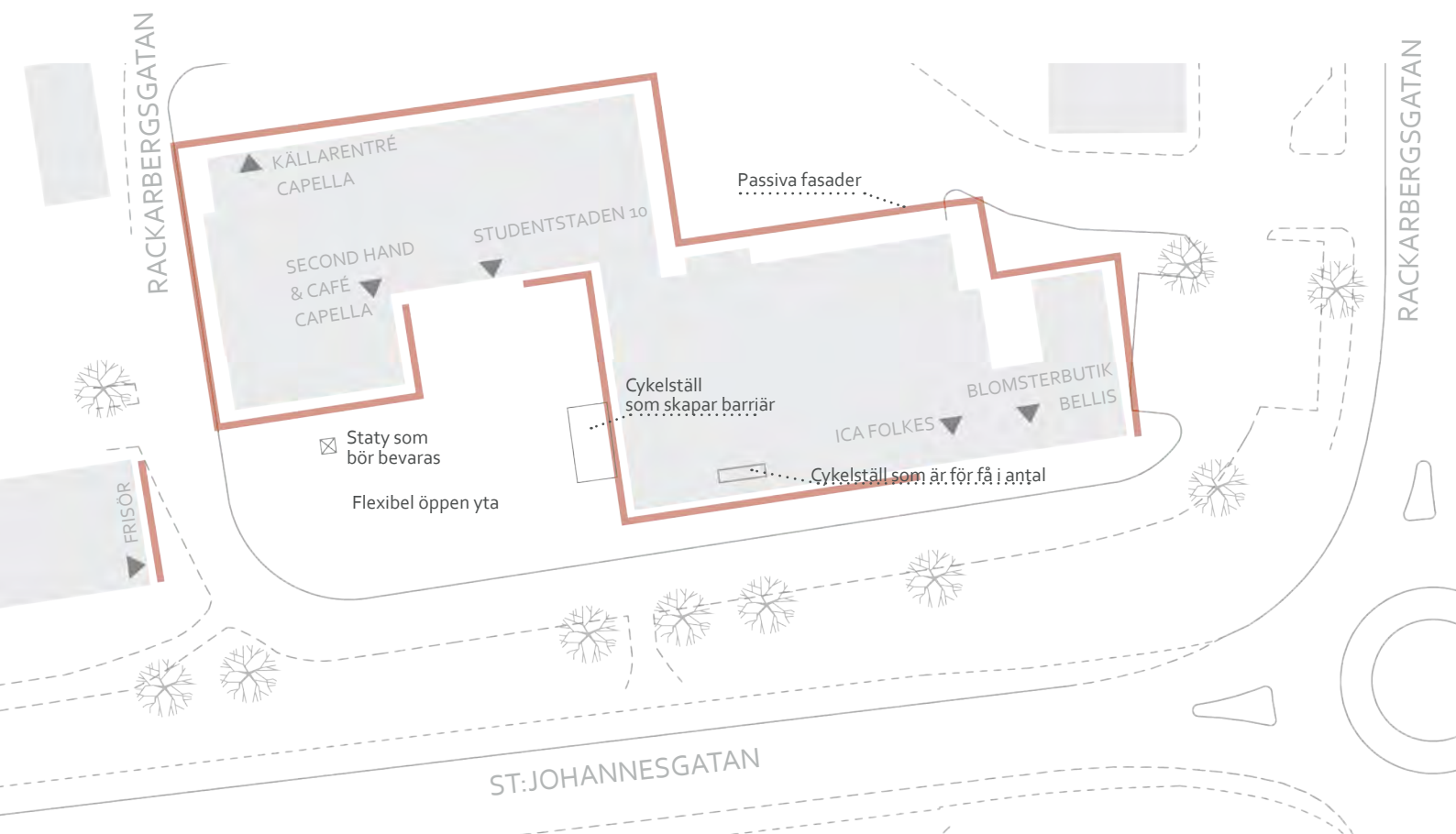
Statyn av en fågel från 70-talet som många tillfrågade uttryckte att ville ha kvar på torget. Idag står statyn mitt framför Capella, statyn bidrar positivt till platsens identitet och minnesbilden av platsen.

Att Capellas entréer och fönster ligger högt ovanför marknivån påverkar kopplingen mellan ute och inne och därmed rankingen för levande kantzoner.

ICA har täckt för fönster med plywood och butiken saknar skyltfönster vilket sänker rankingen för levande kantzoner då stor del av fasaden blir passiv.

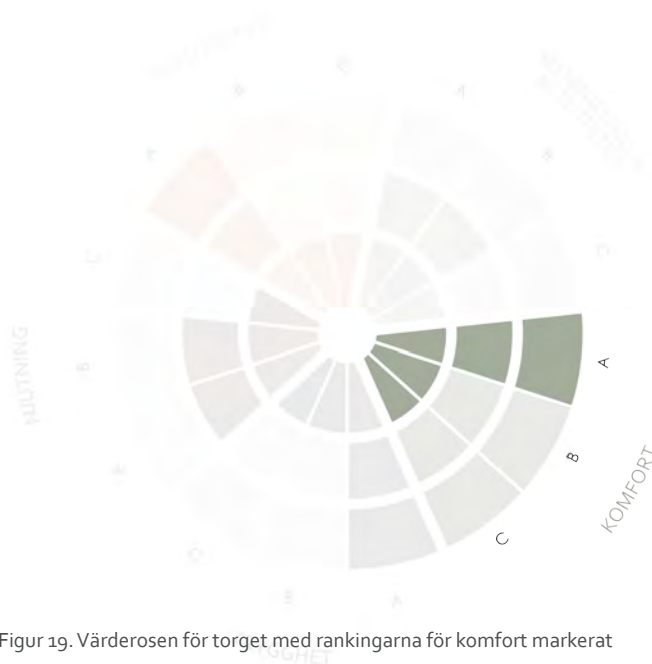

Figur 18. Analysplan för kategori meningsfulla aktiviteter på torget.
Skala 1:600/A4

0 6 30 (m)

KOMFORT

På torget är det platsen läge som bidrar positivt till platsens komfort. Torget ligger i söderläge omgiven av låga hus vilket maximerar platsens solinstrålning. Tyvärr går det inte att spendera tid på platsen med tanke på den totala avsaknad av sitttytor som finns vilket drastiskt sänker rankingen för torgets utrustning precis som att bristen på cykelställ också påverkar negativt. Platsen är inte heller dimensionerad för att utnyttjas av människor utan det är istället bilarna som får ta plats vilket är negativt för torgets komfort.

Figur 19. Värderosen för torget med rankingarna för komfort markerat

- A. Mikroklimat
- B. Bekvämlighet & dimensionering av ytor
- C. Utrustning

Skärmtaket utanför ICA bidrar med regnskydd och har en bra solinstrålning under morgontimmarna detta höjer rankingen för mikroklimat då regnskyddet skapar fler möjligheter att utnyttja torget året om.

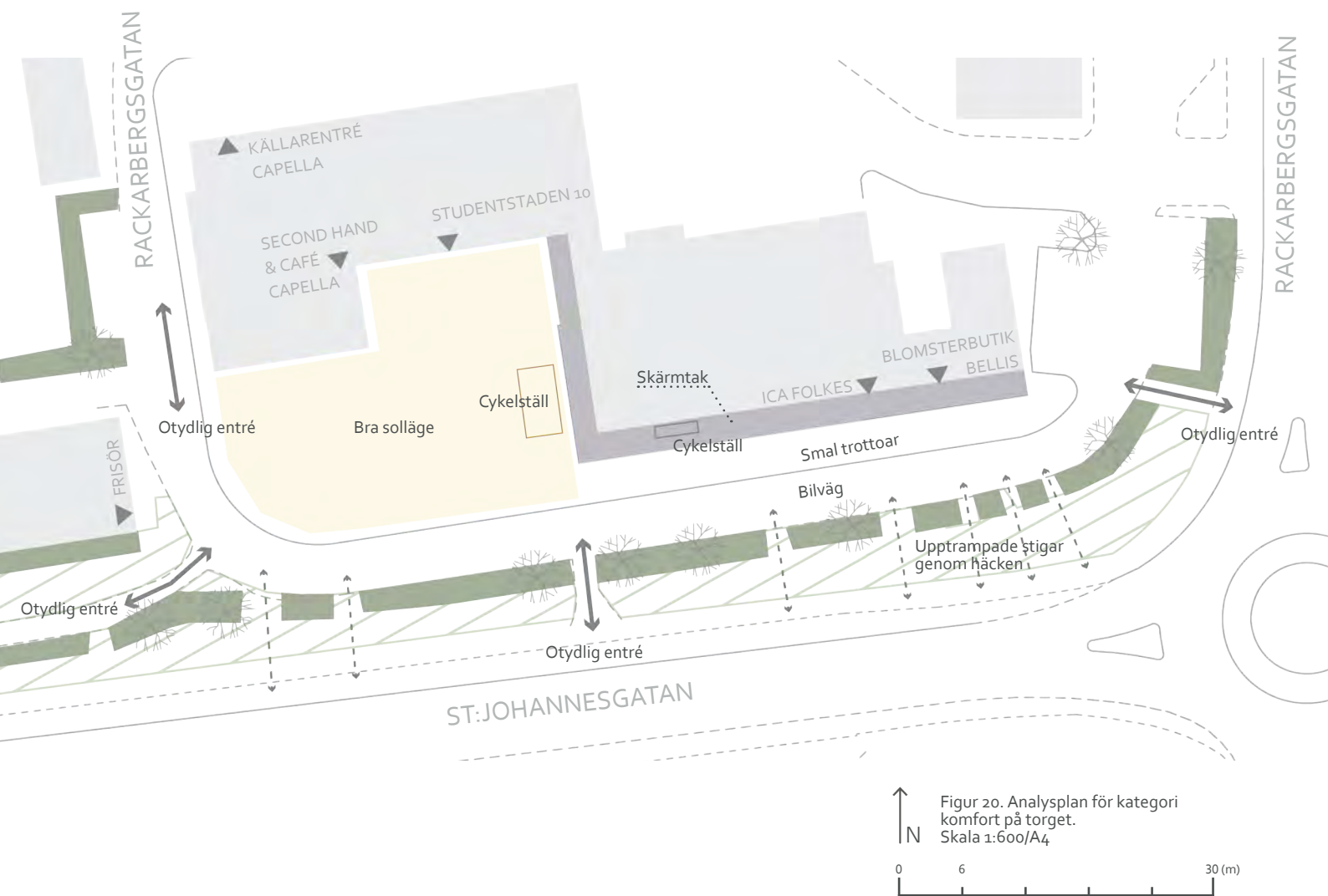
Bilarna får på torget stort fokus och trottoarerna är smala. Detta påverkar rankingen för bekvämlighet och dimensionering av ytor negativt i detta fall.

Vatten och slask samlas i geggiga pölar i torgets entréer och det blir svårt att ta sig in på torget på ett bekvämt sätt vilket sänker rankingen.

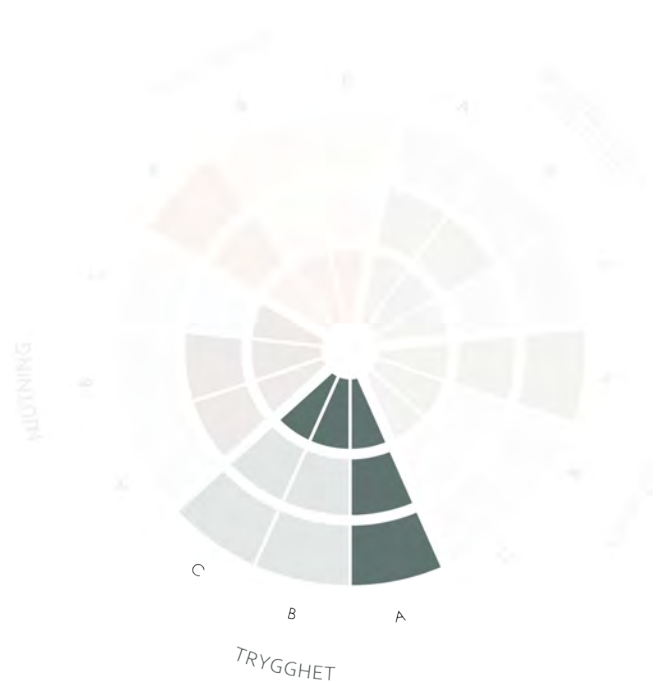

Cykelställen är överfulla även efter butikernas stängningstider vilket är negativt och påverkar rankingen för utrustning.

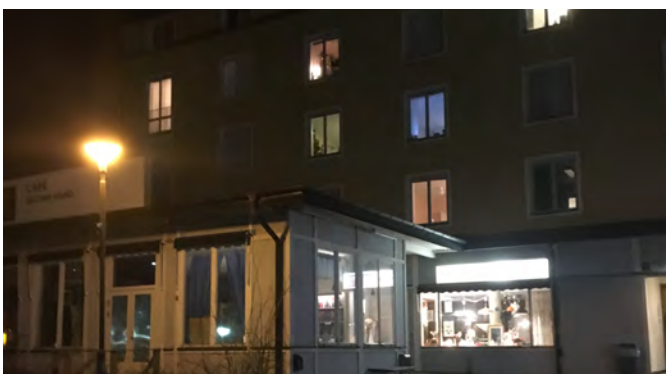
TRYGGHET

Precis som med torgets inkludering bidrar mångfalden av människor positivt till torgets ranking. Däremot har resterande variabler rankats med 1. Häcken som omger torget skapar en visuell och fysisk barriär och torget har tydliga tecken av slitage.

Figur 21. Värderosen för torget med rankingarna för trygghet markerat

- A. Mänsklig närvaro
- B. Siktlinjer och barriärer
- C. Slitage och underhåll

På bilden syns det tända fönster i bostadshuset som bidrar med ögon på gatan under dygnets mörka timmar vilket verkar positivt för rankingen av den mänskliga närvaron.

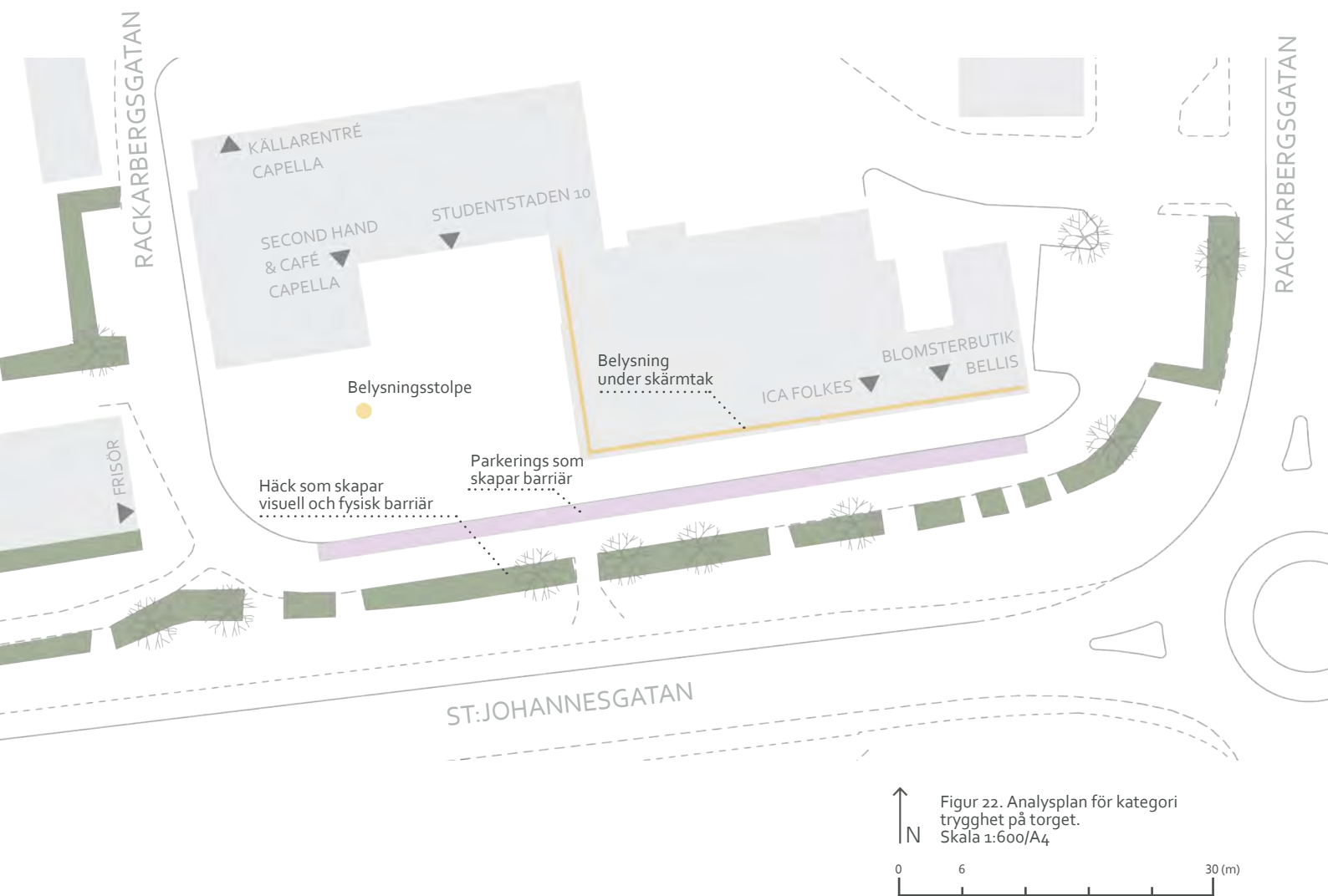
De bilar som står parkerade utanför ICA Folkes skapar tillsammans med häcken som skymtas i bakgrunden av bilden en fysisk och visuell barriär som negativt påverkar rankingen för siktlinjer och barriärer.

På kvällen håller vissa av butikerna sina skyltfönster tända vilket är positivt för trygghetskänslan då det lyser upp och siktlinjer blir längre och därmed påverkas också rankingen för siktlinjer och barriärer.

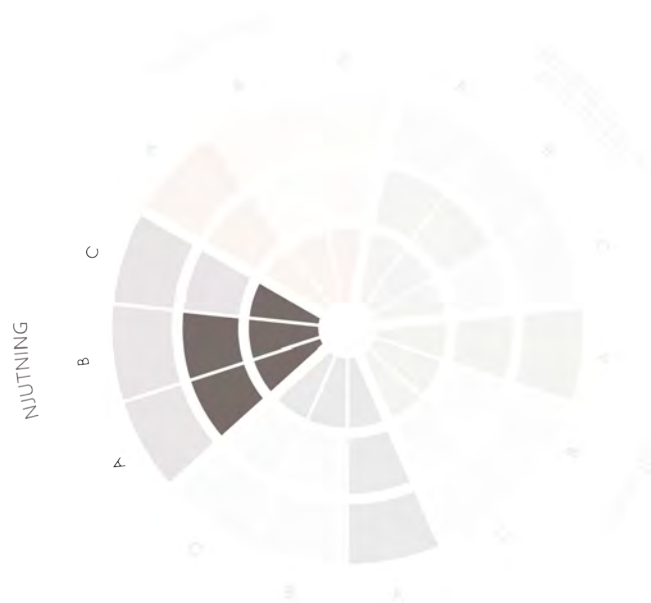

På många ställen över torget har markmaterialet satt sig, spruckit och upplevs slitet. Det sänker rankingen för slitage och underhåll för torget.

NJUTNING

Rankningarna för njutning på torget är helt okej. Det som främst saknas är minnesvärda arkitektoniska element, platsen är idag väldigt anonym och det finns få element som bidrar till minnesbilden av platsen. Bristen på årstidsanpassad gestaltning är också uppenbar. Däremot har platsen många rumsligheter i varierande skala vilket är positivt.

Figur 23. Värderosen för torget med rankingarna för njutning markerat

- A. Sinnliga intryck
- B. Mänsklig skala & rumsligheter
- C. Närvaro av minnesvärda arkitektoniska element i både byggnad och landskap

Blomstervagnar placerade utanför blomsterbutiken bidrar positivt med sinnliga intryck för både doft och syn och höjer rankingen för torget.

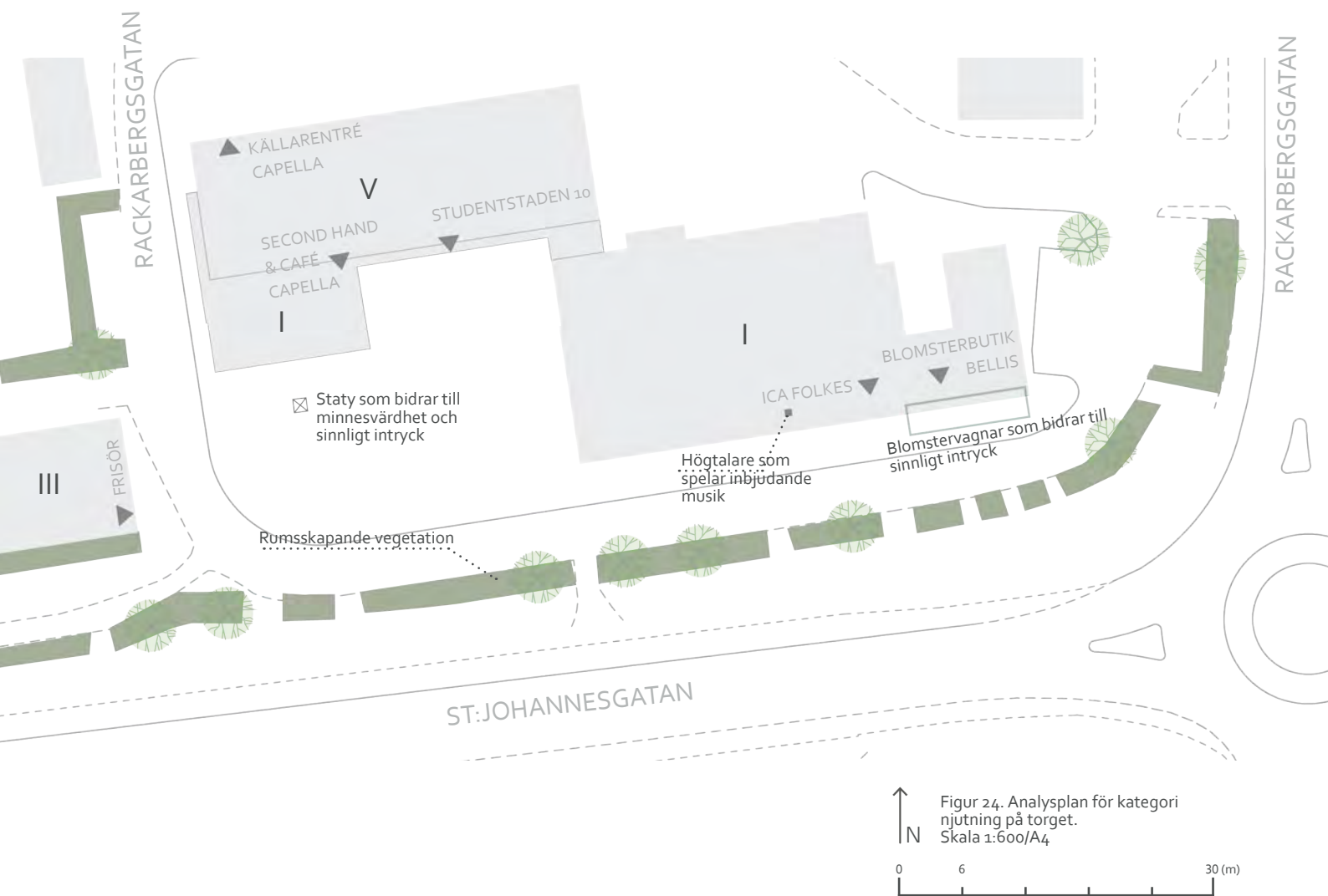
Utanför Capella där det under sommaren finns en uteservering är rumsligheten mindre och mer intim och upplevs bra anpassad ur en mänsklig skala vilket påverkar rankingen för den variabeln positivt.

Torget består av ett stort öppet rum som avgränsas av en häck i söder och av hus i de tre övriga riktningarna. Tillsammans med rumsligheten utanför Capella höjs rankingen för rumsligheter och mänsklig skala.

Mellan ICA och häcken skapas ett avlångt rum där skärmtaket också bidrar till rumsligheten, även detta är positivt för rankingen av rumsligheter och mänsklig skala.

PLATSBESÖK - RACKARBERGSGATAN

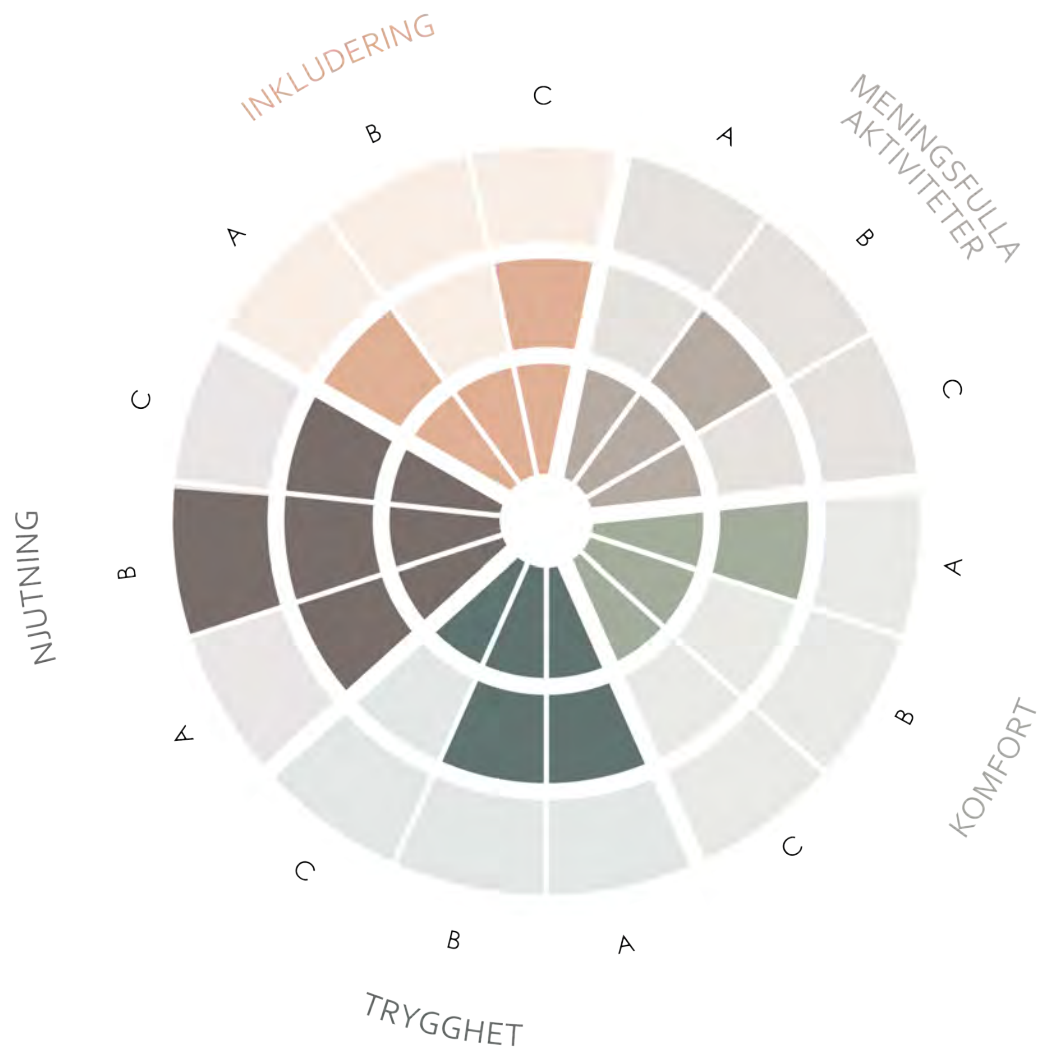
I denna tabell presenteras de fysiska förutsättningarna på platsen vid våra platsbesök på längs Rackarbergsgatan samt det antalet människor som observerades vid varje tillfälle.

Tid	Väderförhållande	Människor	Datum
7.30-8.30	Lätt bris från nordväst 3 m/s Temp: -9 Soligt och klart väder	Barn: 2 Tonåringar: 0 Vuxna: 22 Äldre (65+): 0	12/3
10.30-11.30	Lätt bris 6 m/s från nordost Temp: -8 Soligt men kallt	Barn: 2 Tonåringar: 0 Vuxna: 30 Äldre (65+): 1	11/3
11.30-12.30	Lätt bris 6 m/s från nordost Temp: -8 Soligt men kallt	Barn: 0 Tonåringar: 0 Vuxna: 13 Äldre (65+): 1	11/3
17.00-18.00	Svag vind från nord - 3 m/s Temp -1 Började skymma men kvällssol	Barn: 2 Tonåringar: 30 Vuxna: 0 Äldre (65+): 0	11/3
20.00-21.00	Svag vind från söder 3 m/s Temp: -3 Mycket slask och vatten på gatan från snön som kom under förmiddagen	Barn: 0 Tonåringar: 0 Vuxna: 9 Äldre (65+): 0	13/3
23.00-00.00	Svag vind från söder 3 m/s Temp: -3 Mycket slask och vatten på gatan från snön som kom under förmiddagen	Barn: 0 Tonåringar: 0 Vuxna: 12 Äldre (65+): 0	13/3

Figur 25. Tabell som redovisar en del av den insamlade information under platsbesöken på Rackarbergsgatan. Väderförhållandena är tagna från YR.NO

VÄRDEROS RACKARBERGSGATAN

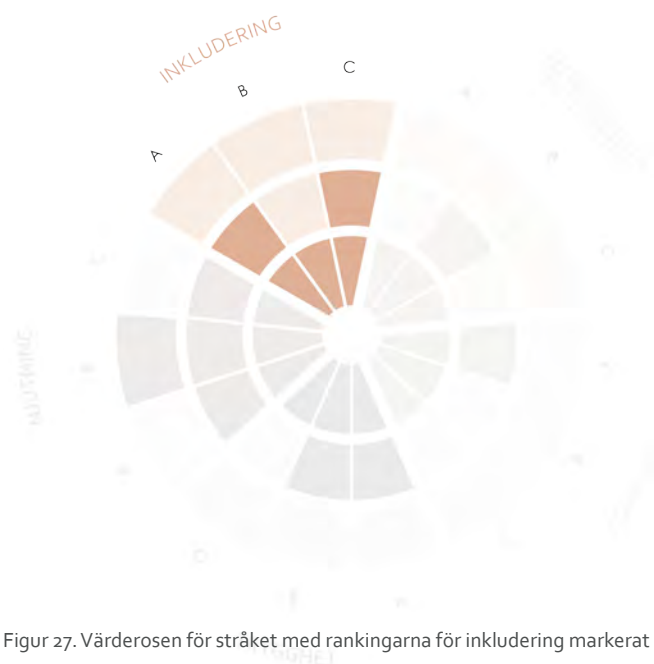
Nedan presenteras värderosen med alla rankingar som bestämdes för variablerna på Rackarbergsgatan. På följande sidor kommer motiveringarna kring alla rankingar att presenteras.

Figur 26. Värderosen med angivna rankingar för Rackarbergsgatan

INKLUDERING

På Rackarbergsgatan är inkluderingen överlag bristande. Det största problemet med platsen är tillgängligheten, både in till stråket men också längs med stråket. Det kan också vara en bidragande faktor till att mångfalden av människor var sämre här än på torget.

Figur 27. Värderosen för stråket med rankingarna för inkludering markerat

- A. Mångfald av människor
- B. Upplevd öppenhet och tillgänglighet
- C. Bredd av aktiviteter & beteenden

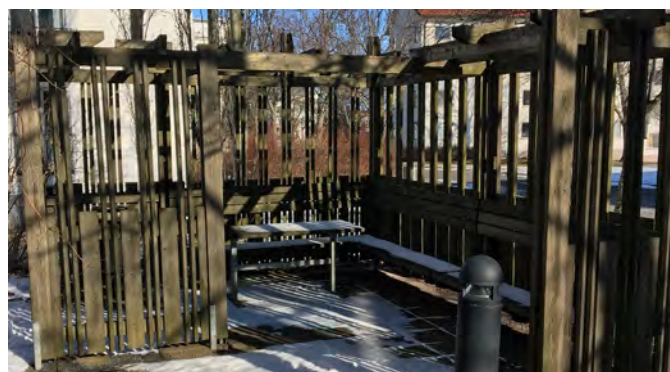
Bilden visar Rackarbergsgatans norra entré som är brant och otilgänglig. Det kräver att vissa måste gå runt istället för att gå på gatan. Detta påverkar rankingen för upplevd öppenhet och tillgänglighet negativt.

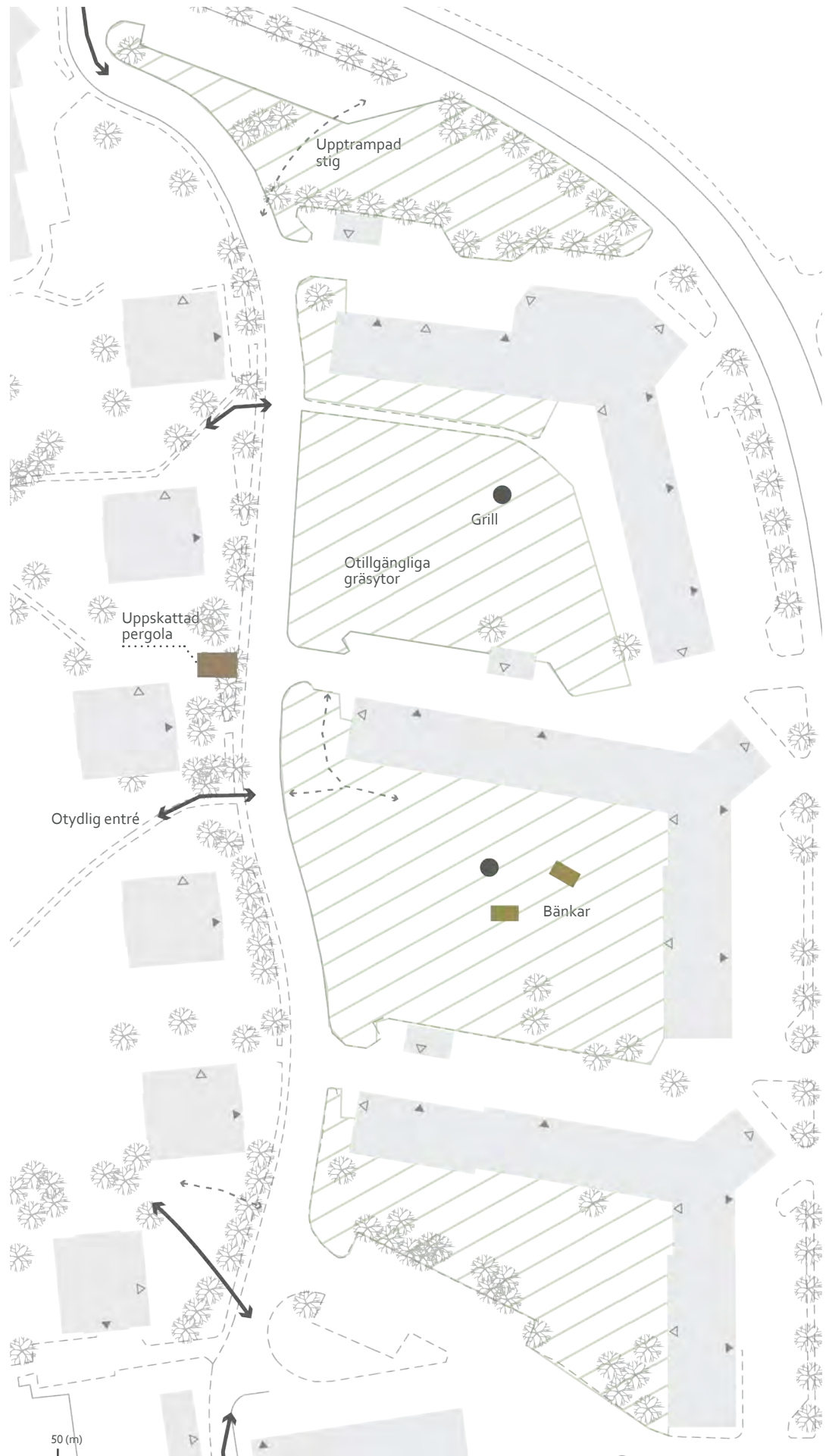
Umgängesyrtorna längs gatan är ofta placerade på de kuperade gräsyrtorna. I bilden skymtas en grillplats mitt på gräset. I och med detta blir grillplatsen otilgänglig för många, vilket är negativt och påverkar rankingen.

Ett annat problem med gräsmattorna är de otydliga och otilgängliga stigarna vilket också bidrar till att vissa kan få svårt att ta del av stråkets sociala aktiviteter och också bidrar till den dåliga rankingen.

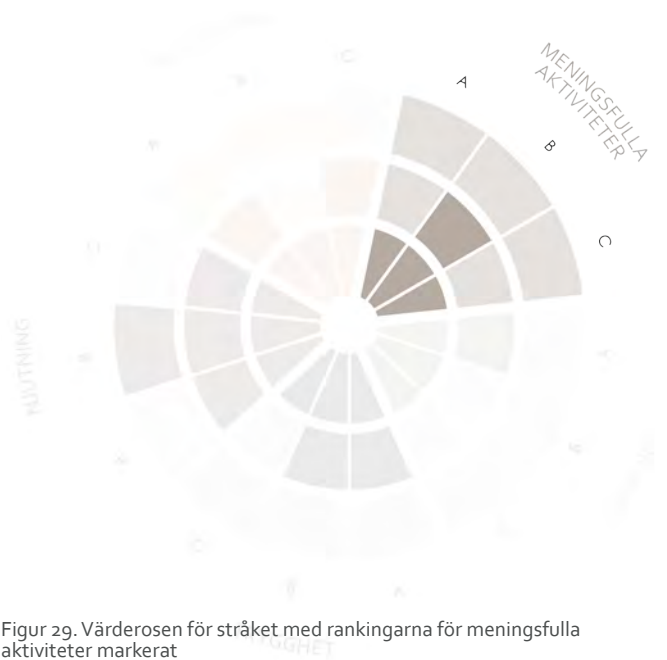
Ett positivt tillägg i rankingen för bredd av aktiviteter och beteenden är den pergola som står utanför ett av punkthusen längs gatan. Många av de vi pratade med uttryckte att den var väldigt populär sommartid.

Figur 28. Analysplan för kategori inkludering på Rackarbergsgatan
Skala 1:1000/A4

MENINGSFULLA AKTIVITETER

Rankingen för de meningsfulla aktiviteterna har påverkats mycket av samtalen som fördes med boende i området. Många trivdes i området och uppskattade öppenheten men alla uttryckte att de saknade någonting som hade gjort att de skulle trivas ännu bättre i området, exempelvis lekplatser eller umgängesytor vilket också gjorde att rankingen sänktes något.

Figur 29. Värderosen för stråket med rankingarna för meningsfulla aktiviteter markerat

- A. Behov
B. Platsidentitet
C. Levande kantzoner

På bilden syns det tydligt hur vegetationen frångår punkthusen från gatan vilket påverkar rankingen för levande kantzoner negativt.

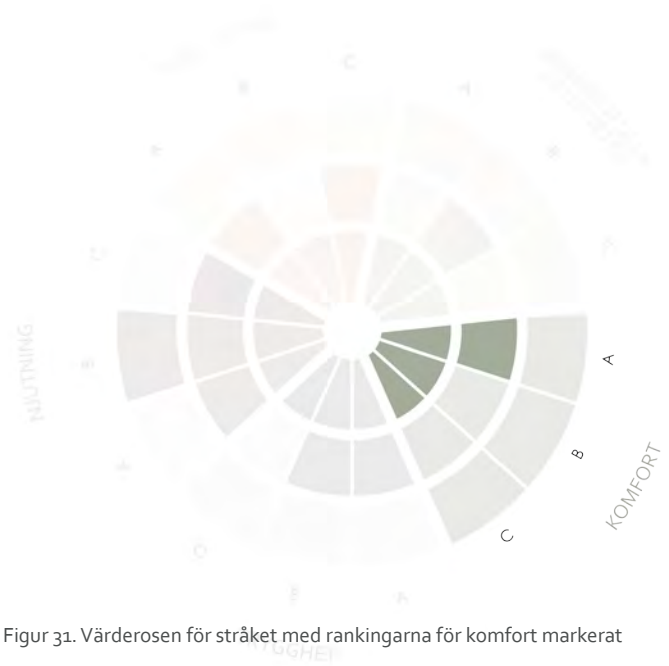

Avståndet mellan gatan och lamellhusen samt bristen på soft edges bidrar även den negativt till rankingen för levande kantzoner. Men bilden visar också den öppenhet som många gillar med området idag.

KOMFORT

Rankingarna för komforten längs Rackarbergsgatan är inte speciellt positiva. Det finns goda förutsättningar för höga rankingar men gatan har inte gestaltats för att nyttja dessa goda förutsättningar på bästa möjliga sätt.

Figur 31. Värderosen för stråket med rankingarna för komfort markerat

- A. Mikroklimat
- B. Bekvämlighet & dimensionering av ytor
- C. Utrustning

Rackarbergsgatan har bra solinstrålning och erbjuder sittplatser i både skugga och sol men det som drar ner rankingen för mikroklimat är att trottoaren är placerad på den skuggigaste sidan samt bristen på regnskydd.

Den otydliga norra entrén är inte utformad med tanke på fotgängarna. Den vägen där de gående främst vill röra sig syns tydligt i snön och påverkar rankingen för bekvämlighet och dimensionering av ytor negativt.

Gatans dimensionering är helt fel med tanke på dagens användning. Den är tydligt dimensionerad för bilar med ett brett körfält och med en smal trottoar där de gående inte kan mötas vilket tvingar ut de i gatan.

Det finns bänkar längs med Rackarbergsgatan men de står ofta gömda på de fränkopplade förgårdsmarkerna och de upplevs inte vara en del av gatan vilket sänker rankingen för utrustning.

TRYGGHET

Tryggheten är bra på torget. Den mänskliga närvaron är sämre än på torget och bristen på verksamheter är den troliga orsaken. Däremot finns det i likhet med torget många ögon på gatan i och med den stora mängden bostäder som finns längs med hela stråket. Annars är det främst platsens slitage och underhåll som drar ner rankingen samt vegetationen mellan förgårdsmarkerna och gatan som skapar en barriäreffekt.

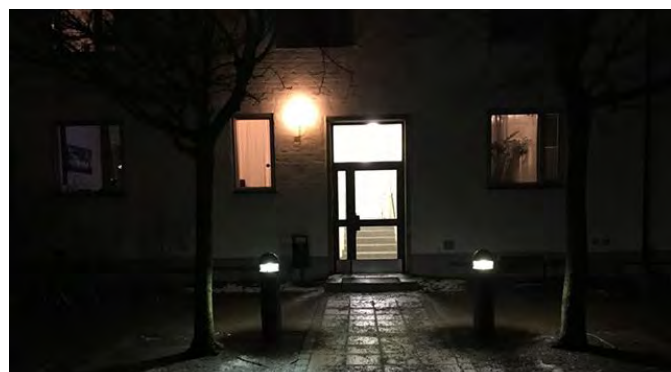

Figur 33. Värderosen för stråket med rankingarna för trygghet markerat

- A. Mänsklig närvaro
- B. Siktlinjer och barriärer
- C. Slitage och underhåll

På bilden syns det hur vegetationen hänger ut över den redan smala trottoaren vilket blir ett hinder för gående längs stråket. Detta är en av de bidragande faktorerna till den dåliga rankingen för slitage och underhåll.

Bilden visar hur förgårdsmarken upplevs under dygnets mörka timmar. Pollare lyser upp precis som trappuppgångens tända lampor. En känsla av mänsklig närvaro bidrar de tända fönstren med vilket påverkar rankingen.

Bilden visar barriären som skapas mellan förgårdsmarken och gatan, den riskerar att sänka trygghetskänslan och påverkar därmed också rankingen för variabeln siktlinjer och barriärer negativt.

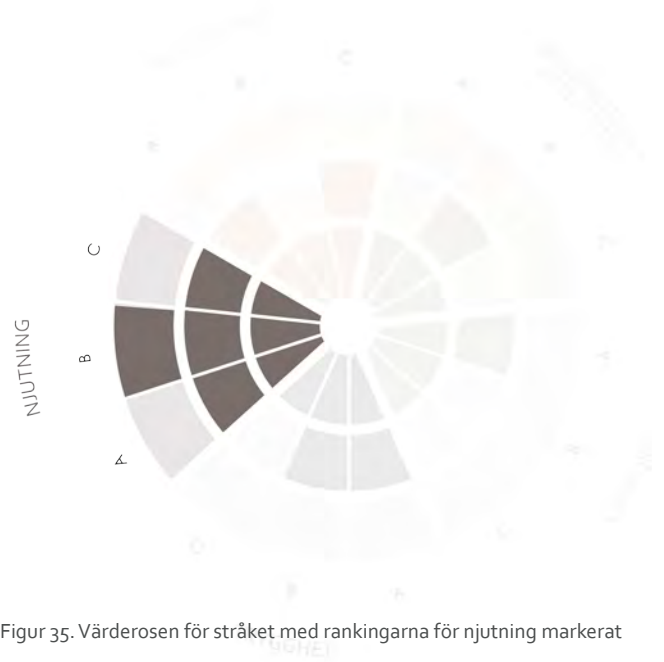

Marken har på många ställen satt sig vilket har flyttat på kantstenar och skapat sprickor i marken vilket sänker rankingen för slitage och underhåll.

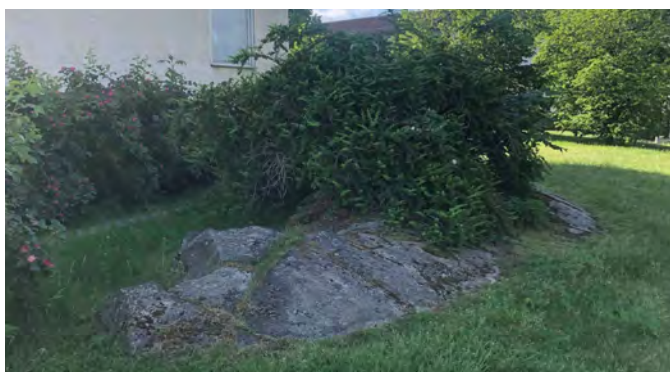
NJUTNING

Variablerna för njutning längs med Rackarbergsgatan är bra. Det som gatan har som torget saknar är en stor del minnesvärda element. Det som främst saknas längs stråket är årstidsanpassad gestaltning vilket påverkar rankingen för sinnliga upplevelser. Däremot finns det en stor variation av olika rumsligheter längs stråket vilket är positivt. Även skalan i höjddled är varierande och trots de höga husen så upplevs skalan bra i och med att det finns många lägre träd och annan lägre vegetation som balanserar upp de höga husen och pelarträden.

Figur 35. Värderosen för stråket med rankingarna för njutning markerat

- A. Sinnliga intryck
- B. Mänsklig skala & rumsligheter
- C. Närvaro av minnesvärda arkitektoniska element i både byggnad och landskap

Längs med Rackarbergsgatan finns det mycket berg i dagen som bidrar till positivt till minnesbilden och därmed också rankingen för Rackarbergsgatans minnesvärda element.

I bild syns det som främst sänker rankingen för sinnliga intryck, avsaknaden av årstidsanpassad gestaltning.

Pelarasparna och punkthusens vitputsade fasader med svarta, ribbade balkongräcken bidrar till Rackarbergsgatans identitet och bidrar mycket till minnesbilden av stråket.

SAMMANFATTANDE ANALYSKARTA

Platsbesöken synliggjorde det huvudproblem som vi identifierade med platsen idag- att människor inte går in i området eller spenderar någon längre tid där. Analysen bidrog med att hjälpa till att identifiera möjliga faktorer som kan vara anledningar till varför problemet ser ut som det gör. Denna karta sammanfattar dessa möjliga faktorer för både Rackarbergsgatan och torgytan.

En trolig anledning till varför människor inte nyttjar stråket och torget kan vara att entréerna i dagsläget är väldigt anonyma och otydliga.

De sociala mötesplatserna som finns längs stråket är ofta placerade så att de inte är fysiskt tillgängliga eller att de upplevs vara privata. Detta hindrar många från att spendera tid på platsen.

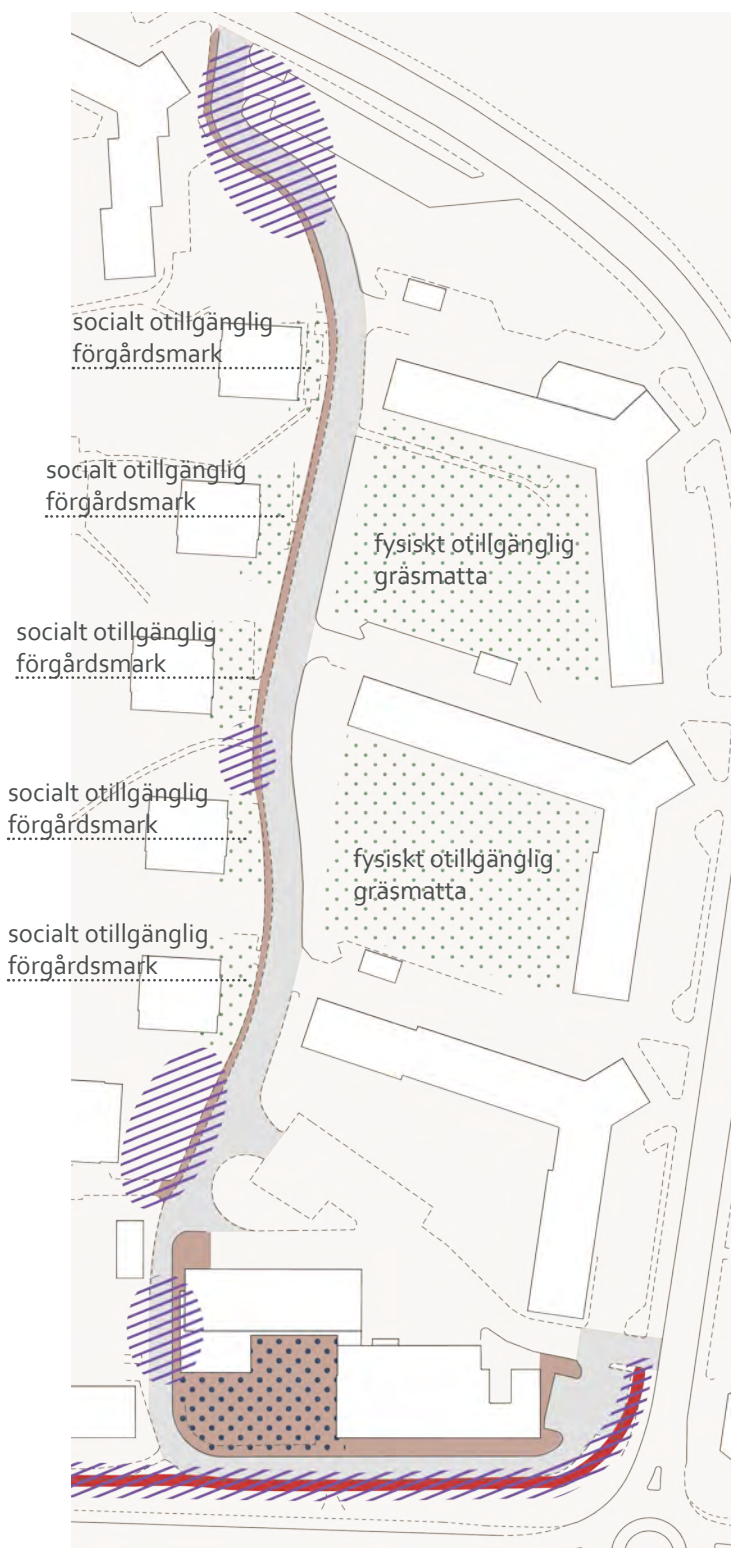
Torgytan har idag inga programmerade aktiviteter och sittplatser vilket förstärker känslan av att den ska fungera som en yta att passera inte att stanna och spendera tid på. Torgytan, i likhet med resten av området, upplevs intetsägande utan speciella element som hjälper till att skapa minnesvärdhet och bidrar till att många inte uppehåller sig på platsen.

Hela området upplevs idag vara på bilens villkor med breda körfält (grå) och smala trottoarer (brun) längs med Rackarbergsgatan samt torget. Detta påverkar bekvämligheten negativt och kan bidra till att vissa väljer andra vägar.

En visuell och delvis fysisk barriär som hindrar människor från att ta sig in i området på ett bekvämt och tillgängligt sätt.

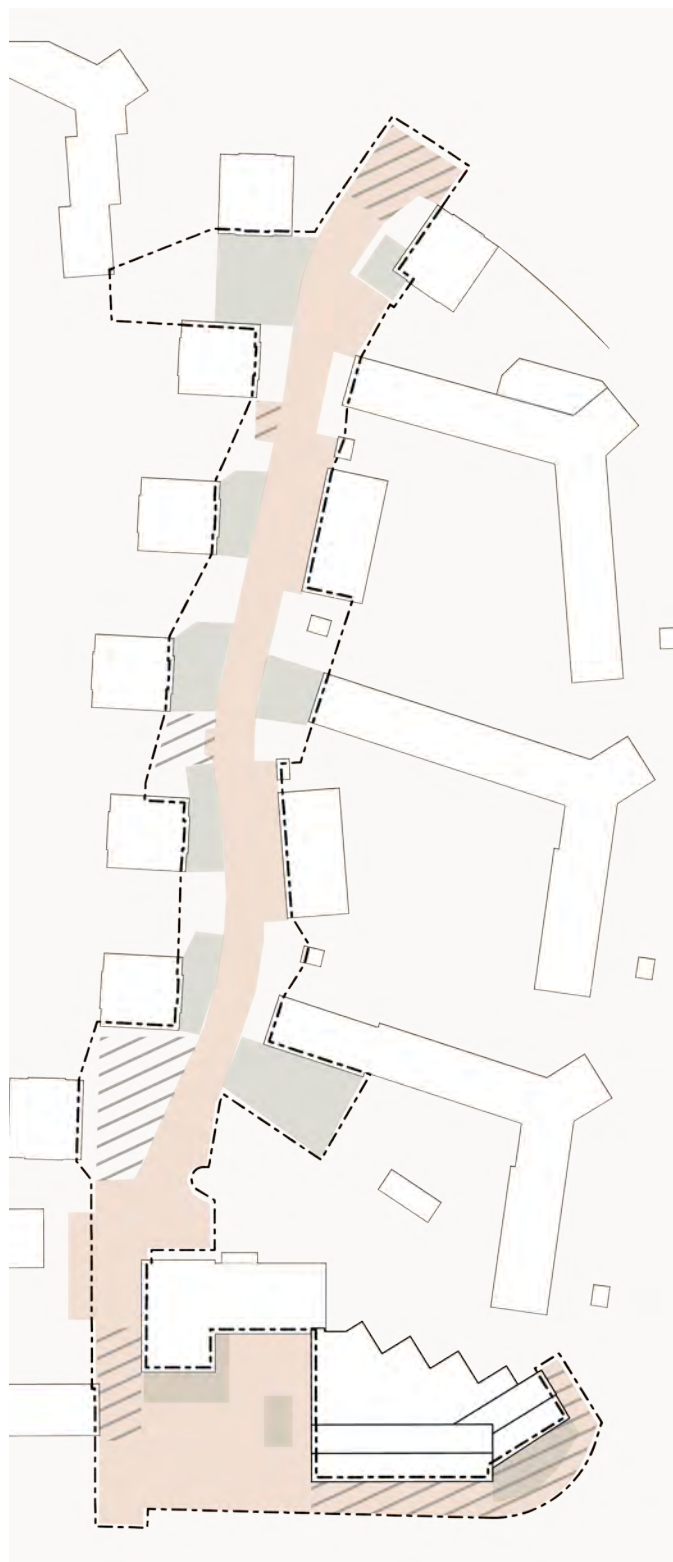
Figur 37. Sammanfattande analysplan
Skala 1:1600/A4

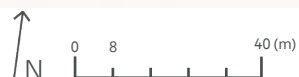
PROGRAM

Målet med programmet är att bidra med potentiella lösningar på huvudproblematiken. Utifrån analysen formulerades programpunkterna *koppla samman*, *sociala ytor* samt *entréer* och utgör grunden för det som sedan blev förslaget.

- Koppla samman
- Sociala ytor
- Entréer
- Arbetsområdesgräns

Figur 38. Programplan
Skala 1:1600/A4

FÖRSLAGET - VÄLKOMMEN IN

Namnet på förslaget till Rackarbergsgatan och torgbildningen i söder anspelar främst på viljan att öppna upp och locka in fler människor i området. Men det är också en blinkning till Veronica Maggio och hennes låt *Välkommen in* då hon är uppvuxen på just Rackarbergsgatan.

Vi bestämde oss för att i omgestaltningen skapa ett stråk och torg som är på människornas villkor istället för bilarnas. De nedsänkta körbanorna byggs bort med stöd från litteratur (Yilmaz 2018) som uttrycker att fordon, cyklister och fottrafikanter även kan separeras med olika markmaterial och färger och inte bara med höga trottoarkanter. Gaturummet kommer istället att ha fokus på sociala aktiviteter och möten människor emellan för precis som Iovene, Boys Smith och Illushka Seresinhe skriver så kommer minskad trafik i offentliga miljöer att bidra till fler sociala interaktioner.

För att inkludera en mångfald av människor och preferenser vilket enligt Jagannath (2016) är en viktig faktor för att skapa en social miljö där alla har möjlighet att delta har vi placerat ut många olika sociala ytor i området. I texten om komfort (s. 36) har vi skrivit om Gehls teorier kring att offentliga platser bör vara utrustade med olika typer av sittplatser för att möta olika människors behov. Vid den centrala platsbildningen skapas en informell sittplats i form av trägradänger. På torget samt vid norra entrén har vi uteserveringar som dels bidrar till fler sittplatser men också förhoppningsvis till en livfullhet i entrézonerna till Rackarberget.

Fler element som bidrar till minnesbilden av Rackarberget har lagts till då vi identifierade att

platsen i dagsläget är väldigt anonym. Konst som exempelvis väggmålningar och skulpturer bidrar till ett högre estetiskt värde och blir därmed ett positivt tillägg på en plats (Iovene, Boys Smith & Illushka Seresinhe 2019, s. 63). Fyra av fasaderna i området har vi därför föreslagit ska prydas med väggkonst. Vi föreslår också att entréerna till Rackarbergsgatan ska markeras med belysning som även de kommer att ha ett estetiskt värde.

Det är dock inte bara ny konst som kommer att tillföras till platsen, på torgytan står idag en staty placerad. Under platsbesöken uttryckte många att statyn inte fick tas bort när torget görs om och det var något vi tog med oss till vår gestaltning. Att behålla ett befintligt konstverk kan bidra till att platsens mening och identitet till viss del behålls. I kapitlet om meningsfulla aktiviteter (s. 33) nämns att när staden förändras påverkas vår anknytning till platser och då också platsidentiteten (Ujang 2012). I samma text nämns hur viktigt en plats mening och identitet är då det kan bidra till en gemenskapskänsla och hemtrevlighet (Hull, Lam & Vigo 1994).

Gestaltningförslaget kommer att presenteras i tre olika inzoomade illustrationsplaner inom arbetsområdet samt i en illustrationsplan som visar upp området i sin helhet. I denna del kommer även hanteringen av programpunkterna att presenteras. Programpunkten *koppla samman* kommer att presenteras i fyra olika delar, *belysning*, *vegetation*, *markbeläggning* samt *konstverk*. De övriga programpunkterna: *sociala ytor* samt *entréer* kommer att presenteras individuellt under de tre inzoomningarna vi har gjort i området för att förklara hantering av dessa i mer detalj.

Figur 39. Illustrationsplan över hela arbetsområdet. Befintliga hus är gråa medan planerad bebyggelse är vit.
Skala 1:1600/A4

PROGRAMPUNKT: KOPPLA SAMMAN

BELYSNING

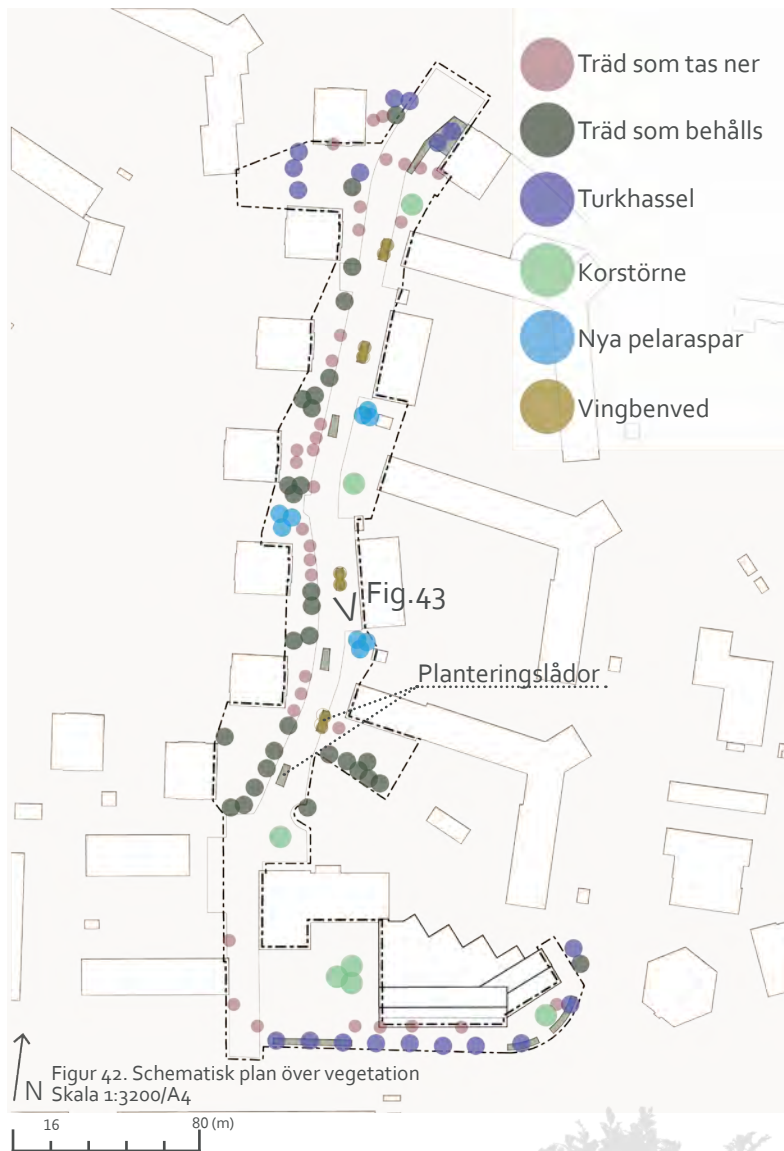

Ljussättningen i området kommer att hjälpa till att koppla ihop området, markera entréer samt höja trygghetskänslan. Idag vet få om kopplingen mellan bostäderna i Observatoriet med torget utanför ICA Folkes som Rackarbergsgatan erbjuder. Förhoppningen är att belysningen ska hjälpa till att råda bot på det problemet.

Figur 41. Detaljbild över hur belysning kan användas för att markera entréer i området. Denna detalj visar muren vid entrén till parken i området sett från Rackarbergsgatan. Belysning i muren används för att lysa upp namnet på parken som är urfräst i cortenstålet.

VÄXTLIGHET

För att skapa en bättre koppling mellan förgårdsmarkerna och stråket har en del befintlig vegetation tagits bort medan majoriteten av de nya träden placeras på andra sidan stråket där det är större brist i dagsläget. Ny vegetation (lila i plan) är av arten turkhassel (*Corylus colurna*) och har fokuserats i arbetsområdets norra samt södra delar.

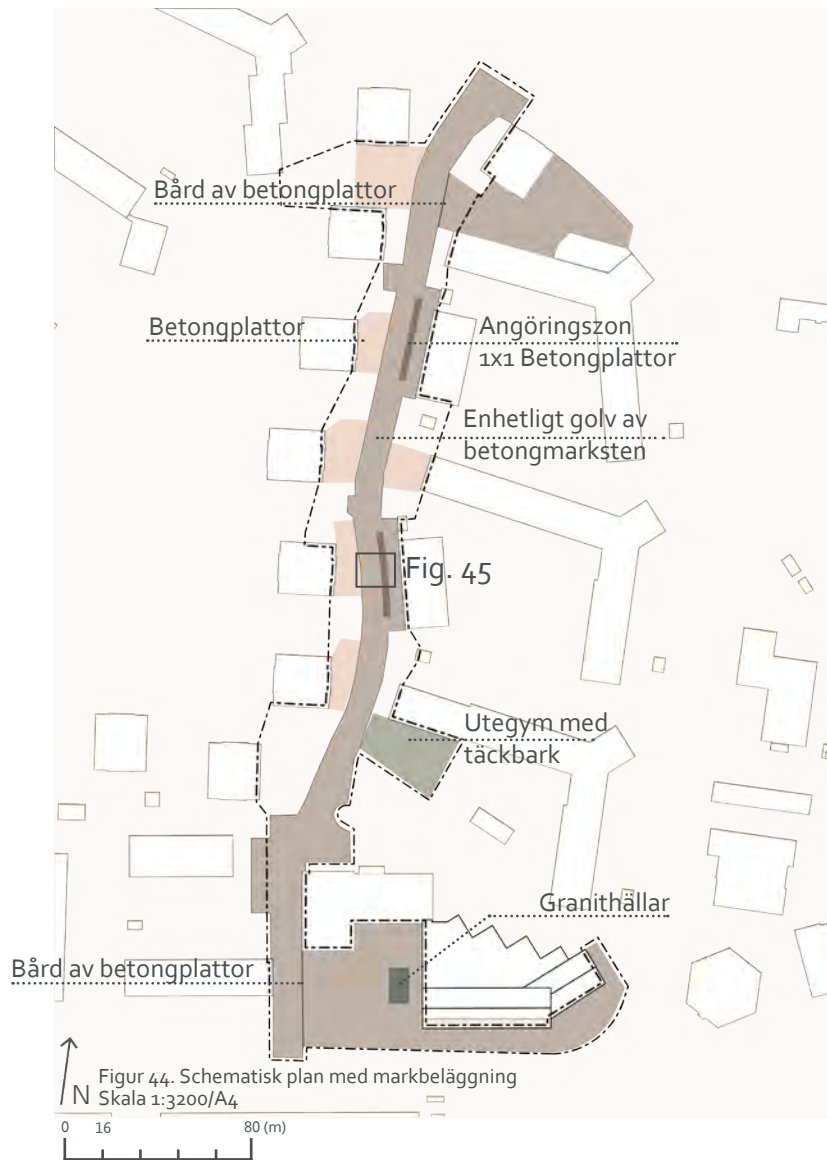
Längs stråket finns det stora pelaraspar. Dessa träd kommer vi att plantera fler av i grupper om tre (blåa i plan) för att förstärka minnesbilden av Rackarberget.

På utvalda platser kommer gulbladigt torstörne (*Gleditsia triacanthos 'Sunburst'*) att placeras för att förstärka platsbildningar och bidra med en ny typ av växtlighet som kompletterar den befintliga.

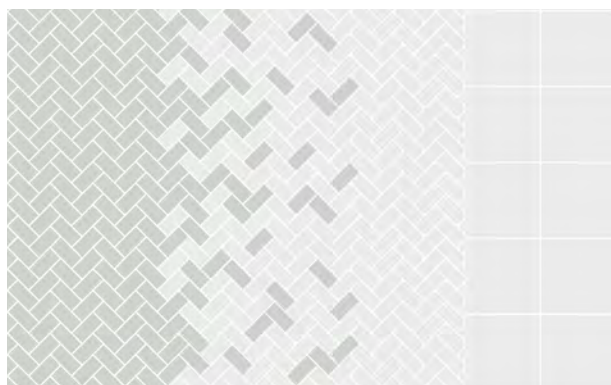

Figur 43. Detaljen visar hur planteringslådorna längs med Rackarbergsgatan kan tänkas se ut. kanterna är i cortenstål och i vissa finns det integrerade bänkar. Lådorna har placerats så att bilarna tvingas sakta ner samtidigt som en bilfri zon skapas på västra sidan. På östra sidan stråket planteras vingbenved (*Euonymus alatus*) för att bidra med ytterligare grönska.

MARKBELÄGGNING

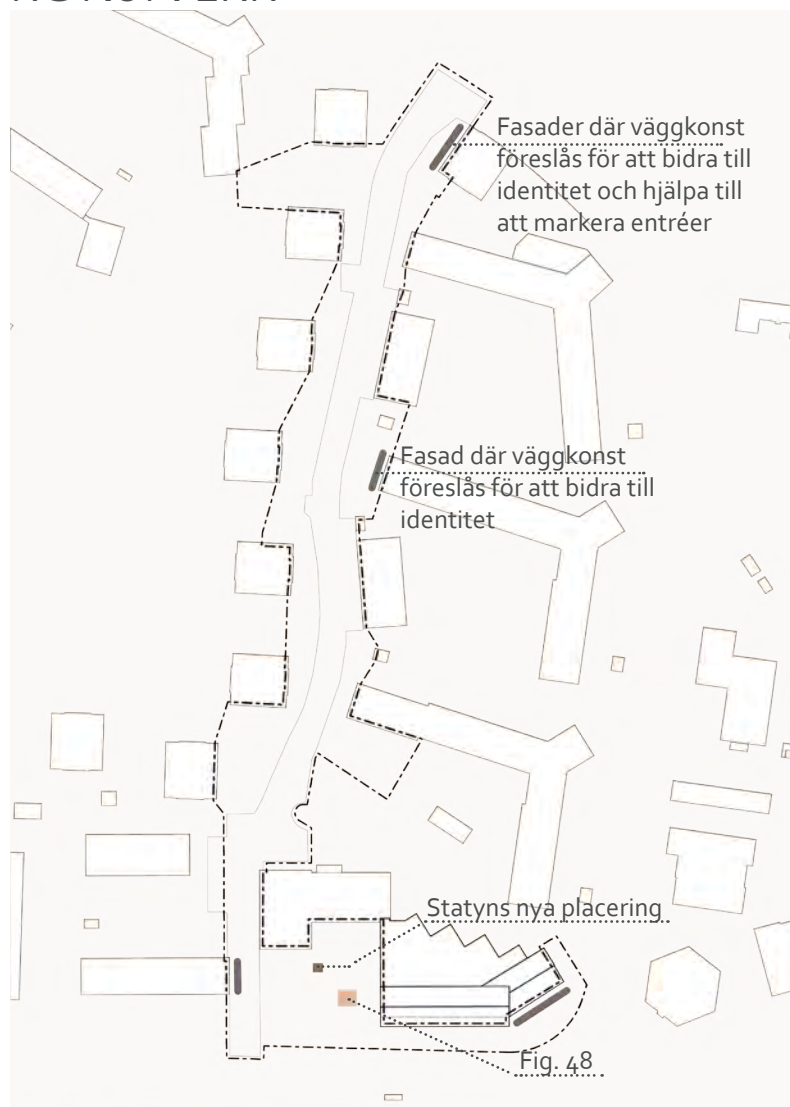
Det sammankopplade elementet i markbeläggningen är främst den betongmarksten, lagt i ett fiskbensmönster, som kommer att finnas på både torgytan och längs med hela Rackarbergsgatan. Betongmarkstenen är lagt som ett enhetligt golv utan några tydliga kantstenar. Mönstret läggs i olika riktningar på torget och gatan för att det ska finnas någon skillnad mellan ytorna och separeras med en bård av betongplattor.

Figur 45. Detalj över mönsterläggning längs med stråket. På västra sidan av stråket läggs en mörkgrå betongmarksten som markerar den bilfria zonen så att den blir tydlig för fotgängarna. Den mörkare stenen kommer att blandas in i det övriga markmaterialet för att uppmuntra till rörelse över hela stråket.

Skala 1:100/A4

KONSTVERK

Figur 46. Schematisk plan över konstelement
Skala 1:3200/A4

Figur 47. Fotografi av statyn *Form för längtan* som kommer att få vara kvar på torget men flyttas till en ny plats

Figur 48. Detalj över fontänen som kommer att vara ett nytt tillägg på torgytan och som kommer att bidra med sinnliga intryck och hjälpa till att dölja lite av trafikljudet från S:t Johannesgatan.

RACKARBERGS TORG

Figur 50. Illustrationsplan på torget. Befintliga hus är gråa, planerad bebyggelse vit.
Skala 1:800/A4

PROGRAMPUNKT: SOCIALA YTOR

Nedan kommer programpunkten *Sociala ytor* att utvecklas och presenteras i detalj för torgytan.

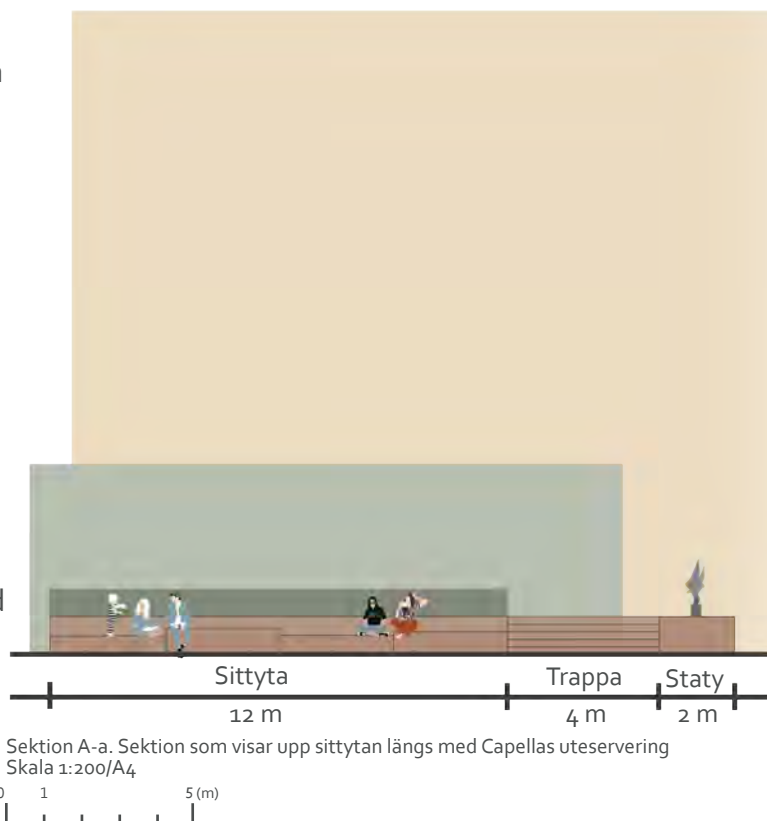
GRANITYTAN

På torgets stora öppna yta hittas granitytan där roterbara enskilda stolar placeras. Stolarna erbjuder möjlighet att sitta enskilt eller i grupp och bidrar med tillgängliga sittmöjligheter i närheten av den planerade nya entrén till ICA. Under gleditsiornas skira skuggor slingrar sig en bänk fram som erbjuder ytterligare sittplatser soliga sommandagar.

UTESERVERINGEN

I den nya gestaltningen kommer den befintliga uteserveringen höjas upp i nivå med entrén för att tillgängliggöra uteserveringen för alla kunder. För att utnyttja den höjdskillnad som skapas mellan torgytan och uteserveringen anläggs en integrerad

bänk som erbjuder alla på torget ett sittplats i underbart solläge. Det är även i hörnet av denna konstruktion som statyns nya läge kommer att vara.

Figur 51. Detalj som visar umgängesyta på torget

PROGRAMPUNKT: ENTRÉER

Nedan presenteras tankar och gestaltning kring entréer på torgytan.

S:T JOHANNESGATAN

Den blandhäck som idag dominerar gränsen mellan torget och S:t Johannesgatan kommer att ersättas för att skapa tydligare och mer tillgängliga entréer in på torget. Förhoppningen är att torget ska öppnas upp mot gatan utan att förlora den känsla av omslutenhet som idag finns och är en värdefull egenskap. Framför den större torgytan kommer en lång plantering att anläggas med plats för undervegetation som skiljer av utan att skapa en visuell barriär.

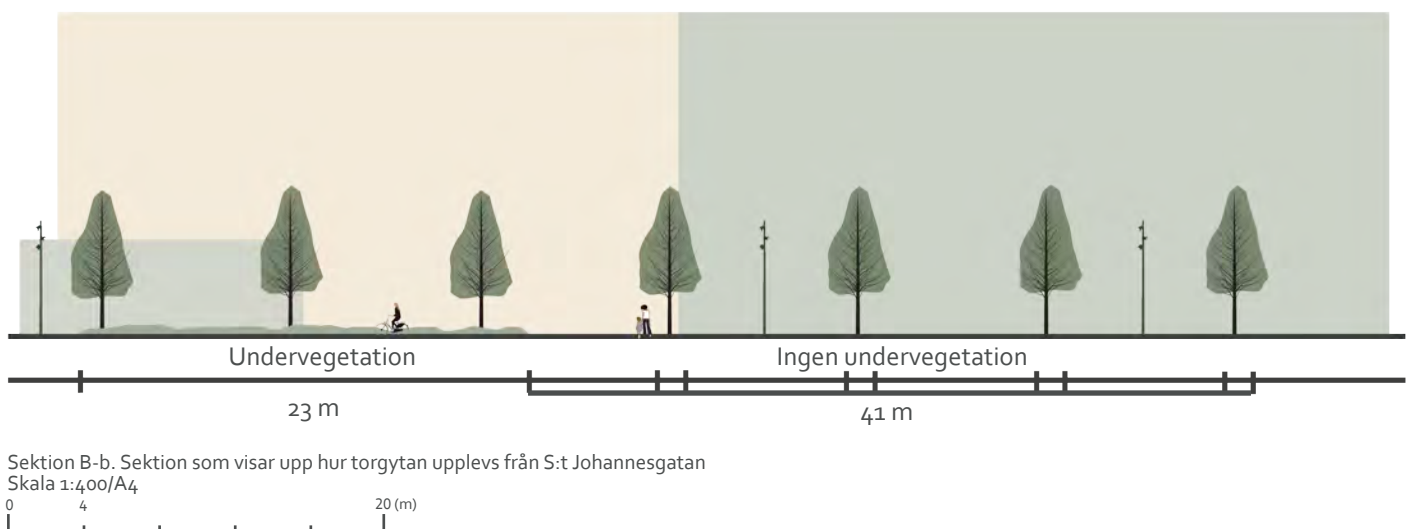
Turkhasslar kommer att placeras med jämt avstånd längs gränsen för att spegla hur platser ser ut idag men längs den nya fasaden som ICA ska finnas i kommer det inte att finnas någon undervegetation. Detta beslut grundar sig i att

passagen mellan fasaden och träden kommer att bli smalare än i dagsläget och att det ska vara lätt att smita om en upplever sig trängd.

MARKERING AV ENTRÉER

Som nämnt i förklaringarna till programpunkten *Koppla samman* (s. 76-79) så kommer entréer också att markeras med belysning samt markbeläggning. Rackarbergsgatan som angränsar till torget i väst kommer att markeras med en belyst fasad på nuvarande Capella likt den som visas i figur 55 (s. 87). Belysningen väcker förhoppningsvis intresse och nyfikenhet och kommer att leda till att fler får vetskap om den idag ganska otydliga vägen.

Fasaden i väst föreslås prydas med en fasadmålning (exempelvis som på s. 80) vilket också kommer att hjälpa till med att markera fasaden.

NORRA ENTRÉN

Figur 52. Vy på Rackarbergsgatans
norra entre

Figur 53. Illustrationsplan över Rackarbergsgatans norra entré
Befintliga hus är gråa medan planerad bebyggelse är vit.
Skala 1:400/A4

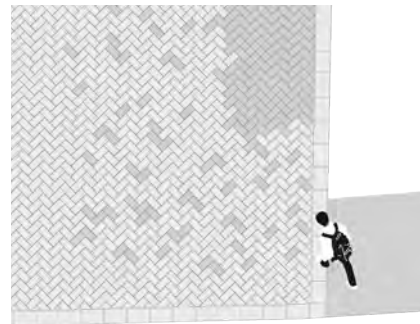
PROGRAMPUNKT: ENTRÉER

På detta uppslag kommer hanteringen av entréerna till Rackarbergsgatan att presenteras. För att beskriva det närmare har en inzoomning på Rackarbergsgatans norra entré gjorts.

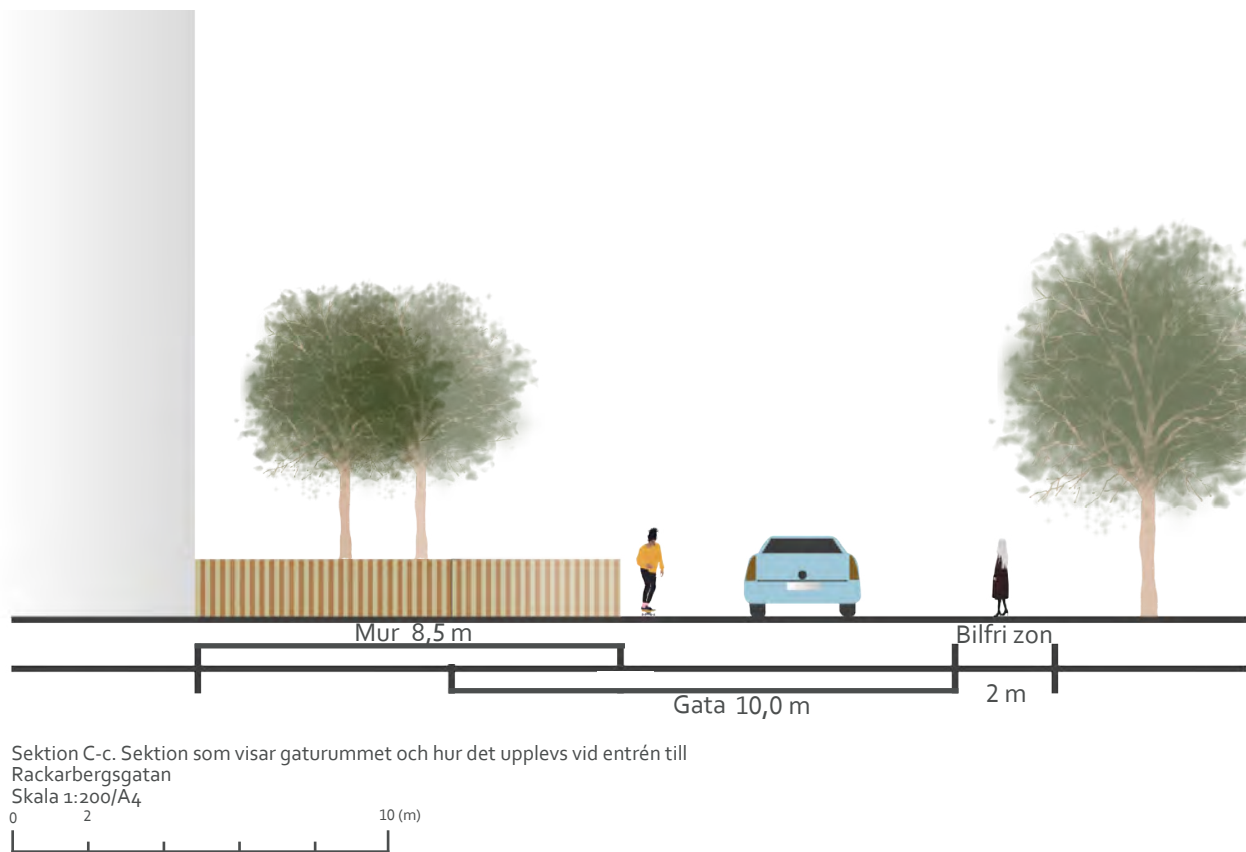
LOCKA IN MÄNNISKOR

Som nämnt är det största problemet med Rackarbergsgatan i dagsläget att majoriteten av de som använder gatan är de människor som bor i Rackarberget. Rackarbergsgatan är en bra koppling mellan områden norr och söder om Rackarberget. Med den föreslagna gestaltningen har grepp tagits som ska hjälpa till med att locka in människor in i området så att alla får njuta av den nya gestaltningen.

Markbeläggningen med fiskbensmönster kommer att dras ut hela vägen till anslutande gator så att gående som rör sig längs S:t Johannesgatan respektive Rackarbergsgatan uppmärksammas på entrén och lockas in i området (se figur 54).

Figur 54. Detalj över lösning av materialmöte
Skala 1:200/A4

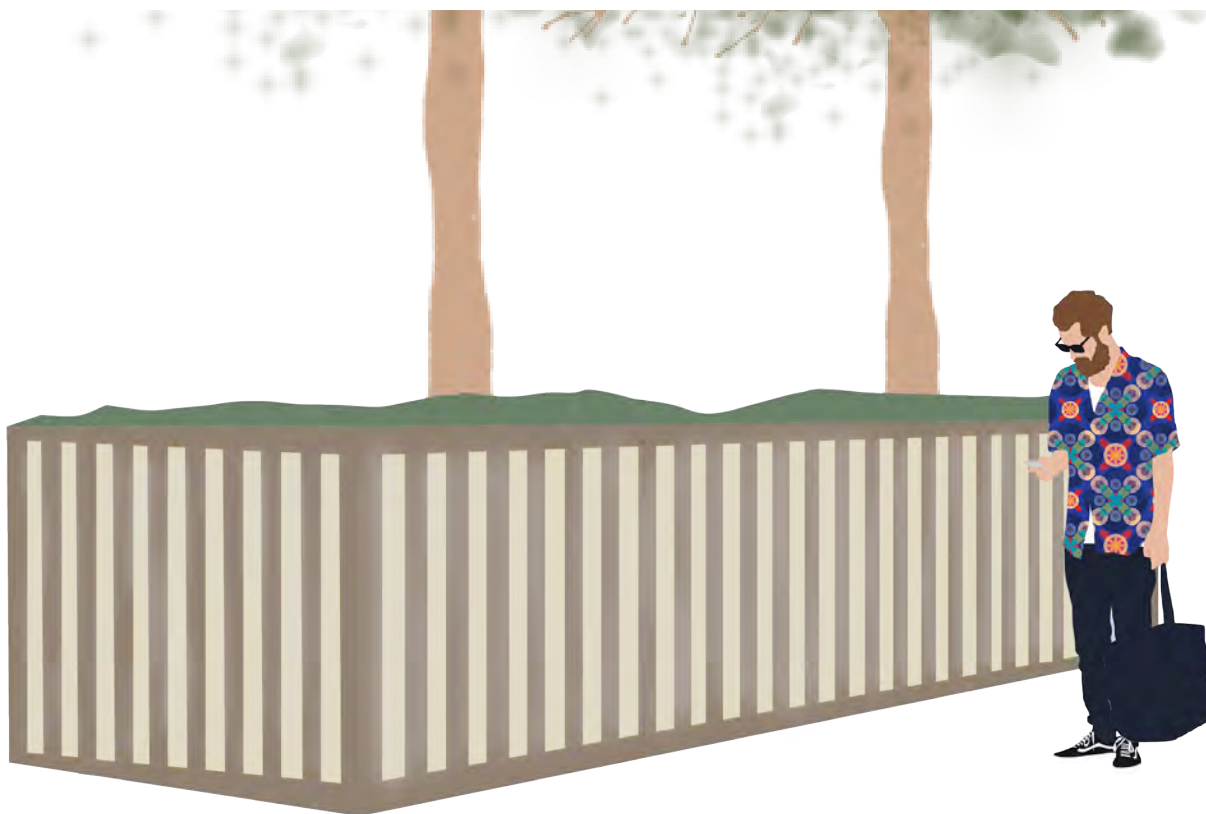

MARKERING AV ENTRÉER

Förutom att gestalta så att människor lockas in i området har entréerna också förstärks.

Gemensamt för båda av Rackarbergets entrémarkeringar är den ljussättning som finns på två fasader. Dels på stödmuren till planteringen vid den norra entrén (Se figur 55) samt på fasaden till Capella vid den södra entrén till Rackarbergsgatan. Dessa ljussättningar ska spegla varandra och punkthusens balkongräcken.

Som nämnt under rubriken *Konstverk* så kommer fasadkonsten inte bara att förhoppningsvis bidra till att utveckla och förstärka Rackarbergets identitet utan också till att bland annat förstärka de otydliga entreérna till Rackarbergsgatan.

Figur 55. Detalj över belysning längs muren vid norra entrén

CENTRALA PLATSBILDNINGEN

Figur 56. Vy över centrala platsbildningen

Figur 57. Illustrationsplan över den centrala platsbildningen. Befintliga hus är gråa medan planerad bebyggelse är vit. Skala 1:400/A4

PROGRAMPUNKT: SOCIALA YTOR

På följande sidor kommer hanteringen av Rackarbergsgatan sociala ytor att presenteras. Valet av att zooma in på just det här området baserades på den platsbildning som skapas i och med de nya husen som planeras längs stråket. Området lämpar sig också bra för en större umgängesyta då den ligger centralt, har en anlagd parkentré i anslutning och därmed blir en naturlig mötesplats längs gatan.

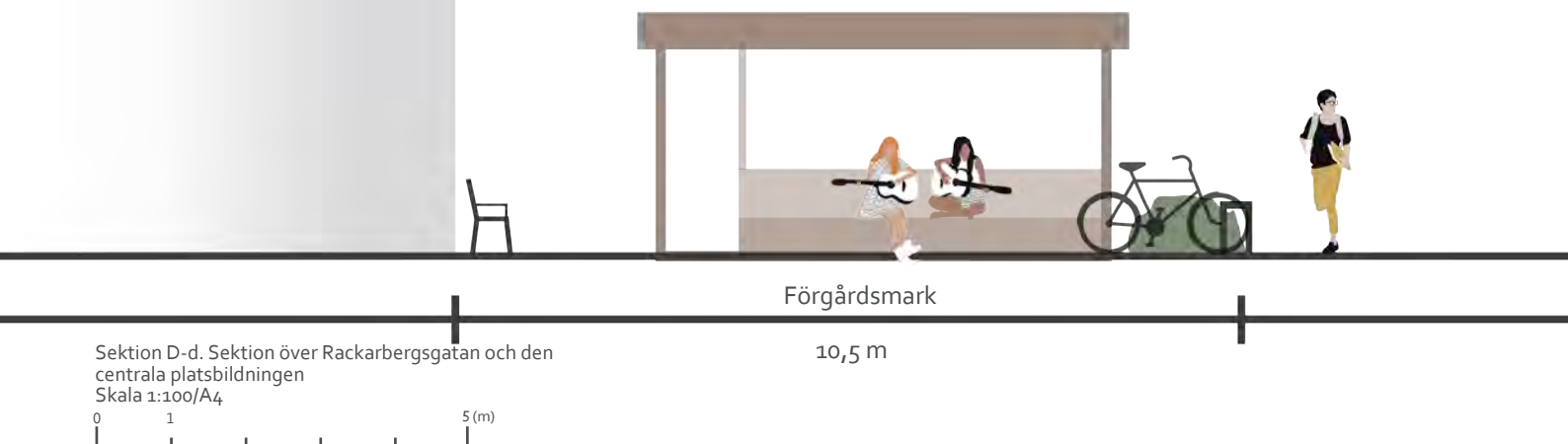
TRÄGRADÄNGEN

Mycket av umgängesyterna kommer ganska naturligt att längs stråket förläggas till halvvoffentlig mark. Trots att stråket främst kommer att fungera som en angöringsgata med majoriteten av biltrafiken vid entréerna är det motiverat att placera umgängesyterna i skyddade zoner utan att behöva konkurrera med bilarna.

På den centrala platsbildningen finns av de umgängesytor som är placerad på mark som upplevs helt offentlig. I och med detta har en trägradäng som är uppbyggd av tre lådor i samma form som stråkets planteringslådor placerats på platsen. Här kan alla Rackarbergets boende och besökare samlas för en grillkväll eller för en pluggsession utomhus. På platsen finns också en stenhäll som bedömdes bevarandevärd och har integrerats i gradängen.

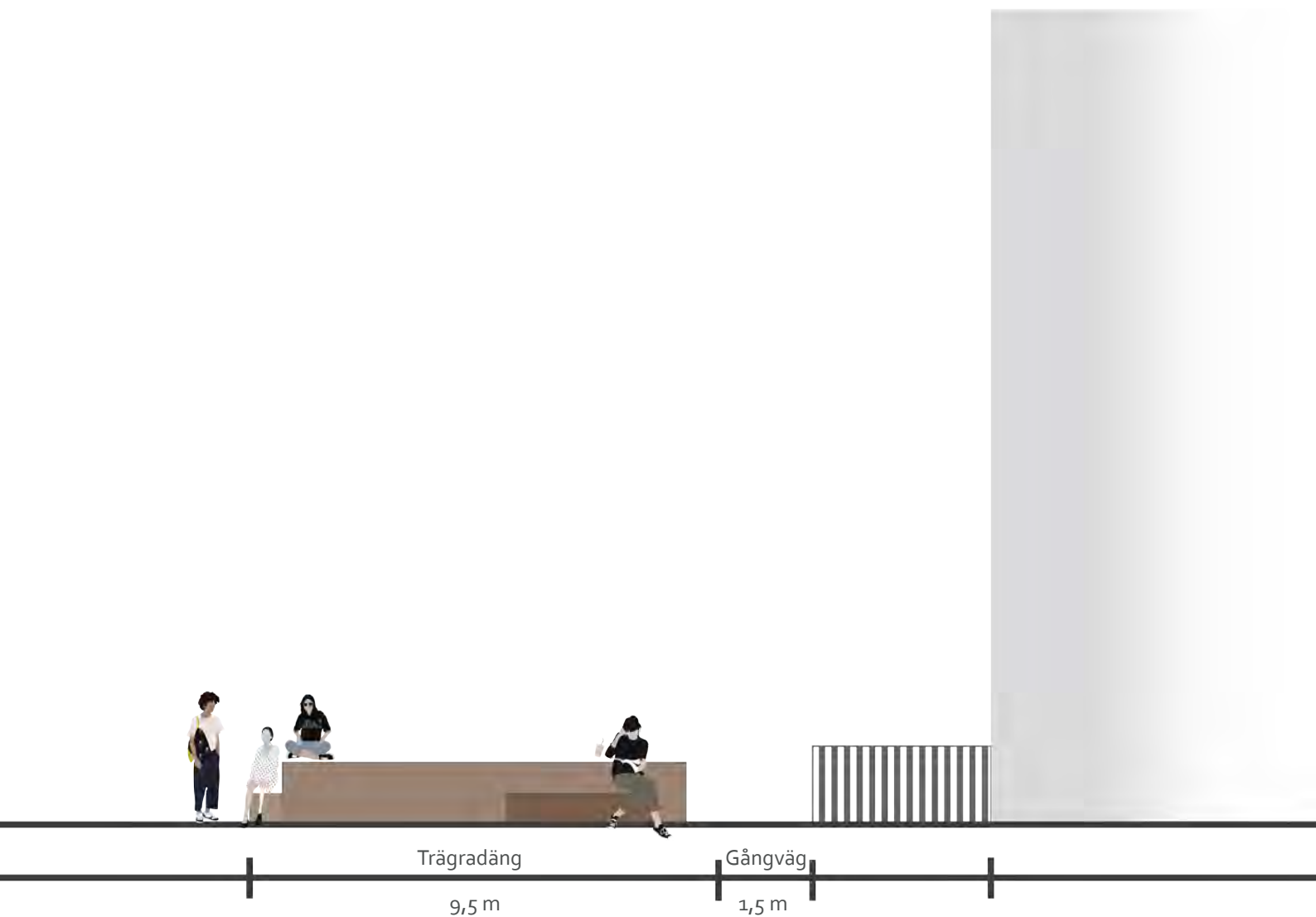
PERGOLOR

Under platsbesöken i området blev det tydligt att ett väldigt uppskattat element längs stråket var den pergola som stod placerad på förgårdsmarken till Rackarbergsgatan 40. Pergolan bidrar till rumsligheter längs stråket och fler sittytor, något som idag saknas. Förhoppningen är att detta kommer att bidra med mer mänsklig aktivitet längs stråket och locka fler till att använda förgårdsmarken och gaturummet till sina aktiviteter.

UTEGYM

I södra delen av Rackarbergsgatan, norr om torget kommer ett utegym att anläggas (Se s. 75). Vid platsbesöken observerades en stor mängd människor som kom gående längs med gatan iklädda träningskläder. Vid de kortare intervjuerna som hölls under observationerna var det också vissa som uttryckte att ett utegym var något de saknade i sitt bostadsområde. Utegymmet är gestaltat med redskap från *NOORD* och placeringen är gjord med hänsyn till de säkerhetsavstånd som de specificerar.

DISKUSSION

I följande del diskuteras förslaget utifrån dess syfte och frågeställning. Vi diskuterar också hur metoden har fungerat och de tankar vi hade samt ställningstaganden som behövde göras.

RESULTATDISKUSSION

Syftet med uppsatsen var att ta fram ett gestaltungsförslag för ett nytt torg och stråk i Rackarberget i Uppsala genom att använda Vikas Mehtas fem kategorier för utvärdering av offentlig miljö.

Som beskrivs i inledningen uttrycks det från flera håll ett behov av att stärka kvaliteten av våra offentliga miljöer (Haas & Mehaffy 2018; Kulturdepartementet 2018). Rackarberget som är ett aktuellt projekt för upprustning blev därmed ett lämpligt projekt att ta sig an.

MEHTAS FEM KATEGORIER

Gestaltningen som vi tog fram grundar sig i de platsanalyser som gjordes av området, vilka i sin tur är förankrade i teoridelens forskning kring Mehtas fem kategorier. Mehtas metod handlar om att sammanfatta allt som påverkar kvaliteten på en plats, vilket hade blivit väldigt omfattande och inte rymts inom de tidsramar som exmensearbetet har.

Man kan samtidigt fråga sig om högsta ranking inom samtliga variabler är ett mål att sträva efter. Tanken var från början att höja samtliga rankingar så gott vi kunde men under processens gång insåg vi att kvalitet inte nödvändigtvis behöver innebära full ranking för alla variabler eller att det ens är möjligt att uppnå en värderos där alla variabler har rankats högt. Det finns en del variabler som påverkar varandra så pass att när den ena rankas högre kommer den andra rankingen att sänkas. Ett exempel på det här skulle kunna vara variabeln *rumslighet och mänsklig skala* inom kategorin njutning. Vi valde exempelvis att röja upp vegetationen mellan stråket och punkthusens förgårdsmarker bland annat för att skapa en

tydligare koppling mellan dessa men det skulle negativt påverka rumsligheterna längs med stråket. En egenskap som vi rankade väldigt högt vid våra inledande platsbesök och som var det enda variabeln längs med stråket som fick en trea i ranking. Det var däremot en uppoftning vi kände var motiverad med tanke på att de rumsligheterna bidrog till att sänka många andra rankingar längs med stråket som vi genom detta designgrepp kunde påverka positivt.

Det hade varit intressant att göra en uppföljning över hur rankingarna skulle se ut för vårt färdiga förslag. Hur hade de fem kategorierna påverkats av vårt gestaltungsförslag? Hade rankingarna blivit bättre? Det hade troligen också synliggjort fler sätt som variablerna påverkade varandra och hade gett oss en större insikt i hur olika gestaltungsgrepp inte bara verkar positivt utan att de också negativt kan påverka andra aspekter på en plats.

Dock hade det varit svårt att göra den här jämförelsen utan att se förslaget i verkligheten och efter att platsen hade varit använt under ett antal år. Många variabler kräver att brukarna får vara med och bidra med information vilket blir svårt utan att förslaget existerar.

FÖRSLAGET

Förslaget ämnar att svara på frågeställningen: *Hur kan Rackarbergets utemiljö förbättras med hjälp av gestaltning framtagen utifrån Vikas Mehtas teorier om utvärdering av offentlig miljö?*

Målet med förslaget var att skapa en plats där människor upplever att de är välkomna och där de vill spendera tid då vi tidigt i processen

identifierade att huvudproblemet med platsen är att den upplevs svårtillgänglig och att det finns få platser för umgänge och aktiviteter.

Analysen baserat på Vikas Mehtas fem kategorier för utvärdering av offentlig miljö hjälpte oss att bland annat att identifiera vilka anledningar som skulle kunna vara bidragande till denna huvudproblematik. Dessa anledningar formulerades till de programpunkter som förslaget sedan är uppbyggt utifrån.

I slutet av processen reflekterade vi över varför vi tog vissa beslut över andra. Exempelvis var ett ställningstagande vi gjorde att inte fokusera på programmerade aktiviteter som är alltför tydligt riktade mot en specifik målgrupp som exempelvis lekplatser. Det skulle troligen locka fler barnfamiljer till området och positivt påverka rankingen för inkludering men vi har istället valt att öppna upp och synliggöra de befintliga värden som finns i området genom att exempelvis förstärka entéerna till parken där det finns befintliga lekplatser.

Som Kaplan och Matsuoka (2008) beskriver under kategorin inkludering (s. XX) kan en plats användas för olika syften och aktiviteter vilket vi tog fasta på exempelvis genom att behålla torgytans flexibilitet och genom multifunktionella sittplatser vid torget och den centrala platsbildningen som kan nyttjas för både lek och umgänge vilket vi ansåg var ett bättre gestaltungsgrepp i ett område där främst unga studenter bor.

Flera av de val och ställningstaganden som vi gjort under arbetets gång lär troligen ha påverkats av den tid som vi har spenderat i området under vår

studenttid i Uppsala. Även om vi eftersträvade att alla åldersgrupper och typer av människor ska ha en plats i Rackarberget så finns det en risk att vi i gestaltningen har prioriterat studenter som är i vår livssituation på bekostnad av andra målgrupper.

Det väcker intressanta frågor exempelvis om möjliga risker med att ha gestaltungsprojekt i områden dit en själv har en stark koppling. Eller är det kanske snarare begreppet student som har påverkat många av våra beslut? I dagsläget kan vem som helst vara student och bo i ett studentområde men har vi undermedvetet haft en snäv bild av vem studenten är under processens gång? Kan den här typen av partiskhet minimeras om en eftersträvar en bredd av människor i arbetsgruppen inom projekt?

METODDISKUSSION

För att anpassa Vikas Mehtas metod till examensarbetets nivå var vi tvungna att göra ett urval med vad vi ville ta med från den ursprungliga metoden och anpassa resterande delar efter våra förutsättningar. Vi kan alltså inte dra några slutsatser om hur väl Mehtas metod fungerar som ett hjälpmedel i förarbetat inför en omgestaltning. Det vi däremot kan besvara är hur väl vår omarbetade metod fungerade för samma syfte. Slutsatsen är ja, den fungerar. Men självklart inte felfritt. Nedan diskuteras de utmaningar och problem vi stötte på under processens gång, hur dessa hanterades och tankarna bakom de beslut vi tog.

LITTERATURSÖKNING

Det inledande arbetet med teoridelen var grundläggande för vår metod. Den bidrog till att ta fram de punkter som användes vid observationerna och skapade därmed en grund för vår analys av platsen genom ett observationsunderlag. Under arbetets gång insåg vi att metoden var mer komplex än vad vi först trodde. Resultatet från observationerna resulterade i att vi fick fram mycket värdefull information av platsen, men inom varje kategori finns en uppsjö av olika aspekter att ta hänsyn till och det var en utmaning att begränsa sig till ett fåtal punkter. Flera av punkterna kunde även bedömas som subjektiva vilket försvårade analysen. Subjektiviteten hade vi först svårt att förhålla oss till, vi försökte länge att vara så objektiva som möjligt till vi insåg att alla typer av analyser, inte bara den vi har använt oss av grundar sig i en subjektivitet. Litteraturundersökningen var en värdefull del av arbetet när vi hamnade i konflikter i vår gestaltning- och rankingprocess. När vi stötte på

bekymmer så kunde vi enkelt titta tillbaka på de teoretiska texter vi skrivit och grunda våra beslut på vad forskare har att säga om exempelvis skötsel eller val av sittytter. Det gav oss ett snabbt sätt att ta beslut utan att våra olika åsikter blev alltför stora konflikter.

OBSERVATIONERNA

Resultatet från observationerna påverkades av flera faktorer. Arbetsområdet besöktes under en veckas tid vilket inte gav så stora skillnader mellan besöken. Två av dagarna var det sol men det var regn en av dagarna. En större bredd i resultatet hade kunnat fås om platsen besökts vid fler tillfällen under en längre period. Något annat som har haft en stor påverkan på vårt resultat är den tid på året som platsbesöken genomfördes.

Mehta skriver att han har utarbetat sin metod genom att bland annat studera offentliga platser i olika städer i USA. Med det sagt testar han enbart sin metod på fyra offentliga platser i Tampa, Florida. Florida som har ett subtropiskt klimat är en perfekt plats att testa den här metoden på då klimatet är väldigt jämnt över hela året, det innebär att under den korta period som observationerna sker så går det ändå att dra slutsatser om platsen som kommer att stämma för resten av året också. Problem uppstår däremot här i Sverige då väder varierar väldigt över året med våra årstider. Att platsbesöken är genomförda i mars är viktigt att få med i diskussionen då det med största sannolikhet påverkar den typen av aktivitet som tog plats i arbetsområdet. Hade platsbesöken genomförts en solig eftermiddag i juni hade aktiviteterna samt antalet människor som rör sig i de offentliga rummet självklart varit en annan. Det gör att denna typ av metod inte

passar sig i det svenska klimatet om tidsramarna inte är längre och platsbesöken hade kunnat genomföras över hela året för att få med hela spektrumet av människor och aktiviteter som kan tänkas pågå på en plats.

Trots att vi inte hade chans att observera platsen under sommaren så var det ju trots allt många punkter vi kunde argumentera kring ändå. Efter fem års studier har vi samlat på oss kunskap som hjälpte oss att avgöra om exempelvis buskar skulle skapa barriärer när de var lövade även om de under observationen gick att se igenom. En annan viktig del av platsobservationerna var att observera människorna som rörde sig på platsen. En av punkterna vi undersökte handlade om mångfalden av människor i området. För att mäta den punkten räknade vi förbipasserande och gjorde en uppskattning av ålder, kön och fysisk förmåga. Den mätningen utfördes med grundtanken att om det hade varit en stor majoritet av den ena eller andra könet exempelvis så hade det varit en viktig punkt att ta hänsyn till i vår gestaltning. Nu var det i stort en bra fördelning mellan kön medan det var en sämre fördelning inom ålderskategorierna. Den åldersfördelningen var inte någon överraskning med tanke på att observationerna genomfördes i ett studentområde och vi valde därför också att till stor del bortse från den skillnaden med tanke på att det troligen kommer att fortsätta vara en tyngd på ungdomar i området. Det blev istället viktigt att inte göra en gestaltning som skapar hinder för de äldre eller yngre att komma till och använda platsen.

Som en del av vår metod genomförde vi kortare intervjuer med människor på plats. Vår förhoppning med frågorna var att de skulle

besvara vissa punkter vi som observatörer inte kunde besvara eller mäta själva. Det kunde exempelvis handla om platsidentitet och platsanknytning. När frågorna formulerades försökte vi ha i åtanke att de skulle vara lätta att förstå och besvara så att fler skulle känna sig manade att svara på frågorna. Det vi ganska snabbt insåg var att det krävs mer ingående intervjuer för att få grepp om en plats identitet och hur människor knyter an till en plats. Det kanske inte heller är något som är så lätt att uttrycka om den tillfrågade inte känner till fenomenet och att det då finns mer lämpliga sätt att undersöka platsidentitet och platsanknytning på.

RANKINGEN

Mehta skriver i sin metod att platsobservationerna ska genomföras individuellt av två individer. Det här kriteriet för metoden valde vi att ta med i vår metod då vi ansåg att det skulle bidra till en bredd och att vi samlade in mer information att basera våra rankingar på. Men efter att vi genomfört alla våra platsbesök och skulle sätta oss ner och gå igenom det material vi samlat in så insåg vi att mycket av det material vi insamlat var väldigt lika. Troligen så beror det på den bakgrund som vi i mångt och mycket delar. Vi är båda kvinnor i liknande ålder och på samma plats i livet. Vi har kommit lika långt i vår utbildning och har tillsammans utformat den metod vi använt oss av.

Hade vi fått ett bredare resultat av om vi hade läst två olika utbildningar, om en av oss hade varit man eller om någon av oss varit 40 år äldre och suttit i rullstol? Med största sannolikhet. Men det är trots allt inte något som Mehta i sin metod skriver är ett krav och inte heller något som vi reflekterade över skulle ha spelat en sådan stor roll innan vi

jämförde vårt insamlade material med varandra.

Troligen spelar det också in att vi gemensamt har tagit fram vårt observationsschema innan vi genomförde observationerna. Vi har därför redan innan observationerna diskuterat vad det var vi skulle undersöka och därför också tittat på samma saker, vi kände båda till platsen innan och även om vi försökte bortse från våra tidigare känslor och tankar kring platsen under tiden vi bestämde vilka variabler och punkter vi skulle undersöka är det mycket troligt att vi har påverkats av detta undermedvetet.

Det faktum att metoden applicerades på ett studentområde bidrog till ett antal frågetecken, speciellt när kategorin trygghet diskuterades och undersöktes närmare. I litteratur om trygghet nämns ofta den mänskliga närvaron och mängden människor på och omkring ett givet område. Exempelvis nämns det att det är positivt att blanda verksamheter med bostäder i områden för att det ständigt ska finnas människor på platsen. De sover i bostäderna och jobbar i verksamheterna. Men i ett studentområde fungerar det nödvändigtvis inte på det sättet. Studenters scheman är inte alltid mellan 8-17 utan det beror på vilken utbildning en läser och hur en väljer att lägga upp sin studietid. Det här ställde till bekymmer för oss när vi skulle sätta en ranking på punkten "Aktiva fasader (blandning av verksamheter och bostäder)".

SLUTSATSER

Sammanfattningsvis kan vi säga att de variabler och punkter som vi sammanställde utifrån Mehtas fem kategorier utgjorde en bra checklista för observationerna och att vi fick in mycket värdefullt

material som vi kanske inte hade tänkt på vid en analys genomfört på annat sätt. Vi upplever att dessa variabler och punkter har hjälpt oss att ta hänsyn till en mängd viktiga aspekter i platsanalysen, men den stora mängd material som vi fick in skapade även begränsningar i vår kreativitet då det ibland blev för mycket att förhålla sig till. Vi trodde att de fem kategorierna skulle hjälpa oss att smalna av arbetet men det visade sig bli en utmaning att ta hänsyn till så många olika aspekter. Vi behövde därför hitta sätt att smalna av arbetet under processen, exempelvis genom att främst fokusera på huvudproblemet och hur det ska kunna lösas.

En förbättring av vår version av Mehtas metod skulle ha varit att ha en tydligare strategi för hur vi skulle hantera material som kom fram under platsbesöken som vi inte hade tagit med i observationsdokumentet. Exempelvis rörelsemönster eller ekologiska faktorer.

Avsaknaden av utvärdering av ekologiska faktorer i Mehtas index upplevde vi som en stor brist. Speciellt med tanke på att Mehta anser att den här utvärderingsmetoden ska passa bra för både torg, gator och parker (Mehta 2014, s. 69). Ett förslag till förbättring av indexet, speciellt om en ska undersöka just en park är att formulera ett antal variabler som mäter den typen av värden på en offentlig plats.

REFERENSER

TEXTKÄLLOR

Andersson, B. (2005). *Risk - om kvinnors erfarenhet och fysisk planering*. Linköping: centrum för kommunstrategiska studier

Andersson, B. (2001). *Rädslans rum - trygghetens rum - ett forskningsobjekt om kvinnors vistelse i trafikrummet*. (Vinnova rapport VR 2001:32). Stockholm: Vinnova.

Bott, S., Cantrill, J. G. & Myers Jr., O. E. (2003). Place and the Promise of Conservation Psychology. *Human Ecology Review*, 10(2), ss. 100-112.

Boverket (2010). *Plats för trygghet - inspiration för stadsutveckling*. Karlskrona: Boverket

Brownson, R. C., Clemente, O., Ewing, R., Handy, S. & Winston, E. (2015). Identifying and measuring Urban Design Qualities Related to walkability. *Journal of physical activity & health*, 3(1), ss.223-240. doi: 10.1123/jpah.3.s1.s223

Eliasson, I., Knez, I., Lindberg, F., Thorsson, S. & Westerberg, U. (2007). Climate and behaviour in a Nordic city. *Landscape and Urban Planning*, 82, ss. 72-84. doi:10.1016/j.landurbplan.2007.01.020

Gehl, J. (2010a). *Cities for People*. London: Island Press

Gehl, J. (2010b). *Life between buildings: using public space*. 6. Uppl., Köpenhamn: The Danish Architectural Press.

Goheen, G. P. (1998) Public Space and the Geography of the Modern City. *Progress in Human Geography* 22(4) ss. 479-496

Gunnarsson, A., Fors, H., Jansson, M. & Kristensson, E. (2012). *Vegetationsstyrning för ökad trygghet* (Rapport 2012:13). Alnarp: Sveriges lantbruksuniversitet, fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap. http://pub.epsilon.slu.se/9014/7/gunnarsson_et_al_120903.pdf

Haas, T. & Mehaffy, M. (2018). Introduction: The Future of Public Space. *URBAN DESIGN International*. https://www.researchgate.net/publication/323527224_Introduction_the_future_of_public_space [2019-05-13]

Hull, R. B., Lam, M. & Vigo, G. (1994). Place Identity: Symbols of Self in the Urban Fabric. *Landscape and Urban Planning*, 28(2-3), ss. 109-120. doi:10.1016/0169-2046(94)90001-9

Iovene, M., Boys Smith, N., Illushka Seresinhe, C. (2019) *Of streets and squares- which public places do people want to be in and why?*. Create Streets, Cadogan. ISBN: 9780993569845

Jacobs, J. (1961). *The Death and Life of Great American Cities*. New York: Random House

Jagannath, T. (2016). The Importance of Public Space. <https://medium.com/@thejaso09/the-importance-of-public-spaces-5bb49ba6c000> [2019-05-22]

Kaplan, R. & Matsuoka, R. H. (2008). People Needs in the Urban Landscape: Analysis of Landscape And Urban Planning Contributions. *Landscape and Urban Planning*, 84(1), ss. 7-19 doi:10.1016/j.landurbplan.2007.09.009

Korpela, K. M. & Nikunen, H. (2012). The Effects of Scene Contents and Focus of Light on Perceived Restorativeness, Fear and Preference in Nightscapes. *Journal of Environmental Planning and Management*, 55(4), ss. 453-468 doi:10.1080/09640568.2011.608548

Kozlowski, M., Maulan, S. & Ujang, N. (2018). Linking Place Attachment and Social Interaction: Towards Meaningful Public Places. *Journal of Place Management and Development*, 11(1), ss. 115-19. doi:10.1108/JPMD-01-2017-0012

Koh, J. & Lenzholzer, S. (2009). Immersed in microclimatic space: Microclimate experience and perception of spatial configurations in Dutch squares. *Landscape and Urban Planning*, 95, ss. 1-15. doi:10.1016/j.landurbplan.2009.10.013

Kulturdepartementet (2018). *Politik för gestaltad livsmiljö*. Stockholm: Regeringskansliet. <https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2019/01/politik-for-gestaltad-livsmiljo/> [2019-06-08]

Lindholm, A. & Orrje, H. (2013). *Konsten att gestalta offentliga miljöer: Samverkan i tanke och Handling*. Stockholm: Statens konstråd

Madanipour, A. (red.) (2010). *Whose Public Space?: International Case Studies in Urban Design and Development*. London: Routledge

Mehta, V. (2014). Evaluating Public Space. *Journal of Urban Design*, 19(1). ss. 53-88 doi:10.1080/13574809.2013.854698

Studentstaden i Uppsala AB (2015). Områdesanalys Studentområdet Rackarberget Luthagen, Utredning inför ny detaljplan. [internt material]. Uppsala: Studentstaden i Uppsala AB

Researchgate (2019b). *Norsidah Ujang*. https://www.researchgate.net/profile/Norsidah_Ujang2 [2019-02-13]

Researchgate (2019c). *Vikas Mehta*. https://www.researchgate.net/profile/Vikas_Mehta6 [2019-03-19]

Researchgate (2019a). *Ali Madanipour*. https://www.researchgate.net/profile/Ali_Madanipour [2019-06-05]

Robinson, N. (2016). *The Planting Design Handbook, 3rd Edition*. New York: Routledge.

Ujang, N. (2012). Place Attachment and Continuity of Urban Place Identity. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 49, ss. 156-167. doi:10.1016/j.sbspro.2012.07.014

Ujang, N. (2014). Place Meaning and Significance of the Traditional Shopping District in the City Centre of Kuala Lumpur, Malaysia. *International Journal of Architectural Research*, 8(1), ss. 66-77. doi:10.26687/archnet-ijar.v8i1.338

Plan och byggnadsnämnden (2015). Planbeskrivning Detaljplan för Rackarberget. Uppsala kommun: Plan och byggnadsnämnden. <https://bygg.uppsala.se/samhallsbyggnad-utveckling/detaljplanering/detaljplaner-som-blivit-antagna/detaljplan-for-rackarberget/>

Went, K. (2016). The City at Ear Level. Glaser, M., Karssenberg, H., Laven, J. & Van't Hoff, M. (red.) *The City at Eye Level - Lessons for Street Plinths*. Delft: Eburon, ss. 72-75.

Yilmaz, M. (2018). Public Space and Accessibility. *International Journal of Architecture & Planning*. 6 [Special Issue], ss: 01-14. doi: 10.15320/ICONARP.2018.46

BILDKÄLLOR

Alla skalfigurer som har använts i detta examensarbete är som följer:

Toffu (2019). *Common Pack - Disabled*. Tillgänglig via: <https://www.toffu.co/downloads/171-common-pack-disabled> [2019-06-10]

Toffu (2019). *Common Pack - Family*. Tillgänglig via: <https://www.toffu.co/downloads/161-common-pack-family> [2019-06-10]

Toffu (2019). *Common Pack - Generations*. Tillgänglig via: <https://www.toffu.co/downloads/177-common-pack-generations> [2019-06-10]

Toffu (2019). *Common Pack - People Top View*. Tillgänglig via: <https://www.toffu.co/downloads/67-common-pack-people-top-view> [2019-06-10]

Toffu (2019). *Common Pack - People*. Tillgänglig via: <https://www.toffu.co/downloads/58-common-pack-people> [2019-06-10]

Toffu (2019). *Common Pack - People II*. Tillgänglig via: <https://www.toffu.co/downloads/59-common-pack-people-ii> [2019-06-10]

Toffu (2019). *Common Pack - People III*. Tillgänglig via: <https://www.toffu.co/downloads/60-common-pack-people-iii> [2019-06-10]

Toffu (2019). *Common Pack - People IV*. Tillgänglig via: <https://www.toffu.co/downloads/61-common-pack-people-iv> [2019-06-10]

Toffu (2019). *Common Pack - People V*. Tillgänglig via: <https://www.toffu.co/downloads/62-common-pack-people-v> [2019-06-10]

Toffu (2019). *Common Pack - People VI*. Tillgänglig via: <https://www.toffu.co/downloads/63-common-pack-people-vi> [2019-06-10]

Toffu (2019). *Common Pack - People VII*. Tillgänglig via: <https://www.toffu.co/downloads/64-common-pack-people-vii> [2019-06-10]

Toffu (2019). *Common Vegetation Pack - Outdoor Plants III*. <https://www.toffu.co/downloads/44-common-vegetation-pack-outdoor-plants-iii> Tillgänglig via: [2019-06-10]

